

คำขวัญประจำจังหวัดลพบุรี

วังนารายณ์คู่บ้าน ศาลพระกาฬคู่เมือง ปรางค์สามยอดลือเลื่อง เมืองแห่งดินสอพอง
เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เกริกก้อง แผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์

ตราประจำจังหวัดลพบุรี

รูปพระนารายณ์ประทับบนพระปรางค์สามยอด

หมายถึง การระลึกถึงสมเด็จพระนารายณ์มหาราชผู้สร้างเมืองลพบุรีขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2208
และสร้างความเจริญให้กับแผ่นดินลพบุรีนับเอนกอนันต์ ส่วนพระปรางค์สามยอดเป็นโบราณสถาน
ที่ถือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองลพบุรี

ดอกไม้ประจำจังหวัดลพบุรี

ดอกพิกุล

ไม้มงคลประจำจังหวัดลพบุรี

ต้นพิกุล

เพลงประจำจังหวัดลพบุรี

ลพบุรีแดนทองของไทย	เมืองละโว้ใคร ๆ ก็รู้
ประวัติศาสตร์จารึกตึกตรองดู	โบราณสถานยังอยู่นามกระจาย
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช	ท่านเปรี๊ยะปราชญ์เชิงกวีเหลือหลาย
ปรางค์สามยอด ศาลพระกาฬ วังนารายณ์	ท่ากระยางมากมายดินสอพอง
** สาวงามบ้านหมี่ศรีสวัสดิ์	งามเด่นชัดอย่างขับเหล็กไม่มีสอง
ทั้งน้ำตักวงก้านเหลือน้ำเนืองนอง	แผ่นดินทองของไทยคือลพบุรี
ขอเชิญชวนให้ไทยทุกคน	ได้ไปยลทิวทัศน์จะสุขศรี
ชมอดีตเมืองละโว้ไฉ่ธานี	เมืองลพบุรีรับรองลืมน่าหลง

(**ซ้ำ)

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไป แบ่งได้เป็น 2 บริเวณ คือ บริเวณพื้นที่ราบสลับเนินเขา และภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรีบางส่วนด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบ้านหมี่ ด้านเหนือและด้านใต้ของอำเภอโคกสำโรง พื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกเจริญ อำเภอลำลูกเกด อำเภอชัยบาดาลและอำเภอพัฒนานิคม คิดเป็นพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด และอีกบริเวณหนึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มครอบคลุมพื้นที่อำเภอท่าเรือ อยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอเมืองลพบุรี บางส่วนของอำเภอบ้านหมี่ และอำเภอโคกสำโรง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยแบ่งลักษณะทางกายภาพ ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง** เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำใหญ่ในฤดูน้ำหลากแต่ละปี น้ำจากแม่น้ำลำคลองจะไหลท่วมบริเวณนี้แล้วจะพัดพาเอาตะกอนมาทับถมกันทุกปี ทำให้เกิดมีสภาพเป็นที่ราบมีความลาดเทน้อยกว่าร้อยละ 1 พื้นที่กว้างใหญ่อยู่ในอำเภอท่าเรือ บ้านหมี่และอำเภอเมืองลพบุรี พื้นที่บริเวณนี้จะสูงกว่าระดับน้ำทะเล 2 - 20 เมตร ส่วนการทับถมของตะกอนใหม่จากแม่น้ำป่าสักจะทำให้เกิดเป็นที่ราบลุ่มเป็นแนวแคบ ๆ ตามความยาวของแม่น้ำ ซึ่งไหลผ่านอาณาเขตอำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม จากทิศเหนือลงทิศใต้ ที่ราบลุ่มบริเวณนี้จะมี ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 25 - 60 เมตร บริเวณพื้นที่ราบลุ่มนี้ถูกใช้ประโยชน์ในการทำนาส่วนใหญ่และได้ผลดี

2) **ลานตะพักน้ำกลางเก่ากลางใหม่รวมทั้งเนินตะกอนรูปพัด** ส่วนใหญ่พบเกิดอยู่ติดต่อกับที่ราบน้ำท่วมถึง ลักษณะสภาพส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเรียบมีความลาดเทน้อยกว่าร้อยละ 1 พบเป็นบริเวณกว้างในเขตอำเภอบ้านหมี่อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอโคกสำโรง โดยจะมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 8 - 20 เมตร สำหรับเนินตะกอนรูปพัด พบเกิดเป็นส่วนน้อยและมักอยู่บริเวณเชิงเขา การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณเหล่านี้ส่วนใหญ่ใช้ทำนาซึ่งให้ผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดี

3) **ลานตะพักน้ำเก่า** เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำที่มาทับถมกันนาน แบ่งเป็นลานตะพักน้ำระดับต่ำซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 20 - 50 เมตร และลานตะพักน้ำระดับสูงซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 50 - 70 เมตร ลานตะพักน้ำระดับต่ำส่วนใหญ่พบอยู่ติดต่อกับลานตะพักน้ำกลางเก่ากลางใหม่ มีความลาดเทน้อยกว่าร้อยละ 1 และพบเป็นบริเวณเล็กน้อย ในเขตอำเภอโคกสำโรงและอำเภอพัฒนานิคม ใช้ประโยชน์ในการทำนาเป็นส่วนใหญ่ ให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ ส่วนลานตะพักน้ำระดับสูงมีพื้นที่ติดต่อกับและสูงขึ้นมาจากลานตะพักน้ำระดับต่ำ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นใหญ่มีความลาดเทร้อยละ 2 - 8 พบเป็นบริเวณเล็กน้อยในเขตอำเภอโคกสำโรงและอำเภอพัฒนานิคมใช้ประโยชน์ในการทำไร่

4) **พื้นที่ที่ถูกกัดกร่อนและเนินเขา** พื้นที่เป็นลูกคลื่นส่วนใหญ่มีความลาดเทประมาณร้อยละ 2 - 16 สภาพภูมิประเทศแบบนี้จะพบเป็นบริเวณกว้างในเขตอำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรง และทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่ที่ดินจะใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชไร่

5) **ภูเขา** พื้นที่บริเวณนี้เกิดจากการโค้งตัวและการยุบตัวของผิวโลก ทำให้มีระดับความสูงต่ำต่างกันมากมีความลาดเทมากกว่าร้อยละ 16 และมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 100 - 750 เมตร พบอยู่กระจัดกระจายในอำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรงและทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลพบุรี ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำกิจกรรม บริเวณนี้เป็นที่ลาดชันเชิงชัน

3.1.1.2 ที่ตั้งและขนาดพื้นที่

จังหวัดลพบุรีตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำลพบุรี มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือตามเส้นทางถนนพหลโยธิน 153 กิโลเมตรหรือตามเส้นทางรถไฟประมาณ 133 กิโลเมตรมีเนื้อที่ประมาณ 6199.77 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4,063,169 ไร่

3.1.1.3 อาณาเขต จังหวัดลพบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

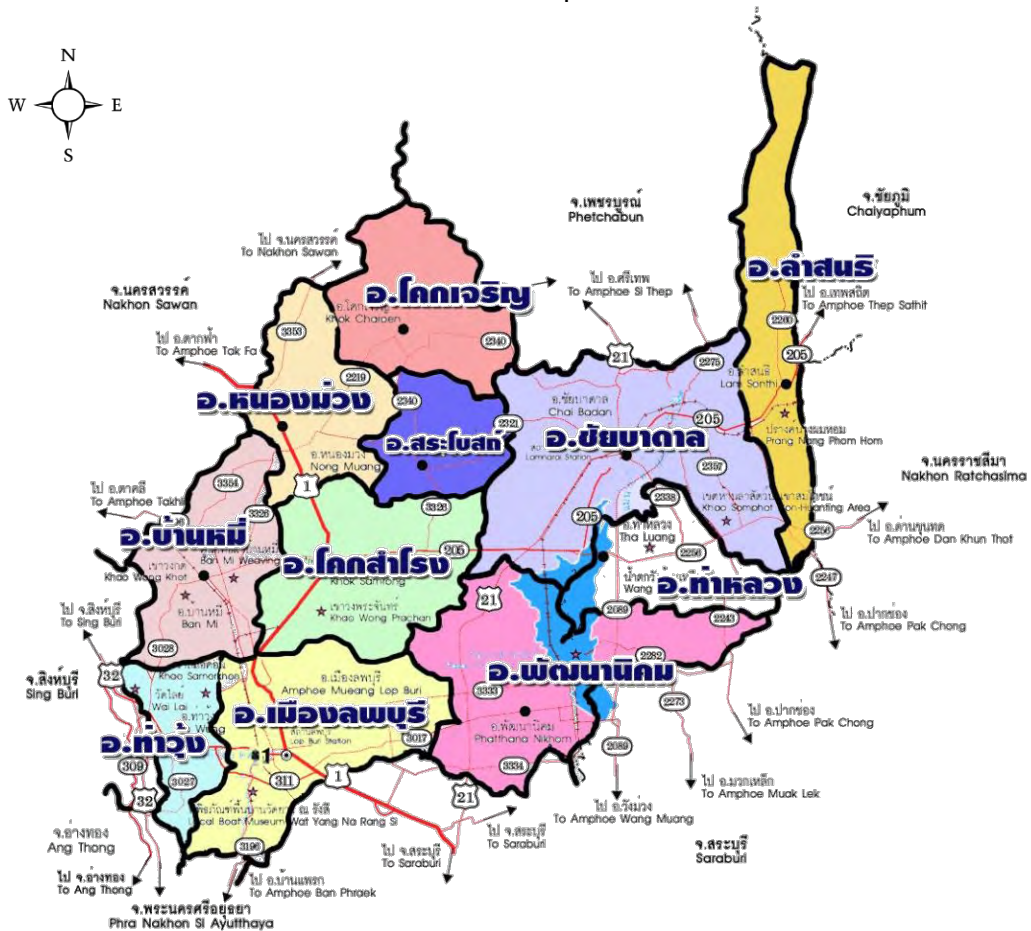
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอตากฟ้าและอำเภอตาคลีจังหวัดนครสวรรค์และอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านแพรกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระพุทธบาทและอำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอเทพสถิตจังหวัดชัยภูมิ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเมืองสิงห์บุรีและอำเภอพรมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง และอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

แผนที่จังหวัดลพบุรี

3.1.1.4 เขตการปกครอง

จังหวัดลพบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 121 ตำบล 1,122 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 23 เทศบาล (3 เทศบาลเมือง 20 เทศบาลตำบล) 102 องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 1 จำนวนอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เทศบาล อบต.ของจังหวัดลพบุรี

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบจ.	อบต.	ระยะทางห่างจาก จังหวัด(กม.)
เมืองลพบุรี	565.613	22	216	8	1	14	0.3
โคกสำโรง	982.50	13	137	1	-	13	40
ชัยบาดาล	1,253.00	17	136	1	-	16	89
ท่าม่วง	242.8	11	128	5	-	7	17
บ้านหมี่	585.7	21	157	1	-	20	32
พัฒนานิคม	517	9	89	4	-	7	51
ท่าหลวง	538.9	6	45	1	-	5	83
สระโบสถ์	304.65	5	46	1	-	3	70
โคกเจริญ	317.1	5	53	-	-	5	94
ลำสนธิ	447	6	49	-	-	6	129
หนองม่วง	445.503	6	67	1	-	6	67
รวม	6,199.77	121	1,122	23	1	102	-

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2564)

3.1.1.5 ประชากร

ณ เดือน สิงหาคม 2564 จังหวัดลพบุรี มีประชากรรวมทั้งสิ้น 740,487 คน ชาย 369,278 คน หญิง 371,209 คน และมีจำนวนครัวเรือน 302,176 ครัวเรือน โดยมีขนาดของครัวเรือน ประมาณ 2.55 คนต่อครัวเรือน โครงสร้างของครัวเรือนมีลักษณะครัวเรือนเดี่ยว พิจารณาได้จากความสัมพันธ์ ลักษณะการอยู่อาศัยของครัวเรือน คือการที่บุคคลที่อยู่และกินร่วมกันในสถานที่อยู่อาศัยเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าบุคคลที่อยู่และกินร่วมกันมีเฉพาะรุ่นพ่อแม่กับรุ่นลูกที่ยังไม่แต่งงาน จัดเป็นครัวเรือนเดี่ยว (ครัวเรือน 2 รุ่น) ถ้ามีทั้งรุ่นปู่ย่า/ตายาย รุ่นพ่อแม่และรุ่นลูก/รุ่นหลานด้วย จัดเป็นครัวเรือนขยาย (ครัวเรือน 3 รุ่น หรือมากกว่า) ความหนาแน่นของประชากรในแต่ละอำเภอต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร พบว่า อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคืออำเภอเมืองลพบุรี คิดเป็นอัตราส่วนประชากร 432 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คืออำเภอท่าหลวง คิดเป็นอัตราส่วนประชากร 55 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 2 จำนวนประชากร ความหนาแน่นและขนาดของครัวเรือน จำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2564

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ลักษณะของประชากรและครัวเรือน				ความ หนาแน่น	ขนาดของ ครัวเรือน
		ประชากร	ชาย	หญิง	ครัวเรือน		
เมืองลพบุรี	565.613	244,872	126,471	118,401	107,470	432.93	2.28
โคกสำโรง	982.50	81,969	40,473	41,496	31,403	83.43	2.61
ชัยบาดาล	1,253.00	89,270	43,903	45,367	36,806	71.25	2.43
ท่าม่วง	242.8	48,316	23,200	25,116	17,335	199.00	2.79
บ้านหมี่	585.7	72,435	34,762	37,673	26,577	123.67	2.73
พัฒนานิคม	517	68,279	33,481	34,798	29,825	132.07	2.29
ท่าหลวง	538.9	29,620	14,630	14,990	11,547	54.96	2.57
สระโบสถ์	304.65	21,307	10,586	10,721	8,565	69.94	2.49
โคกเจริญ	317.1	24,338	12,167	12,171	8,544	76.75	2.85
ลำสนธิ	447	27,273	13,574	13,699	10,423	61.01	2.62
หนองม่วง	445.503	32,808	16,031	16,777	13,681	73.64	2.40
รวม/เฉลี่ย	6,199.77	740,487	369,278	371,209	302,176	119.44	2.55

ที่มา : กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, สิงหาคม 2564

กลุ่มชาติพันธุ์

จังหวัดลพบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย เนื่องจากเป็นดินแดนประวัติศาสตร์อันยาวนานนับแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จากหลักฐานบันทึกของชาวฝรั่งเศสต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เริ่มอพยพเข้าสู่จังหวัดลพบุรีเนื่องจากภาวะสงครามการกวาดต้อนผู้คนมาเป็นเชลยหรืออพยพย้ายถิ่นฐานของคนอีสานเพื่อเป็นแรงงานในการก่อสร้างเมืองทำให้จังหวัดลพบุรีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างน้อย 5 กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ได้แก่ กลุ่มคนไทยภาคกลางพื้นถิ่นกลุ่มไทยเบ็ง กลุ่มมอญ (ไทยรามัญ) กลุ่มลาวพวนหรือไทยพวนและกลุ่มจีน

กลุ่มไทยเบ็ง เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยมาสมัยกรุงศรีอยุธยาราวพุทธศตวรรษที่ 22-23 อพยพมาจากเมืองเวียงจันท์ประเทศลาวอาศัยบริเวณลุ่มน้ำป่าสัก มีชุมชนใหญ่อยู่ที่บ้านมะนาวหวาน บ้านโคกสลุ อำเภพัฒนานิคม และบ้านชัยบาดาล อำเภอชัยบาดาล อำเภอโคกสำโรง อำเภอสระโบสถ์

กลุ่มแก้ว มีถิ่นฐานอยู่ที่เวียงจันทร์และหลวงพระบาง ได้อพยพมาเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ลพบุรี ตำบลพุดา อำเภอบ้านหมี่ ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมืองลพบุรี

กลุ่มมอญ (ไทยรามัญ) มีการอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณสองฝั่งริมแม่น้ำลพบุรีสันนิษฐานว่าเป็นชาวมอญจากเมืองมอญ อพยพตามสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เข้ามาหลังประกาศเอกราช ณ เมืองแครง

กลุ่มลาวพวนหรือไทยพวน กลุ่มนี้เคยมีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่ประเทศลาวเมืองเชียงขวาง ได้อพยพมาหลายครั้ง ตั้งถิ่นฐานในเขตภาคกลางของไทยมานาน นับแต่กรุงศรีอยุธยา จะอาศัยอยู่มากที่อำเภอบ้านหมี่และอำเภอเมืองลพบุรี

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดลพบุรี มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมและประเพณี มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง คงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา การแต่งกาย และขนบธรรมเนียมประเพณี ไว้อย่างเข้มแข็ง

การนับถือศาสนา

ประชากรจังหวัดลพบุรี จำนวน 740,487 คน นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 736,253 คน นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 1,163 คน นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 3,071 คน มีศาสนสถาน ได้แก่ ศาสนาพุทธ มีวัด จำนวน 451 แห่ง สำนักสงฆ์ 268 แห่ง พระภิกษุ 4,620 รูป ศาสนาคริสต์ มีโบสถ์ จำนวน 12 แห่ง และศาสนาอิสลาม มีมัสยิด จำนวน 7 แห่ง

ตารางที่ 3 ข้อมูลจำนวนวัด สำนักสงฆ์ โบสถ์ มัสยิด และพระภิกษุสงฆ์ พ.ศ. 2564

อำเภอ	วัด (แห่ง)	สำนักสงฆ์(แห่ง)	โบสถ์ (แห่ง)	มัสยิด (แห่ง)	ภิกษุสงฆ์(รูป)
เมืองลพบุรี	124	16	6	3	1,247
พัฒนานิคม	42	40	1	1	512
โคกสำโรง	57	39	1	-	505
ชัยบาดาล	44	57	1	3	644
ท่าม่วง	37	3	1	-	271
บ้านหมี่	72	20	1	-	572
ท่าหลวง	12	16	1	-	180
สระโบสถ์	10	11	-	-	127
โคกเจริญ	18	16	-	-	153
ลำสนธิ	7	29	-	-	160
หนองม่วง	28	21	-	-	247
รวม	451	268	12	7	4,620

(ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2564)

3.1.1.6 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดลพบุรีมีลักษณะร้อนชื้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูฝน ทำให้มีฝนตกหนักในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายนและมีสถานีอุตุนิยมวิทยา 2 แห่ง คือ สถานีอุตุนิยมวิทยาลพบุรีและสถานีอุตุนิยมวิทยาอุทกบัวชุม ในปี 2564 อุณหภูมิสูงสุดช่วงเดือนเมษายน 34.7 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดช่วงเดือนธันวาคม 25.7 องศาเซลเซียส

ตารางที่ 4 อุณหภูมิ ความกดอากาศ ความชื้นสัมพัทธ์ และปริมาณฝน พ.ศ. 2559 - 2564

ปี	อุณหภูมิ		ความกดอากาศ	ความชื้นสัมพัทธ์		ปริมาณฝน	จำนวนวันที่ฝน	ปริมาณฝนสูงสุด
	เฉลี่ย	เฉลี่ย		เฉลี่ย	เฉลี่ย			
2559	29.2	25.1	1009.3	69.5	49.1	1,123.1	97	85.4
2560	28.7	25.0	1009.4	71.4	52.8	1,282.4	113	97.2
2561	29.4	27.0	1009.3	79.6	65.1	1,283.0	111	77.2
2562	31.9	27.5	1008.8	78.5	61.0	681.5	74	88.7
2563	36.3	21.6	1070.2	80.8	54.9	449.4	47	74.4
2564	34.7	25.7	759.64	81.13	57.13	644.6	56	34.3

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาลพบุรี (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2564)

3.1.1.7 การใช้ที่ดิน

จังหวัดลพบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 6,199.77 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 4,063,169 ไร่ พื้นที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 2,873,256 ไร่ ร้อยละ 70.71 เนื้อที่ป่า 1,110,108.25 ไร่ หรือร้อยละ 27.32 และเนื้อที่ใช้ประโยชน์นอกการเกษตร 1,120,252 ไร่ ร้อยละ 28.91 ของเนื้อที่ทั้งหมด แบ่งเป็น

- พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 2,873,256 ไร่

1) พื้นที่นา	จำนวน 917,925 ไร่
2) พื้นที่ปลูกพืชไร่	จำนวน 1,811,855 ไร่
3) ไม้ยืนต้น	จำนวน 72,840 ไร่
4) ไม้ผล	จำนวน 33,566 ไร่
5) พืชสวน	จำนวน 978 ไร่
6) พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	จำนวน 8,780 ไร่
7) พืชหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	จำนวน 27,312 ไร่
8) พื้นที่ป่า	จำนวน 655,091 ไร่
9) พื้นที่น้ำ	จำนวน 186,736 ไร่
10) พื้นที่เบ็ดเตล็ด	จำนวน 68,253 ไร่

- ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 1,110,108.25 ไร่

1) ป่าซับลังกา	จำนวน 248,987.50 ไร่
2) ป่าวังเพลิง ม่วงค่อม ลำน้ำรายณ์	จำนวน 447,081.25 ไร่
3) ป่าชัยบาดาล	จำนวน 396,562.50 ไร่
4) ป่าเขาเพนียด	จำนวน 17,477 ไร่

- เขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 693,907 ไร่

- เขตนิคมสร้างตนเอง จำนวน 502,461 ไร่

1) แปลงจัดสรร	จำนวน 225,800 ไร่
2) พื้นที่ราษฎรเดิม จัดสรร	จำนวน 66,524 ไร่
3) พื้นที่ราษฎรเดิม ไม่สมัครสมาชิก	จำนวน 49,556 ไร่
4) สงวนกิจการนิคม	จำนวน 4,262 ไร่
5) พื้นที่เบ็ดเตล็ด	จำนวน 156,319 ไร่
6) พื้นที่ทับซ้อนทหาร	จำนวน 112,294 ไร่

ประชากรจังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินมากที่สุด

พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

ประกาศกำหนดพื้นที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 4 แห่ง รวมเนื้อที่ 1,110,108.25 ไร่ (1,776.17 ตร.กม.) ได้แก่

- **ป่าสงวนแห่งชาติซับลังกา** เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 66 เมื่อปี พ.ศ. 2502 อยู่ในท้องที่อำเภอชัยบาดาล และอำเภอลำสนธิ กลุ่มพื้นที่ 398.38 ตารางกิโลเมตร หรือ 248,987.50 ไร่ เป็นป่าที่มีความสมบูรณ์ที่สุดของจังหวัดลพบุรี โดยเฉพาะทางตอนเหนือซึ่งมีแนวเขตติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดชัยภูมิ สภาพภูมิประเทศทางตอนเหนือเป็นภูเขาสูง ตอนล่างเป็นที่ราบ ป่าสงวนแห่งชาติซับลังกา มีพันธุ์ไม้ที่มีค่า ได้แก่ ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้เต็งรัง ไม้ตะแบก ไม้ตะเคียน ไม้รวก พันธุ์ไม้หายาก เช่น พันธุ์กล้วยไม้ป่าตระกูลรองเท้านารี สายพันธุ์รองเท้านารีเหลืองปราจีน มีทรัพยากรแร่ธาตุ ได้แก่ หินปูน ทรัพยากรสัตว์ป่า ได้แก่ กวาง เม่น เสือปลา หมี กระรอกสามสี นกชนิดต่างๆ

- **ป่าสงวนแห่งชาติป่าวังเพลิง ป่าม่วงค่อม ป่าลำนารายณ์** เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 397 เมื่อปี พ.ศ. 2512 อยู่ในท้องที่อำเภอชัยบาดาล อำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกเจริญ และอำเภอโคกสำโรง กลุ่มพื้นที่ 715.33 ตารางกิโลเมตร หรือ 447,081.25 ไร่ มีพันธุ์ไม้ที่มีค่า ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะเคียนหิน ไม้มะค่าโมง ไม้แดง ไม้เต็งรัง และมีทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น หินเพอร์ไลต์ (Perlite) และดินขาว เป็นต้น สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขา

● ป่าสงวนแห่งชาติป่าชัยบาดาล

ป่าชัยบาดาล เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 1083 เมื่อปี พ.ศ. 2527 อยู่ในท้องที่อำเภอชัยบาดาล อำเภอท่าหลวง อำเภอพัฒนานิคม และอำเภอลำสนธิ กลุ่มพื้นที่ 634.50 ตารางกิโลเมตร หรือ 396,562.50 ไร่ มีพันธุ์ไม้ที่มีค่า ได้แก่ ไม้แดง ไม้มะค่าโมง ไม้ประดู่ ไม้ข่อยหิน และมีทรัพยากรแร่ธาตุ เช่น หินอ่อน หินปูน สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ

● ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาเพนียด

ป่าเขาเพนียด เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 1193 เมื่อปี พ.ศ. 2529 อยู่ในท้องที่อำเภอโคกสำโรง กลุ่มพื้นที่ 27.96 ตารางกิโลเมตร หรือ 17,477 ไร่ พันธุ์ไม้มีค่า ได้แก่ ไม้มะค่าโมง ไม้มะค่าแต้ ไม้เต็ง ไม้รัง สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาลูกโดดๆ

ตารางที่ 5 แสดงพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจังหวัดลพบุรี

รายชื่อป่า	ท้องที่อำเภอ	เนื้อที่ปัจจุบัน		
		ไร่	ตร.กม.	% ของจังหวัด
ป่าชัยบาดาล	ชัยบาดาล, พัฒนานิคม, ท่าหลวง	396,562.00	634.50	10.23
ป่าซับลังกา	ลำสนธิ, ชัยบาดาล	248,987.50	398.38	6.43
ป่าวังเพลิง ป่าม่วงค่อม และป่าลำนารายณ์	โคกสำโรง, ชัยบาดาล, สระโบสถ์, โคกเจริญ	447,082.00	715.33	11.54
ป่าเขาเพนียด	โคกสำโรง	17,477	27.96	0.45
รวม		1,110,108.50	1,776.17	28.65

3.1.1.8 โครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงบริการ

ไฟฟ้า ครั้วเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 276,198 ครั้วเรือน ครั้วเรือนที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน 1,607 ครั้วเรือน และครั้วเรือนที่ยังไม่มีไฟฟ้า จำนวน 633 ครั้วเรือน

ประปา จังหวัดลพบุรี มีผู้ใช้น้ำจากระบบการประปาภูมิภาค จำนวน 84,700 ราย กำลังการผลิตน้ำประปา 102,654 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ จำนวน 2,819,352 ลูกบาศก์เมตร ต่อเดือน ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ 2,710,435 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน ปริมาณน้ำที่จำหน่ายเพื่อสาธารณประโยชน์ และรั่วไหล จำนวน 1,799,889 ลูกบาศก์เมตรต่อเดือน

เส้นทางคมนาคม ปี พ.ศ. 2564 จังหวัดลพบุรี มีสายทางที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานทางหลวงที่ 11 (แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 1 แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 2 และแขวงทางหลวงสิงห์บุรี) และแขวงทางหลวงชนบท รวมทั้งสิ้น 2,116.985 กิโลเมตร เป็นถนนในความรับผิดชอบแขวงทางหลวงลพบุรีที่ 1 490.545 กิโลเมตร, แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 2 (ลำน้ำรายณ์) 597.508 กิโลเมตร แขวงทางหลวงสิงห์บุรี 54.674 กิโลเมตร และแขวงทางหลวงชนบท 974.58 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง 952.710 กิโลเมตร ถนนคอนกรีต 2,076.02 กิโลเมตร สะพาน 402 แห่ง

ตารางที่ 6 แสดงระยะทางถนนของจังหวัด จำแนกตามหน่วยงานที่รับผิดชอบและประเภทผิวจราจร

หน่วยงาน	ระยะทางขึ้น ทะเบียน (กม.)	ทางลาดยาง (กม.)	ทาง คอนกรีต (กม.)	ทางลูกรัง (กม.)	สะพาน (แห่ง)
แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 1	490.545	476.856	13.689	-	101
แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 2 (ลำน้ำรายณ์)	597.508	591.78	5.728	-	156
แขวงทางหลวงสิงห์บุรี	54.674	54.674	-	-	10
แขวงทางหลวงชนบท	974.258	952.710	10.518	11.030	135
รวม	2,116.985	2,076.02	10.518	11.030	402

ที่มา : แขวงทางหลวงชนบท แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 1 แขวงทางหลวงลพบุรีที่ 2 (ลำน้ำรายณ์) (ข้อมูล ณ 15 มิถุนายน 2564)

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จากการจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในปี 2563 จากประชากรอายุ 6 ปี ขึ้นไป จากจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 731,023 คน พบว่า มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 172,426 คน คิดเป็นร้อยละ 26.86 ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ต จำนวน 612,681 คน คิดเป็นร้อยละ 83.81 และผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 710,266 คน คิดเป็นร้อยละ 97.16

3.1.2 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบและการวิเคราะห์สถานการณ์

3.1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดลพบุรี ปี 2564 คาดว่าจะหดตัวในอัตราร้อยละ - 4.69 (โดยมีช่วงคาดการณ์ที่ร้อยละ -4.94 – -4.44) ปรับตัวดีขึ้นจากปี 2563 ที่คาดการณ์ว่าจะหดตัวร้อยละ - 7.70

ด้านอุปทาน ภาพรวมคาดว่าจะหดตัวจากปีที่ผ่านมาตามการผลิตภาคการเกษตร ที่คาดว่าจะหดตัว เนื่องจากปริมาณน้ำอาจมีไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก และผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ภาคบริการ คาดว่าจะหดตัวลงจากปีก่อน เนื่องจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) และมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID 19 ทำให้จังหวัดลพบุรีต้องงดจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประกอบกับในช่วงเทศกาลปีใหม่

สงกรานต์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ประชาชนต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่เป็นแบบ New Normal ในการท่องเที่ยว การจับจ่ายใช้สอย การบริโภค และการใช้บริการขนส่งสาธารณะ เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีก ร้านอาหาร และการให้บริการต่างๆ อยู่ในภาวะชะลอตัว ภาคอุตสาหกรรม คาดว่าจะหดตัวตามความต้องการบริโภคของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19)

ด้านอุปสงค์ ภาพรวมคาดว่าขยายตัวจากปีก่อนจากการใช้จ่ายภาครัฐ และการบริโภคภาคเอกชน ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่เพิ่มกำลังซื้อให้กับผู้บริโภคและการเข้าถึงวัคซีนป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID 19) ที่มีมากขึ้น ขณะที่ด้านการลงทุนภาคเอกชน คาดว่าจะหดตัวจากปีก่อน เนื่องจากนักลงทุนยังไม่เชื่อมั่นในภาวะเศรษฐกิจ

ด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจภายในจังหวัด คาดว่าอัตราเงินเฟ้อทั่วไปในปี 2564 จะอยู่ที่ร้อยละ 0.50 เนื่องจากราคาสินค้าไม่ใช้หมวดอาหารและเครื่องดื่มปรับตัวเพิ่มขึ้น สำหรับการจ้างงาน คาดว่าจะหดตัวลงจากปีก่อนตามภาวะเศรษฐกิจ ปริมาณสินค้ามีแนวโน้มชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจ เงินฝากรวมมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากนักลงทุนยังไม่เชื่อมั่นในภาวะเศรษฐกิจ

ปัจจัยเสี่ยงเศรษฐกิจ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบด้านการค้า การลงทุน การส่งออก และการท่องเที่ยว รวมทั้งความเชื่อมั่นต่อการดำรงชีวิตและประชาชน ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการป้องกันการติดเชื้อ โดยเฉพาะประชาชนที่มีรายได้ไม่แน่นอนมีความกังวลต่อการหารายได้ นอกจากนี้ ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติที่จะประสพภัยแล้งและภาวะน้ำท่วม ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ รวมถึงเศรษฐกิจโลก ได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID 19 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าชะลอตัวและห่วงโซ่การผลิตในหลายประเทศหยุดชะงัก ทั้ง สหรัฐฯ ยุโรป ญี่ปุ่น และจีน คาดว่าจะทำให้อุปสงค์ในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียชะลอตัวลงด้วย การจับจ่ายใช้สอยในประเทศทั้งจากภาคธุรกิจและครัวเรือนมีแนวโน้มหดตัวลง จากผลกระทบจากการระบาดของ COVID 19 และมาตรการต่างๆ ของรัฐบาลในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID 19 ที่เข้มงวดทำให้ประชาชนปรับพฤติกรรมลดการออกนอกบ้าน ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีก ร้านอาหาร และการให้บริการต่างๆ ต้องหยุดชะงักลง และความไม่แน่นอน ทางการเมือง อาจส่งผลกระทบต่อการลงทุนของภาคเอกชนอีกด้วย

2) ผลผลิตมวลรวมจังหวัด

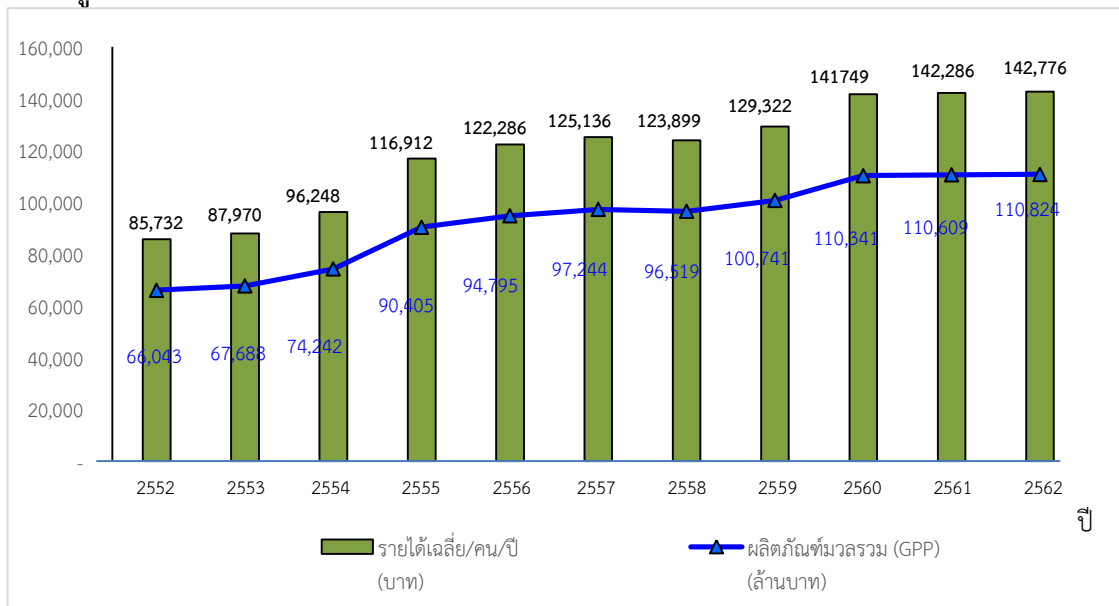
ผลผลิตมวลรวมจังหวัด ปี 2562 จังหวัดลพบุรี มีมูลค่าผลผลิตมวลรวมจังหวัด 110,824 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 110,609 ล้านบาท ในปี 2561 จำนวน 215 ล้านบาท หรือขยายตัวร้อยละ 0.19 ประชากรมีรายได้ต่อหัว 142,776 บาท/คน/ปี สูงเป็นอันดับที่ 29 ของประเทศ สำหรับโครงสร้างการกระจายรายได้จากการผลิตในปี 2562 พิจารณาจากสัดส่วนของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี โครงสร้างรายได้ส่วนใหญ่ของจังหวัด ขึ้นกับสาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 29.06 รองลงมา ได้แก่ สาขาการเกษตรป่าไม้ และการประมง , สาขาบริหารราชการฯ และสาขาการขายส่งขายปลีก ร้อยละ 17.50, 15.87 และ 11.24 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) และรายได้เฉลี่ยต่อคน

ปี	ผลิตภัณฑ์มวลรวม(GPP)	รายได้เฉลี่ย / คน / ปี
2552	66,043 ล้านบาท	85,732 บาท/คน/ปี
2553	67,688 ล้านบาท	87,970 บาท/คน/ปี
2554	74,242 ล้านบาท	96,248 บาท/คน/ปี
2555	90,405 ล้านบาท	116,912 บาท/คน/ปี
2556	94,795 ล้านบาท	122,286 บาท/คน/ปี
2557	97,244 ล้านบาท	125,136 บาท/คน/ปี
2558	96,519 ล้านบาท	123,899 บาท/คน/ปี
2559	100,741 ล้านบาท	129,322 บาท/คน/ปี
2560	110,341 ล้านบาท	141,749 บาท/คน/ปี
2561	110,609 ล้านบาท	142,286 บาท/คน/ปี
2562	110,824 ล้านบาท	142,776 บาท/คน/ปี

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดและผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อคน พ.ศ. 2552 – 2562

ตารางที่ 8 : ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลพบุรี ณ ราคาประจำปี (ราคาตลาด)

สาขาการผลิต	2558 ¹	2559 ¹	2560 ¹	2561 ¹	2562 ^P	โครงสร้าง ณ ราคาประจำปี		
ภาคเกษตร	15,589	15,914	18,009	20,372	19,394	16.32	18.41	17.49
สาขาการเกษตรป่าไม้และการประมง	15,589	15,914	18,009	20,372	19,394	16.32	18.41	17.49
นอกภาคเกษตร	80,930	84,826	92,339	90,237	91,429	83.68	81.58	82.43
สาขาเหมืองแร่และเหมืองหิน	605	1,074	1,290	921	954	1.16	0.83	0.86
สาขาอุตสาหกรรม	33,483	34,518	38,659	33,961	32,206	35.03	30.70	29.06
สาขาไฟฟ้า ก๊าซและเครื่องปรับอากาศ	2,322	2,353	2,483	2188	2407	2.25	1.97	2.17
สาขาการประปาการจัดการขยะมูลฝอยและการฟื้นฟู	348	325	379	475	584	0.34	0.42	0.52
สาขาก่อสร้าง	2,160	2,148	2,026	2548	2706	1.83	2.30	2.44
สาขาขายส่งการขายปลีก	8,864	9,853	11,136	11885	12458	10.09	10.74	11.24
สาขาการขนส่งและการเก็บรักษา	2,142	2,254	2,569	2569	2733	2.32	2.32	2.46
สาขาที่พักและกิจกรรมการให้บริการด้านอาหาร	420	449	495	558	619	0.44	0.50	0.55
สาขาข้อมูลและการสื่อสาร	475	486	604	625	856	4.37	4.49	4.56
สาขาด้านการเงินและการประกันภัย	4,285	4,753	4,822	4972	5061	3.08	3.44	3.43
สาขาด้านอสังหาริมทรัพย์	2,941	2,914	3,404	3808	3808	3.08	3.44	3.43
สาขาด้านวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และด้านเทคนิค	71	66	59	82	75	0.05	0.07	0.06
สาขาด้านการบริหารและการสนับสนุน	271	335	341	428	440	0.30	0.38	0.39
สาขาบริหารราชการฯ	14,876	15,481	15,975	16856	17586	14.47	14.99	15.86
สาขาการศึกษา	4,839	4,796	4,859	4714	4846	4.40	4.26	4.37
สาขาการบริการสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	2,092	2,233	2,376	2595	2711	2.15	2.34	2.44
สาขาบริการชุมชนสังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ	154	194	232	268	318	0.21	0.24	0.28
สาขาถูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	582	595	630	621	705	0.57	0.56	0.63
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด(GPP)	96,519	100,741	110,341	110,609	110,825	100.00	100.00	100.00
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาท)	123,899	129,322	141,749	142,286	142,776			
จำนวนประชากร (1,000 คน)	779	779	778	777	776			

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3) ภาคเกษตรกรรม

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม(GPP) ณ ราคาประจำปีภาคเกษตรของจังหวัดลพบุรี โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 17.49 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และจังหวัดลพบุรี เป็นจังหวัดที่มีวัตถุดิบสำคัญ ของภาคอุตสาหกรรมการเกษตรในจังหวัด จากตารางแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรมีแนวโน้มผันผวน โดยเฉพาะด้านปริมาณสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ระดับราคาในตลาดและ นโยบายรัฐบาล อย่างไรก็ดี ระดับราคาภาคการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 9 : ผลิตภัณฑ์มวลรวม(GPP) ณ ราคาประจำปี สาขาเกษตร

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวม(GPP)	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) จังหวัด (ร้อยละ)
2558 ^r	15,589 ล้านบาท	16.15
2559 ^r	15,914 ล้านบาท	15.63
2560 ^r	18,009 ล้านบาท	16.32
2561 ^r	20,372 ล้านบาท	18.41
2562 ^p	19,394 ล้านบาท	17.49

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(1) ด้านพืช

จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาโดยมีแม่น้ำป่าสัก ไหลพาดผ่านทางซีกตะวันตก และอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำลพบุรี จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลพบุรี (GPP) ปี 2562 ภาคการเกษตรจะมีมูลค่า 19,394 ล้านบาท ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดลพบุรี ประกอบอาชีพด้านกสิกรรมเป็นหลักโดยมีพื้นที่การเกษตรที่ใช้เพื่อการเพาะปลูกเศรษฐกิจ คือ ข้าว อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง โดยในปีพ.ศ. 2563/64 พืชที่มีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด ได้แก่ ข้าวนาปี พื้นที่เพาะปลูก 766,444 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 633 กก. รองลงมาได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พื้นที่เพาะปลูก 423,389 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 901 กิโลกรัม และมันสำปะหลัง พื้นที่เพาะปลูก 365,581 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 4,003 กิโลกรัม ตามลำดับ

ตารางที่ 10 แสดงพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดลพบุรี ปี 2563/64

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก./ไร่)
ข้าวนาปี	766,444	766,444	485,159	633
ข้าวนาปรัง	53,512	53,512	38,957	728
อ้อยโรงงาน	365,581	365,581	1,463,422	4,003
มันสำปะหลังโรงงาน	301,782	301,782	2,890,760	9,606
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	423,389	417,499	376,246	901
ทานตะวัน	6,355	6,355	1,474	232
รวม	1,917,063	1,911,173	5,256,018	

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล กรกฎาคม 2564)

ตารางที่ 11 พื้นที่ครัวเรือนเกษตรจำแนกตามพื้นที่ถือครองทางการเกษตรรายอำเภอ ปี 2563/2564

อำเภอ	ปลูกข้าว		พืชไร่		ไม้ผลยืนต้น		ไม้ดอกไม้ประดับ		พืชผัก	
	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)	ครัวเรือน
เมืองลพบุรี	106,128	5,603	83,194	1,779	6,303	2,572	288	60	6,666	1,689
พัฒนานิคม	38,179	2,020	157,302	5,048	7,651	330	46	19	1,011	213
โคกสำโรง	130,017	7,518	128,153	3,705	2,391	411	15	6	313	104
ชัยบาดาล	37,070	2,693	286,938	6,518	4,872	979	14	24	1,377	552
ท่าม่วง	106,228	3,459	-		1,257	1,547	32	101	395	647
บ้านหมี่	231,647	8979	47,511	1258	5,255	426	722.25	20	825	158
ท่าหลวง	311.26	40	146,030	3575	3,398	247	6	6	486	119
สระโบสถ์	48,510	3475	49,596	2094	1,321	44			148	33
โคกเจริญ	41,845	2362	123,943	3051	3,161	56	22	2	687	109
ลำสนธิ	10,911	1142	99,342	3049	1,018	153	33	5	406	242
หนองม่วง	16,049	1061	164,465	3739	4,387	221	3.75	3	35	225
รวม	766,896	38,352	1,286,474	33,816	41,014	6,986	1,181	246	12,349	4,091

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล กรกฎาคม 2564)

จำนวนครัวเรือนภาคการเกษตร จำนวน 106,819 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่อยู่ในพื้นที่อำเภอโคกสำโรง มากที่สุด 15,147 ครัวเรือน รองลงมาอำเภอเมืองลพบุรี 14,757 ครัวเรือน และอำเภอพัฒนานิคม 13,967 ครัวเรือน โดยครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการเกษตรด้านพืช จำนวน 72,036 ครัวเรือน ทำการปศุสัตว์ จำนวน 29,676 ครัวเรือน และทำการประมง จำนวน 5,206 ครัวเรือน ครัวเรือนทำการเกษตรด้านพืชมีมากที่สุดที่อำเภอพัฒนานิคม ครัวเรือนทำการปศุสัตว์มีมากในอำเภอโคกสำโรง และครัวเรือนเกษตรทำการประมงมากที่สุดที่อำเภอโคกสำโรง

ตารางที่ 12 จำนวนครัวเรือนเกษตรกรของจังหวัดลพบุรี

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร				ร้อยละจำนวนครัวเรือนเกษตรกร/ครัวเรือนทั้งหมด
			พืช	ประมง	ปศุสัตว์	รวม	
1	เมืองลพบุรี	107,268	9,729	1,003	4,025	14,757	13.75
2	ชัยบาดาล	31,304	7,658	496	3,052	11,206	35.79
3	โคกสำโรง	36,725	9,357	1,036	4,754	15,147	41.24
4	บ้านหมี่	17,296	8,944	510	2,890	12,344	71.36
5	ท่าม่วง	26,557	7,029	426	2,574	10,029	37.76
6	พัฒนานิคม	29,767	10,321	341	3,305	13,967	46.92
7	ท่าหลวง	11,520	3,931	57	1,828	5,816	50.48
8	สระโบสถ์	8,554	3,938	614	1,485	6,037	70.57
9	หนองม่วง	8,521	3,419	147	1,218	4,784	56.14
10	โคกเจริญ	10,400	3,797	103	1,962	5,862	56.36
11	ลำสนธิ	13,666	3,913	473	2,583	6,969	50.99
รวม		301,578	72,036	5,206	29,676	106,918	35.45

ที่มา : 1. ที่ทำการปกครองจังหวัดลพบุรี 2. สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี 3. สำนักงานประมงจังหวัดลพบุรี 4. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี

สำหรับการใช้พื้นที่การเพาะปลูกข้าวนาปี มีมากที่สุดในพื้นที่อำเภอบ้านหมี่ รองลงมาได้แก่อำเภอโคกสำโรง และอำเภอท่าม่วง การใช้พื้นที่การเพาะปลูกพืชไร่ มีมากที่สุดในพื้นที่อำเภอชัยบาดาล รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองม่วง และอำเภอนานาคัน การปลูกไม้ผลยืนต้นมีการเพาะปลูกมากที่สุดในพื้นที่อำเภอนานาคัน รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอบ้านหมี่ การใช้พื้นที่เพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับ มีมากที่สุดในพื้นที่อำเภอบ้านหมี่ รองลงมาได้แก่อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอนานาคัน และการใช้พื้นที่เพาะปลูกพืชผัก มีมากที่สุดในพื้นที่อำเภอเมืองลพบุรี รองลงมาได้แก่อำเภอชัยบาดาล และอำเภอนานาคัน โดยในพื้นที่อำเภอท่าม่วง ไม่มีการเพาะปลูกพืชไร่ และอำเภอสระโบสถ์ ไม่มีพื้นที่เพาะปลูกไม้ดอกไม้ประดับ สำหรับครัวเรือนเกษตรกรเป็นครัวเรือนที่ทำการปลูกข้าวมากที่สุด จำนวน 8,979 ครัวเรือน รองลงมาเป็น ครัวเรือนที่ทำการปลูกพืชไร่ จำนวน 6,518 ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนที่ทำการปลูกไม้ผลยืนต้น จำนวน 2,572 ครัวเรือน

ตารางที่ 13 แสดงพื้นที่และผลผลิตการปลูกข้าวนาปีของจังหวัดลพบุรี

พื้นที่	พ.ศ.	เมืองลพบุรี	โคกสำโรง	ชัยบาดาล	ท่าม่วง	บ้านหมี่	พัฒนานาคัน	ท่าหลวง	สระโบสถ์	โคกเจริญ	ลำสนธิ	หนองม่วง	รวมทั้งสิ้น
เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	2559	112,180	127,046	26,397	91,195	220,886	36,297	72	36,889	29,808	9,264	14,554	704,588
	2560	125,048	126,964	30,641	108,912	221,155	37,175	100	34,537	30,804	8,869	12,321	736,526
	2561	132,342	122,312	30,417	116,935	220,153	38,080	143	35,867	30,974	8,830	13,344	749,397
	2562	154,316	118,949	28,554	101,630	210,593	53,666	270	40,261	35,120	9,534	13,920	766,813
	2563	106,128	130,017	37,070	106,228	231,647	38,179	311	48,510	41,845	10,911	16,049	766,896
เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	2559	108,329	126,445	25,627	87,987	216,964	35,908	72	36,803	298,759	9,255	14,115	691,254
	2560	123,772	126,964	30,641	108,912	217,329	35,767	100	33,959	30,784	8,152	12,107	725,879
	2561	131,373	119,868	29,704	115,557	218,962	37,648	143	35,738	30,779	8,475	13,057	741,304
	2562	154,316	118,949	28,554	101,630	210,593	53,666	270	40,261	35,120	9,534	13,920	766,813
	2563	106,128	130,017	37,070	106,228	231,647	38,179	311	48,510	41,845	10,911	16,046	766,896
ผลผลิต (ตัน)	2559	69,114	50,831	11,122	58,769	140,376	15,979	26	15,752	12,410	3,054	4,573	382,006
	2560	76,986	51,679	12,550	72,100	136,917	15,737	36	14,331	12,775	2,861	4,371	206,325
	2561	80,269	48,067	12,179	75,459	218,962	37,648	51	14,724	12,527	2,873	4,648	404,244
	2562	95,891	45,075	13,306	69,391	137,200	19,247	103	17,101	13,136	2,695	4,928	418,702
	2563	64,438	52,047	17,306	65,660	152,843	13,846	94	19,792	15,404	3,342	6,157	410,927
ผลผลิต เฉลี่ย ต่อไร่ (กก.)	2559	638	402	434	668	647	445	361	428	417	330	324	553
	2560	622	414	416	662	630	440	360	422	415	351	361	552
	2561	611	401	410	653	626	435	357	412	407	339	356	545
	2562	621	384	466	683	651	359	382	425	374	282	354	546
	2563	607	400	467	617	670	363	299	408	368	306	383	538

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ กันยายน 2564

ข้าวนาปี

การปลูกข้าวนาปี ในปี 2562/2563 จังหวัดลพบุรีมีพื้นที่การเพาะปลูก 766,896 ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว 766,896 ไร่ ผลผลิต 410,927 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 538 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่การเพาะปลูก เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ทำให้ผลผลิตลดลงไปด้วย และผลผลิตเฉลี่ยลดลงสาเหตุเกิดจากฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกษตรกรไม่มีน้ำเพื่อทำการเกษตร

ข้าวนาปรัง

พื้นที่ปลูกข้าวนาปรังในปี 2563 ประมาณ 24,416 ไร่ ลดลงจากปี 2562 ประมาณ 31,405 ไร่ (ปี 2562 ประมาณ 55,821 ไร่) เนื่องจากปริมาณน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถปลูกข้าวนาปรังได้ โดยอำเภอพัฒนานิคมมีพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวนาปรังสูงสุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอชัยบาดาล ตามลำดับ โดยผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 626 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี พ.ศ.2562 เป็น 643 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี 2563 อำเภอโคกสำโรง มีผลผลิตต่อไร่ สูงที่สุด เท่ากับ 737 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม และอำเภอบ้านหมี่ ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงพื้นที่และผลผลิตการปลูกข้าวนาปรังของจังหวัดลพบุรี

พื้นที่	พ.ศ.	เมืองลพบุรี	โคกสำโรง	ชัยบาดาล	ท่าม่วง	บ้านหมี่	พัฒนานิคม	ท่าหลวง	สระโบสถ์	โคกเจริญ	ลำสนธิ	หนองม่วง	รวมทั้งสิ้น
เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	2559	4,782	324	1,792	4,753	5,637	334	-	1,277	-	-	-	18,889
	2560	58,421	1,699	1,890	59,861	95,732	356		1,925	-	2	-	219,886
	2561	94,795	4,989	2,601	102,176	140,523	556		2,308	-	-	-	347,948
	2562	1,835	176	1,303	1,096	25,649	8,016	-	1,038	155	11	21	55,821
	2563	6,138	246	2,538	936	1,714	9,738		2,690	351		65	24,416
เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	2559	4,579	324	1,762	4,596	5,556	334	-	1,277	-	-	-	18,428
	2560	57,338	1,698	1,888	59,696	95,585	356		1,924	-	2	-	218,487
	2561	94,382	4,989	2,601	102,018	140,229	556		2,308	-	-	-	347,083
	2562	18,356	176	1,183	1,096	25,649	8,016		1,038	155	11	21	55,701
	2563	6,138	246	2,538	936	1,714	9,738		2,690	351		65	24,416
ผลผลิต (ตัน)	2559	2,500	174	980	2,505	3,384	186	-	667	-	-	-	10,396
	2560	34,689	1,020	1,120	39,399	63,182	206	1,102	-	-	1	-	140,719
	2561	59,744	3,083	1,587	70,800	92,271	319		1,396	-	-	-	229,200
	2562	13,917	130	811	781	18,430	6,263		648	73	5	14	41,071
	2563	4,583	213	1,735	645	1,337	7,745		1,969	219		42	18,493
ผลผลิต เฉลี่ย ต่อไร่ (กก.)	2559	546	537	556	545	609	557	-	522	-	-	-	564
	2560	605	601	593	660	661	579	-	573	-	500	-	644
	2561	633	618	610	694	658	574	-	605	-	-	-	660
	2562	644	629	583	606	611	664		530	398	383	553	626
	2563	635	737	581	586	663	676		622	530		553	643

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ กันยายน 2564

มันสำปะหลัง

จังหวัดลพบุรี มีการเพาะปลูกมันสำปะหลังในปี 2563 พื้นที่การเพาะปลูก 349,339 ไร่ และมีพื้นที่การเก็บเกี่ยว 349,326 ไร่ ปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 50,947 ไร่ (พื้นที่การเพาะปลูก 298,392 ไร่) ซึ่งมันสำปะหลังเป็นพืชที่เชื่อมโยงอุตสาหกรรมต่อเนื่องในพื้นที่จังหวัด เช่น อุตสาหกรรมเอทานอล อาหาร และอาหารสัตว์ โดยอำเภอชัยบาดาลมีพื้นที่การเพาะปลูกมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ อำเภอพัฒนานิคมและอำเภอโคกเจริญ ตามลำดับ ผลผลิตต่อไร่สูงสุดได้แก่ อำเภอท่าหลวง มีผลผลิตต่อไร่ เท่ากับ 4,434 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม มีผลผลิต 3,948 กิโลกรัมต่อไร่ และอำเภอหนองม่วง มีผลผลิต 3,732 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แสดงพื้นที่และผลผลิตการปลูกมันสำปะหลังของจังหวัดลพบุรี

พื้นที่	พ.ศ.	เมืองลพบุรี	โคกสำโรง	ชัยบาดาล	บ้านหมี่	พัฒนานิคม	ท่าหลวง	สระโบสถ์	โคกเจริญ	ลำสนธิ	หนองม่วง	รวมทั้งสิ้น
เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	2559	15,008	45,533	76,147	4,298	33,698	17,505	20,947	36,997	15,424	14,452	249,889
	2560	13,624	48,628	85,264	4,894	31,612	18,306	21,619	35,038	16,530	15,448	260,897
	2561	11,988	45,143	79,351	5,232	31,647	20,932	24,673	36,100	20,915	21,748	292,796
	2562	14,548	35,007	82,159	5,998	37,833	22,455	20,336	32,951	20,786	26,319	298,392
	2563	4,979	26,805	68,476	10,219	51,365	38,489	28,452	47,819	28,645	44,090	349,339
เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	2559	14,668	43,133	68,760	4,151	30,150	16,474	20,519	34,423	14,976	13,478	220,847
	2560	13,284	46,228	81,854	4,747	30,787	17,275	21,191	32,551	15,861	14,827	248,071
	2561	11,595	43,240	78,304	4,354	29,482	19,225	20,471	30,131	19,592	20,220	272,090
	2562	14,261	33,525	80,980	5,669	36,707	20,870	18,652	31,103	19,562	24,421	285,750
	2563	4,966	26,805	68,476	10,219	51,365	38,489	28,452	47,819	28,645	44,090	349,326
ผลผลิต (ตัน)	2559	50,883	150,103	230,277	13,333	114,027	54,578	62,439	110,154	53,674	47,321	767,454
	2560	47,8149	149,732	266,926	15,898	108,093	58,372	63,573	99,183	58,400	57,529	856,450
	2561	42,774	135,774	258,716	14,325	101,448	66,461	58,916	92,864	64,007	77,503	927,304
	2562	51,896	102,419	260,189	18,203	123,372	67,890	54,371	101,023	63,948	91,530	934,841
	2563	15,179	84,705	207,712	37,110	202,800	170,669	84,645	136,889	83,817	164,548	1,188,075
ผลผลิต เฉลี่ย ต่อไร่ (กก.)	2559	3,469	3,480	3,349	3,212	3,782	3,313	3,043	3,200	3,584	3,511	3,475
	2560	3,604	3,239	3,261	3,349	3,511	3,379	3,000	3,047	3,682	3,880	3,452
	2561	3,689	3,140	3,304	3,290	3,441	3,457	2,878	3,082	3,267	3,833	3,408
	2562	3,639	3,055	3,213	3,211	3,361	3,253	2,915	3,248	3,269	3,748	3,272
	2563	3,057	3,160	3,033	3,631	3,948	4,434	2,975	2,863	2,926	3,732	3,401

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ กันยายน 2564

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

การปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ในปี 2563 มีพื้นที่เพาะปลูก ประมาณ 425,684 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ประมาณ 84,048 ไร่ (ปี 2562 ประมาณ 341,636 ไร่) ผลผลิต เฉลี่ยต่อไร่ เพิ่มขึ้นจาก 710 กิโลกรัม/ไร่ ในปี 2562 เป็น 766 กิโลกรัม/ไร่ ในปี 2563 โดยอำเภอพัฒนานิคม มีผลผลิตต่อไร่สูงที่สุดเท่ากับ 840 กิโลกรัม/ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอท่าหลวง และอำเภอเมืองลพบุรี ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดงพื้นที่และผลผลิตการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดลพบุรี

พื้นที่	พ.ศ.	เมืองลพบุรี	โคกสำโรง	ชัยบาดาล	บ้านหมี่	พัฒนานิคม	ท่าหลวง	สระโบสถ์	โคกเจริญ	ลำสนธิ	หนองม่วง	รวมทั้งสิ้น
เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	2559	39,083	47,921	42,124	10,443	50,331	18,510	-	2,361	15,514	31,530	257,817
	2560	25,112	35,175	45,753	8,558	49,331	22,086	489	7,982	22,236	35,143	251,865
	2561	46,811	37,207	51,222	8,964	56,612	25,305	409	8,124	23,397	36,663	294,804
	2562	49,975	47,338	66,298	10,476	45,889	45,916	1,791	13,008	19,124	41,821	341,636
	2563	60,000	66,998	83,521	15,570	55,390	51,508	3,881	15,891	30,921	42,004	425,684
เนื้อที่ เก็บเกี่ยว (ไร่)	2559	28,916	33,646	38,392	8,715	39,342	15,486	-	2,242	15,003	24,872	206,614
	2560	25,087	35,115	45,488	8,500	49,324	22,086	489	7,954	20,986	34,668	249,697
	2561	46,589	37,207	51,222	8,964	56,350	25,305	409	8,214	23,391	36,658	294,309
	2562	49,975	47,338	66,298	10,476	32,114	45,916	1,791	12,070	19,124	40,919	326,021
	2563	54,110	62,568	83,521	15,570	54,968	44,098	3,881	15,891	30,921	42,004	407,532
ผลผลิต (ตัน)	2559	15,441	14,165	23,760	4,331	28,089	8,775	-	1,258	10,112	11,690	117,621
	2560	18,617	25,231	33,400	5,517	39,109	17,194	361	6,228	15,614	26,667	187,938
	2561	33,878	27,362	35,981	6,221	44,778	19,447	292	6,303	17,192	2,795	219,249
	2562	35,720	33,462	42,616	8,029	25,297	39,101	1,386	6,264	13,108	26,647	231,458
	2563	43,684	48,926	56,659	11,057	46,162	35,713	2,474	10,771	21,649	31,109	312,175
ผลผลิต เฉลี่ย ต่อไร่ (กก.)	2559	534	421	619	497	716	563	-	561	674	470	568
	2560	742	719	734	649	793	779	738	783	744	769	723
	2561	727	735	702	694	795	769	714	767	735	758	745
	2562	715	707	643	766	788	852	774	519	685	651	710
	2563	807	782	678	710	840	810	638	678	700	741	766

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ กันยายน 2564

อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานมีพื้นที่การเพาะปลูกในปี 2563 จำนวน 301,782 ไร่ ปลูกมากที่สุด ในพื้นที่อำเภอชัยบาดาล 86,128 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองม่วง 49,031 ไร่ และอำเภอโคกเจริญ 42,152 ไร่ ตามลำดับ ผลผลิต 9,606 กิโลกรัมต่อไร่ โดยผลผลิตต่อไร่สูงสุดได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม 10,833 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาอำเภอโคกสำโรง 10,269 กิโลกรัมต่อไร่ และอำเภอโคกเจริญ 10,131 กิโลกรัมต่อไร่ อำเภอที่ไม่มีการเพาะปลูกอ้อย คือ อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอท่าม่วง

ตารางที่ 17 แสดงการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ (อ้อยโรงงาน ปี 2563/64) จังหวัดลพบุรี

ที่	อำเภอ	เกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)
1	เมืองลพบุรี	312	7,349	8,764
2	พัฒนานิคม	918	22,138	10,833
3	โคกสำโรง	1,276	22,587	10,269
4	ชัยบาดาล	2,811	86,128	9,561
5	ท่าหลวง	1,023	23,051	8,887
6	สระโบสถ์	865	10,590	8,700
7	โคกเจริญ	1,410	42,152	10,131
8	ลำสนธิ	1,535	24,311	9,408
9	หนองม่วง	1,285	49,031	10,000
รวม		11,943	301,782	9,606

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2564

(2) ด้านปศุสัตว์

การปศุสัตว์ในจังหวัดลพบุรีมีความสำคัญในการผลิตทางการเกษตร รองจากการกสิกรรม โดยชนิดของสัตว์ที่เลี้ยงกันมากเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ ไก่เนื้อ สุกร โคเนื้อ ไก่ไข่ และแพะ พื้นที่เลี้ยงสัตว์กระจายในทุกอำเภอ การเลี้ยงไก่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรง อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอหนองม่วง การเลี้ยงสุกร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอพัฒนานิคม อำเภอโคกสำโรง อำเภอเมืองลพบุรี และอำเภอท่าม่วง การเลี้ยงโคนม ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอพัฒนานิคม อำเภอลำสนธิ อำเภอเมืองลพบุรี อำเภอท่าหลวง อำเภอชัยบาดาล อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอหนองม่วง ส่วนการเลี้ยงโคเนื้อ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโคกสำโรง อำเภอชัยบาดาล และอำเภอพัฒนานิคม อีกทั้งสัตว์เศรษฐกิจที่จังหวัดลพบุรี ให้ความสำคัญอีกชนิดหนึ่ง คือ แพะ การเลี้ยงแพะส่วนใหญ่ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอชัยบาดาล อำเภอโคกเจริญ อำเภอโคกสำโรง และอำเภอท่าหลวง โดยไก่เนื้อ มีจำนวน 330,524,117 ตัว (เลี้ยงมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ) สุกร จำนวน 502,041 ตัว (เลี้ยงมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ) เป็ดเนื้อ 423,894 ตัว ไก่ไข่ 1,454 ตัว (เลี้ยงโคนมมากเป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ) และโคเนื้อ 58,579 ตัว ตามลำดับ สำหรับมูลค่าผลผลิตปี 2564 ปศุสัตว์ที่มีมูลค่าการผลิตสูงสุด คือ ไก่เนื้อ คิดเป็น 14,500.06 ล้านบาท รองลงมา คือ สุกร มีมูลค่าการผลิต 5,130 ล้านบาท และโคนมมีมูลค่าการผลิต 2,400 ล้านบาท

ตารางที่ 18 แสดงครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และมูลค่าผลผลิตปี พ.ศ. 2564

สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ	ครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์	จำนวน (ตัว)	มูลค่าผลผลิต (ล้านบาท)	การจัดลำดับของประเทศ
ไก่เนื้อ	403	330,524,117	14,500	1
โคเนื้อ	3,721	58,579	1,740	38
โคนม	2,446	89,386	2,400	3
สุกร	1,957	502,041	5,130	3
ไก่ไข่	1,454	594,773	120	4
แพะเนื้อ	2,075	61,103	576	4
เป็ดเนื้อ	269	423,894	172	10
รวม	12,325	332,253,893	24,638	

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ กันยายน 2564)

(3) ด้านประมง

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัด พ.ศ. 2564 รวมพื้นที่ 7,885.31 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยรอบปีการผลิต จำนวน 4,561 ตัน มูลค่า 190,217,038 บาท และพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลานิลมีมากที่สุด รองลงมาคือ ปลาดุกบิ๊กอุย ปลาดูบเพียน และปลาสวาย ตามลำดับ

ตารางที่ 19 สถิติการทำประมงน้ำจืด พ.ศ. 2564

ชนิดสัตว์	จำนวนเกษตรกร (ราย)	พื้นที่การเลี้ยง		ปริมาณ การผลิตเฉลี่ย (กก./ปี)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่าการผลิต (บาท)
		จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวน (บ่อ)			
กบ	32	1.19	143	2,133	54.25	1,157,000
ปลาจระเม็ดน้ำจืด	2	1.32	2	980	40.92	40,100
ปลาช่อน	4	1.88	4	660	38.8	38,800
ปลาดุกบิ๊กอุย	827	1,331	1458	1,464,540	37.55	54,988,750
ปลาดูบเพียน	815	915	1015	561,480	31.87	17,895,800
ปลาตะเพียน	33	27	42	2,060	54.4	1,120,390
ปลานิล	3441	5,216	4640	2,471,270	40.2	99,335,830
ปลาอีสงเทศ	9	37	11	11,420	30.89	352,850
ปลาสวาย	122	354	163	33,190	22.55	7,485,790
ปลาหมอไทย	2	0.5	3	1,080	59.26	64,000
ปลากัด	8	0.42	142	27,400 (ตัว)	45.47	1,245,878
กุ้งก้ามกราม	ผลผลิตจากแหล่งน้ำธรรมชาติ			13,160	493.3	6,491,850
รวม	5,295	7,885.31	7,623	4,561,973		190,217,038

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดลพบุรี ข้อมูล ณ วันที่ 2 กรกฎาคม 2564

สินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด (สินค้า 10 ลำดับแรกของจังหวัด)

สินค้าเกษตรที่สำคัญที่มีผลผลิตด้านพืชมากที่สุด ได้แก่ อ้อยโรงงาน 2,890,760 ตัน รองลงมาได้แก่ มันสำปะหลัง 1,397,735 ตัน, ข้าวนาปี 483,443 ตัน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 367,263 ตัน ผลผลิตด้านปศุสัตว์มากที่สุด ได้แก่ ไก่เนื้อ 330,524,117 ตัว รองลงมาได้แก่ สุกร จำนวน 502,041 ตัว, โคเนื้อ 89,386 ตัว และโคนม 58,579 ตัว ด้านประมงผลผลิตมากที่สุดได้แก่ ปลานิล 2,471,270 กิโลกรัม รองลงมาคือ ปลาดุก 1,464,540 กิโลกรัม มูลค่าการจำหน่ายมากที่สุด ได้แก่ ไก่เนื้อ มูลค่า 14,500 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ สุกร มูลค่า 5,130 ล้านบาท และข้าวนาปี มูลค่า 4,070.59 ล้านบาท

ตารางที่ 20 แสดงสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

สินค้าลำดับที่	กลุ่มสินค้า	ชื่อสินค้า	เกษตรกร (ราย)	ผลผลิต (ตัน,ตัว,กก.)	มูลค่าการจำหน่าย (ล้านบาท)
1.	ปศุสัตว์	ไก่เนื้อ	403	330,524,117	14,500.0000
2.	ปศุสัตว์	สุกร	1,957	502,041	5,130.0000
3.	พืช	ข้าวนาปี	38,352	483,443	4,070.5900
4.	พืช	อ้อยโรงงาน	11,943	2,890,760	2,590.1800
5.	ปศุสัตว์	โคนม (น้ำนมดิบ)	2,446	89,386	2,400.0000
6.	พืช	มันสำปะหลัง	19,741	1,397,735	3,075.0100
7.	พืช	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	17,468	367,263	2,504.7300
8.	ประมง	ปลานิล	3,441	2,471,270	99.335830
9.	ประมง	ปลาดุก (บักอูย)	827	1,464,540	54.988750
10.	ปศุสัตว์	แพะเนื้อ	2,075	61,103	576.0000
11.	ปศุสัตว์	โคเนื้อ	3,721	58,579	1,740.0000
รวม			102,374	340,310,237	3,6740.8345

ที่มา : 1. สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี 2. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี 3. สำนักงานประมงจังหวัดลพบุรี

แหล่งรวบรวมและตลาดกระจายสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัด

จังหวัดลพบุรี มีแหล่งแปรรูปสินค้าเกษตร ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ แบ่งตามประเภท ได้แก่

1) อุตสาหกรรมการเกษตร การผลิตเกี่ยวกับเมล็ดพืช และผลผลิตเกษตรกรรม ได้แก่ โรงสีข้าว โรงงานผลิต/จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ และผลิตมันเส้น เป็นต้น มีโรงงานจำนวนทั้งสิ้น 195 โรงงาน เงินลงทุน 7,045.34 ล้านบาท คนงาน 2,404 คน

2) อุตสาหกรรมอาหาร ผลิตอาหารสัตว์ ผลิตอาหารสำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ และโรงงานผลิตอาหารแช่แข็งจากเนื้อสัตว์ เป็นต้น มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น จำนวน 88 โรงงาน เงินลงทุน 9,329.52 ล้านบาท คนงาน 20,581 คน

แหล่งแปรรูป สินค้าเกษตรที่สำคัญเชิงพาณิชย์ในพื้นที่จังหวัด

ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลแหล่งแปรรูปสินค้าเกษตร

สินค้าลำดับที่	ชื่อสินค้า	แหล่งแปรรูปที่สำคัญ		ตลาดกระจายสินค้า			
				ในจังหวัด		นอกจังหวัด	
		แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ
1	น้ำนมโค	3	1. บริษัท ที ดี แดรี่ฟูดส์ จำกัด 2. กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเขื่อนป่าสัก 3. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี	16	1. สหกรณ์โคนมชัยบาดาล จำกัด 2. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ก.น.ช.หนองรี จำกัด 3. บริษัท ส่งเสริมผลิตภัณฑ์นม จำกัด (พัชร) 4. บริษัท หนองรีมิลค์ จำกัด 5. สหกรณ์โคนมท่าหลวง จำกัด 6. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ชอนม่วง จำกัด 7. กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมโคกตูม	-	-

สินค้าลำดับที่	ชื่อสินค้า	แหล่งแปรรูปที่สำคัญ		ตลาดกระจายสินค้า			
				ในจังหวัด		นอกจังหวัด	
		แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ
					8. สหกรณ์โคนมพัฒนานิคม จำกัด 9. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กพัฒนานิคม จำกัด 10. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์กสวนมะเดื่อ จำกัด 11. กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเขื่อนป่าสัก 12. ศูนย์รับนํ้ามันดิบวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลพบุรี 13. กลุ่มพัฒนาโคนมพัฒนานิคม (สมเจตต์) 14. บริษัท พีวีพัฒนานมสด จำกัด (พัฒนานิคมนมสด) 15. ศูนย์รับนมราชาแดรี่ 16. บริษัทโคบาลมิลค์ จำกัด		
2	ไก่เนื้อ	2	1. บริษัท บีฟูดส์ โปรดักส์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด 2. บริษัท สหฟาร์ม จำกัด	-	-	-	-
3	สุกร	1	บริษัท เบทาโกรเชฟตี๋มม (แป็คกิ่ง) จำกัด	-	-	-	
4	ไส้กรอก+ลูกชิ้นไก่	1	บริษัท อาหารเบทเทอร์ จำกัด	-	-	-	-
5	ลูกชิ้น+ไส้กรอก (ผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ)	2	1. บริษัท ผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ จำกัด 2. บริษัท ในเครือสหฟาร์ม	-	-	-	-
6	ไส้กรอกหมู+ไส้กรอกไก่+แฮม	1	บริษัท อีโตแอมเบทาโกรฟูดส์ จำกัด				
7	ข้าว	12	1. วิสาหกิจชุมชนการผลิตข้าวปลอดภัยจากสารพิษ ม.5 ต.เขาพระงาม 2. วิสาหกิจชุมชนไร่นาฝัน 3. วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนตำบลม่วงค่อม 4. วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านหนองกระดี่ ต.บางลี่ 5. วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวชุมชนหัวสำโรง ท่าวัง 6. วิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าวบ้านช่องน้ำไหล 7. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิ ต.ทุ่งท่าช้าง 8. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโรงสีข้าวบ้ายหัวยรวก 9. วิสาหกิจชุมชนบ้านสระเตย 10. วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรผู้ใช้น้ำคลองไม้เลียบ 11. วิสาหกิจชุมชนแปรรูปและการถนอมอาหารบ้านทุ่งสาธารณะ 12. วิสาหกิจชุมชนข้าวคุณภาพดีตำบลเชียงงา	-	ร้านค้าประชารัฐและร้านค้า/ตลาดภายในอำเภอ/จังหวัด	-	-

สินค้า ลำดับ ที่	ชื่อสินค้า	แหล่งแปรรูปที่สำคัญ		ตลาดกระจายสินค้า			
				ในจังหวัด		นอกจังหวัด	
		แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ	แห่ง	ระบุชื่อ
8	ไข่เค็ม	1	วิสาหกิจชุมชนไข่เค็มใบเตย โคกสำโรง	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก	-	ร้านจำหน่ายของฝาก และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
9	กล้วย	2	1. วิสาหกิจชุมชนทองม้วน แม่ยุพา ต.โคกสลุด อ.ท่าม่วง 2. วิสาหกิจชุมชน 9 เกษตร ธรรมชาติทานตะวันทอง	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก	-	ร้านจำหน่ายของฝาก และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
10	ปลาสามฟัก	2	1. วิสาหกิจชุมชนปลาสามฟัก ประกอบจิตร 2. วิสาหกิจชุมชนปลาสามฟัก ป่าแ้ว ม.8 ต.พรหมมาستر	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก	-	ร้านจำหน่ายของฝาก และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
11	มะม่วงทอง, ซอสพริกกระท้อน น้ำผัก,น้ำผลไม้	3	1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป มะม่วงและผลิตภัณฑ์เนื้อของมะม่วง 2. วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ บ้านจิวราย 3. วิสาหกิจชุมชนบ้านพลังธรรมชาติ	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก	-	ร้านจำหน่ายของฝาก และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
12	สมุนไพร	4	1. วิสาหกิจชุมชนบ้านสมุนไพร ไทยเบญจมาศ 2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริม สมุนไพรโคกสำโรง 3. วิสาหกิจชุมชนไร่สานฝัน 4. วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร พรมทองจังหวัดลพบุรี	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก, ร้านค้า/ตลาดภายในอำเภอ/ จังหวัด	-	การออกบูทจำหน่าย และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
13	ดินสอพอง	3	1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิต ดินสอพองสะตุผสมสมุนไพร 2. วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร เพื่อความงาม “ผ่อง” จังหวัดลพบุรี 3. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิต ดินสอพองตำบลถนนใหญ่	-	ร้านค้าประชารัฐ และร้านจำหน่ายของฝาก, ร้านค้า/ตลาดภายในอำเภอ/ จังหวัด	-	การออกบูทจำหน่าย และงานแสดงสินค้า ต่างๆ
14	จังหวัดทอดกรอบ	1	วิสาหกิจชุมชนใบหม่อนฟาร์ม	-	ร้านจำหน่ายของฝาก, จำหน่าย ผ่านออนไลน์	-	การออกบูทจำหน่าย และงานแสดงสินค้า ต่างๆ, จำหน่ายผ่าน ออนไลน์
15	ปลาหมอคั่วเคียว, กบเคียว	1	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาหมอ	-	ร้านจำหน่ายของฝาก, จำหน่าย ผ่านออนไลน์	-	การออกบูทจำหน่าย และงานแสดงสินค้า ต่างๆ, จำหน่ายผ่าน ออนไลน์
16	ขนมจีน	1	วิสาหกิจชุมชนชาวขนมจีน	-	ร้านค้า/ตลาดภายในอำเภอ/ จังหวัด	-	จำหน่ายตามยอด การสั่งซื้อ
17	อินทผลัมสด,แห้ง	1	สวนอินทผลัมขอนแก่นเดช	-	ร้านจำหน่ายของฝาก, จำหน่าย ผ่านออนไลน์	-	จำหน่ายผ่านช่องทาง ออนไลน์

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดลพบุรี และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดลพบุรี

(4) การรวมกลุ่มเกษตรกร

การรวมกลุ่มเกษตรกรกรจำนวนทั้งหมด 67 แห่ง จำนวนสมาชิก 117,655 ราย โดยมี การรวมกลุ่มประเภทสหกรณ์การเกษตร มีมากที่สุด จำนวน 33 แห่ง จำนวนสมาชิก 66,679 ราย รองลงมาได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ 17 แห่ง สมาชิก 34,364 ราย และสหกรณ์นิคม จำนวน 3 แห่ง สมาชิก 10,532 ราย

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนสหกรณ์และจำนวนสมาชิกสหกรณ์

ประเภทสหกรณ์	แห่ง	จำนวนสมาชิก (ราย)	สมาชิกที่ทำธุรกิจ (ราย)	ร้อยละ
1.สหกรณ์ออมทรัพย์	17	34,364	29,501	85.85
2. สหกรณ์การเกษตร	33	66,679	30,044	45.06
3.สหกรณ์เครดิตยูเนียน	2	2,939	1,886	64.17
4.สหกรณ์บริการ	9	509	302	59.33
5.สหกรณ์นิคม	3	10,532	7,195	68.32
5.สหกรณ์ร้านค้า	3	2,631	1,471	55.91
7.สหกรณ์ประมง	0	0	0	0
รวม	67	117,654	70,399	59.84

ที่มา : กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564)

ด้านปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ ในภาพรวมทุกธุรกิจ จำนวน 14,079.766 ล้านบาท โดยมีปริมาณธุรกิจการให้บริการด้านสินเชื่อมากที่สุด จำนวน 7,751.205 ล้านบาทเศษ รองลงมาได้แก่ ธุรกิจการให้บริการรับฝากเงินจากสมาชิก จำนวน 3,272.201 ล้านบาทเศษ

ตารางที่ 23 แสดงปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

ลำดับ	ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	ปริมาณธุรกิจแยกตามประเภทการให้บริการ (ล้านบาท)						
			รับฝากเงิน	ให้เงินกู้	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	รวบรวมผลผลิต	แปรรูป	บริการและอื่นๆ	รวมทั้งหมด
1	สหกรณ์ออมทรัพย์	17	2,889,379,437.25	6,973,456,333.15	-	-	-	2,792.00	9,862,838,562.40
2	สหกรณ์การเกษตร	33	276,232,219.15	566,471,669.01	1,073,537,517.87	1,781,964,343.58	172,965,569.14	1,710,437.33	3,872,881,756.08
3	สหกรณ์เครดิตยูเนียน	2	527,339.66	8,146,100.00	-	-	-	-	8,673,439.66
4	สหกรณ์บริการ	10	79,290.00	9,907,000.00	-	-	-	406,244.00	10,392,534.00
5	สหกรณ์นิคม	3	52,991,830.10	96,612,291.11	7,676,876.78	4,653,520.67	-	555,500.00	162,490,018.66
6	สหกรณ์ร้านค้า	3	52,991,830.10	96,612,291.11	7,676,876.78	4,653,520.67	-	555,500.00	162,490,018.66
7	สหกรณ์ประมง	0	0	0	0	0	0	0	0
	รวม	68	3,272,201,946.26	7,751,205,684.38	1,088,891,271.43	1,791,271,384.92	172,965,569.14	3,230,473.33	14,079,766,329.46

ที่มา :กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564)

ด้านรายได้เงินสดเกษตรกร ระหว่างปี 2561-2563 มีความผันผวน โดยรายได้ และรายจ่ายเงินสดเกษตรกร มีแนวโน้มลดลงจากปีที่ผ่านมา เนื่องมาจากปี 2562 เกิดปัญหาภัยแล้ง ประกอบกับราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และในปี 2563 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ห้ามการออกนอกบ้าน การปิดสถานที่เสี่ยงต่างๆ ซึ่งพืชผัก ผลไม้ เป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ตามปกติ นอกจากนี้ การส่งออกพืชผลทางการเกษตร

บางชนิดที่ไม่สามารถส่งออกได้ อันเนื่องมาจากมาตรการด้านการขนส่ง และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร ที่ไม่สามารถจำหน่ายได้อย่างปกติ จึงทำให้รายได้และรายจ่ายจากภาคเกษตรลดลงอย่างมาก ในขณะเดียวกัน รายได้เงินสดสุทธิเกษตรกร กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2561 รายได้เงินสดสุทธิเกษตรกร (Net Cash farm income) จำนวน 98,251 บาท/ครัวเรือน/ปี ในปี 2562 เพิ่มขึ้นจำนวน 4,010 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 3.94 และในปี 2563 เพิ่มขึ้น จำนวน 3,510 บาท ต่อครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 34.35 และเนื่องจากปี 2563 เกษตรกรมีกำไรเพิ่มขึ้นจากราคาสินค้าเกษตรดีขึ้น มีการส่งออกข้าวได้มากขึ้นเพราะประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนาม อินเดีย ไม่ส่งออกข้าว ทำให้ราคาข้าวของไทยดีขึ้น ประกอบกับประสบปัญหาภัยแล้ง การเพาะปลูกข้าวน้อยลง จึงทำให้เกิดการแข่งขันและสินค้าเกษตรมีราคาสูงขึ้น นอกจากนี้ ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการเกษตรด้านปศุสัตว์ ซึ่งไม่มีผลกระทบกับภัยแล้ง จึงทำให้รายได้เงินสดสุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตารางที่ 24 แสดงรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร ปี 2561 - 2563

รายการ	ปี 2561	ปี 2562	ปี 2563
1.รายได้เงินสดเกษตรกร (บาท/ครัวเรือน/ปี)	653,836	296,290	283,771
ทางพืช	297,933	258,336	221,181
- ข้าว	116,030	134,116	84,968
- พืชไร่	177,190	129,442	124,580
- พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ	3,293	4,778	9,420
- ไม้ผลและไม้ยืนต้น	1,421	-	2,212
- พืชอื่น ๆ	-	-	-
ทางสัตว์	354,250	27,932	59,072
- ปศุสัตว์	352,323	26,082	54,163
- เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1,926	1,851	4,909
รายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ (ไม่รวมเงินช่วยเหลือด้านเกษตร)	1,654	22	3,518
2. รายจ่ายเงินสดเกษตรกร (บาท/ครัวเรือน/ปี)	555,586	194,029	128,000
ทางพืช	233,249	138,407	108,282
- แรงงาน	103,678	58,110	46,430
- วัสดุอุปกรณ์	129,571	80,360	61,851
ทางสัตว์	284,696	15,016	9,266
- แรงงาน	44,798	2,736	1,153
- วัสดุอุปกรณ์	239,898	12,281	8,113
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่น ๆ	37,640	40,543	10,453
3. รายได้เงินสดสุทธิเกษตรกร (Net Cash farm income) (บาท/ครัวเรือน/ปี)	98,251	102,261	155,771

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตรสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 7 จังหวัดชัยนาท

4) ด้านอุตสาหกรรม

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ณ ราคาประจำปี ด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นสาขาหลักโดยในปี พ.ศ.2562 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นเป็น 61,492 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.16 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2561

ตารางที่ 25 มูลค่าผลิตภัณฑ์ (GPP) ราคาประจำปี สาขาอุตสาหกรรมของจังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์มวลรวม	สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ของจังหวัด (ร้อยละ)
2560	69,601 ล้านบาท	88.52
2561	40,108 ล้านบาท	34.68
2562	61,492 ล้านบาท	56.84

มูลค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด ลำดับแรกมาจากมูลค่าด้านอุตสาหกรรม โดยโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดลพบุรี จึงมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และสืบเนื่องจากแนวทางการพัฒนาหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาภาคกลาง กำหนดให้พื้นที่ภาคกลาง เป็นฐานการผลิตอาหารสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพปลอดภัย และได้มาตรฐาน สนับสนุนการเป็นศูนย์กลางการผลิตของประเทศ จึงส่งผลให้จังหวัดลพบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ทั้งสิ้น 666 แห่ง มีเงินลงทุนรวม 113,821.79 ล้านบาท และมีการจ้างแรงงาน รวม 54,913 คน (เฉพาะโรงงานที่เข้าข่ายตาม พรบ.โรงงาน (ฉบับที่ 2) ปี 2562 ซึ่งมีขนาด 50 คน/แรงม้าขึ้นไป) โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่มีทั้งขนาดเล็ก จนถึงขนาดใหญ่ ซึ่งมีทั้งอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศและส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยมีหมวดอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุด คือ หมวดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากพืช จำนวน 150 โรงงาน รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ จำนวน 120 โรงงาน อุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 82 โรงงาน อุตสาหกรรมที่มีโรงงานน้อยที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องหนัง และอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ หมวดละ 2 โรงงาน อุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 3 อันดับแรกของจังหวัดได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตอื่นๆ อุตสาหกรรมอาหาร และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ

ตารางที่ 26 แสดงสาขาอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากที่สุด 3 อันดับแรกของจังหวัดลพบุรี

ที่	สาขาอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน
1	อุตสาหกรรมผลิตอื่นๆ	120	40,875.33	1,694
2	อุตสาหกรรมอาหาร (โรงงานแปรรูปอาหารจากสัตว์)	82	21,522.71	22,545
3	อุตสาหกรรมโลหะ (ซีเมนต์ กระเบื้อง คอนกรีตผสมเสร็จ)	63	11,671.85	2,779

หมายเหตุ เฉพาะโรงงานที่เข้าข่ายตาม พรบ.โรงงาน (ฉบับที่2) ปี 2562 ซึ่งมีขนาด 50 คน/แรงม้าขึ้นไป

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุน และคนงานตามหมวดอุตสาหกรรมในจังหวัดลพบุรี ปี 2564

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)	เครื่องจักร (แรงม้า)
1	ผลิตภัณฑ์จากพืช	150	10,525.46	2,038	169,742.76
2	อุตสาหกรรมอาหาร	82	21,522.71	22,545	975,097.28
3	อุตสาหกรรมเครื่องดื่ม	5	1,420.20	70	21,620.51
4	สิ่งทอ	2	1,598.66	486	37,893.67
5	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกายยกเว้นรองเท้า	5	393.90	4,228	1,090.88
6	ผลิตหนังสือและผลิตภัณฑ์จากหนังสือ	2	62.47	600	4,938.31
7	แปรรูปไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	33	866.51	458	11,766.18

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	เงินทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)	เครื่องจักร (แรงม้า)
8	เครื่องเรือนหรือเครื่องตกแต่งในอาคารจากไม้ แก้ว ยาง หรือโลหะอื่นๆ	7	46.76	365	7,090.36
9	ผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	3	2,184.94	595	99,045.45
10	เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี	34	9,809.71	1,817	69,975.78
11	ผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียม	10	293.52	64	4,439.84
12	ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	3	1,646.50	43	3,348.59
13	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	29	4,898.04	1,389	56,569.44
14	ผลิตภัณฑ์โลหะ	63	11,671.85	2,779	135,007.41
15	ผลิตโลหะขั้นมูลฐาน	6	3,226.60	528	144,087.41
16	ผลิตภัณฑ์โลหะ	32	723.66	679	6,366.89
17	ผลิตเครื่องจักรและเครื่องกล	33	491.36	663	8,923.30
18	ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์	10	228.16	13,108	30,893.90
19	ผลิตยานพาหนะและอุปกรณ์รวมทั้งการซ่อม ยานพาหนะและอุปกรณ์	37	1,335.46	764	3,785.03
20	การผลิตอื่นๆ	120	40,875.33	1,694	2,070,219.24
รวม		666	113,821.79	54,913	3,861,902.23

หมายเหตุ เฉพาะโรงงานที่เข้าข่ายตาม พรบ.โรงงาน (ฉบับที่2) ปี 2562 ซึ่งมีขนาด 50 คน/แรงม้าขึ้นไป
ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ กรกฎาคม 2564)

อย่างไรก็ดี ถึงแม้จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่การปรับค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ภาคอุตสาหกรรมจึงมีการปรับตัวและเริ่มนำเอาเทคโนโลยีเครื่องจักรสมัยใหม่มาใช้แทนแรงงานคนเพิ่มมากขึ้น

5) ด้านพาณิชย์กรรม

บริษัทและห้างหุ้นส่วนในจังหวัดลพบุรี ในปี 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,080 ราย เงินลงทุนจดทะเบียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 16,900.80 ล้านบาท จำแนกเป็นบริษัท จำนวน 1,580 ราย เงินลงทุนจดทะเบียน 12,588.66 ล้านบาท เป็นห้างหุ้นส่วน จำนวน 1,497 ราย เงินลงทุนจดทะเบียน 4,285.44 ล้านบาท และห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล จำนวน 3 ราย เงินลงทุนจดทะเบียน 26.70 ล้านบาท

ตารางที่ 28 แสดงข้อมูลทะเบียนธุรกิจปี พ.ศ. 2564

ประเภทธุรกิจ	บริษัท		ห้างหุ้นส่วนจำกัด		ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล	
	จำนวนทะเบียน (ราย)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	จำนวนทะเบียน (ราย)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	จำนวนทะเบียน (ราย)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)
เกษตร / ป่าไม้ / ประมง	62	621.51	91	181.41	-	-
เหมืองแร่	12	70	1	10	-	-
อุตสาหกรรม / หัตถกรรม	277	4,456.26	157	626.94	-	-
สาธารณูปโภค	39	987.2	11	13.12	-	-
ก่อสร้าง	384	2,787.27	493	1,551.13	-	-
ขาย / ขายปลีก / โรงแรม /	521	2,631.01	382	988.44	2	6.70
ขนส่ง / คมนาคม / คลังสินค้า	62	623.93	86	634.39	-	-
การเงิน / ประกันภัย /	51	411.48	37	27.28	-	-
บริการสังคม / บริการส่วนบุคคล	172	3 789.17	239	252.73	1	20.00
รวม	1,580	12,588.66	1,497	4,285.44	3	26.70

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564)

ตารางที่ 29 แสดงข้อมูลนิติบุคคลที่ดำเนินกิจการอยู่จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่	จำนวนนิติบุคคล (ราย)					ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)				
	บริษัท จำกัด	บริษัท จำกัด มหาชน	ห้าง หุ้นส่วน	ห้าง หุ้นส่วน จำกัด	รวม	บริษัท จำกัด	บริษัท จำกัด มหาชน	ห้าง หุ้นส่วน	ห้าง หุ้นส่วน จำกัด	รวม
เมืองลพบุรี	770	0	686	2	1,458	3,432.34	0	1,622.16	20.5	5,075.00
บ้านหมี่	89	0	106	0	195	829.59	0	469.02	0	1,298.61
ชัยบาดาล	194	0	170	0	364	2,100.79	0	480.14	0	2,580.93
ท่าม่วง	89	0	73	1	163	760.57	0	98.5	6.2	865.27
พัฒนานิคม	203	0	193	0	396	3,432.34	0	413.98	0	3,846.32
โคกสำโรง	98	0	117	0	215	4,232.60	0	652.96	0	4,885.56
หนองม่วง	57	0	66	0	123	681.66	0	316.24	0	997.90
โคกเจริญ	22	0	14	0	36	260.12	0	30.8	0	290.92
สระโบสถ์	8	0	14	0	22	24.5	0	99.56	0	124.06
ลำสนธิ	14	0	20	0	34	18.74	0	23.3	0	42.04
ท่าหลวง	36	0	38	0	74	595	0	78.78	0	673.78
รวม	1,580	0	1,497	3	3,080	16,368.25	0	4,285.44	26.70	20,680.39

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2564)

6) ด้านการท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดลพบุรี

พระนารายณ์ราชนิเวศน์ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2209 เพื่อใช้เป็นที่ประทับ ณ เมืองลพบุรี แบ่งเป็นเขตพระราชฐานชั้นนอก เขตพระราชฐานชั้นกลาง และเขตพระราชฐานชั้นใน กำแพงพระราชวังก่ออิฐถือปูนมีใบเสมาเรียงรายบนสันกำแพงมีซุ้มประตูทั้งหมด 11 ประตู ประตูทางเข้าเป็นทรงจตุรมุขมีช่องทางเข้าโค้งแหลม ตรงจั่วซุ้มประตูตกแต่งลายกระจิงปูนปั้นที่วิวัฒนาการมาจากดอกบัว ที่ซุ้มประตูและกำแพงพระราชฐานชั้นกลางและชั้นในมีช่องเล็กๆ เจาะเป็นรูปโค้งแหลมคล้ายบัวเรียงเป็นแถวสำหรับวางตะเกียง ประมาณ 2,000 ช่อง ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมแซมขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2399 เพื่อให้เป็นราชธานีชั้นใน และพระราชทานนามว่า “พระนารายณ์ราชนิเวศน์”

งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่จัดขึ้น

ณ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ โดยจะมีการประดับตกแต่งภายในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ และโบราณสถานต่างๆ อย่างสวยงาม พระราชวังฯ ได้สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และเป็นพระราชวังโบราณ ยังคงสภาพที่สมบูรณ์มากที่สุดในประเทศไทย การประดับตกแต่งได้ขยายพื้นที่การจัดงานไปยังโบราณสถานใกล้เคียง ได้แก่ สวนราชานุสรณ์ บ้านวิชาเยนทร์ หรือบ้านหลวงรับราชทูต ปรารค์สามยอดปรารค์แขก และวัดปิ่นบรรยาศภายในงานจะเป็นการสร้างให้พระราชวังฯ มีชีวิตให้เหมือนกับอดีต

ศาลพระกาฬ ตั้งอยู่ริมทางรถไฟด้านทิศตะวันออกของพระปรารค์สามยอด เป็นเทวสถานเก่าของขอม สร้างด้วยศิลาแลง เรียงซ้อนกันเป็นฐานสูง จึงเรียกกันมาแต่ก่อนอีกชื่อหนึ่งว่า “ศาลสูง” ที่ทับหลังซึ่งทำด้วยศิลาทรายสลักเป็นรูปพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 วางอยู่ติดฝาผนังวิหารหลังเล็กชั้นบน ณ ที่นี้ได้พบหลักศิลาจารึกแปดเหลี่ยมจารึกอักษร

พระปรางค์สามยอด ตั้งอยู่บนเนินดินด้านตะวันตกของทางรถไฟ ใกล้กับศาลพระกาฬ มีลักษณะเป็นปรางค์เรียงต่อกัน 3 องค์ มีฉนวนทางเดินเชื่อมติดต่อกัน เป็นศิลปะเขมรแบบบายนซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 สร้างด้วยศิลาแลง และตกแต่งลวดลายปูนปั้นที่สวยงาม ปรางค์องค์กลางมีฐาน แต่เดิมเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และมีเพดานไม้เขียนลวดลายเป็นดอกจันสีแดง ด้านหน้าทางทิศตะวันออกมีวิหารสร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประดิษฐานพระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ ปางสมาธิ ศิลปะแบบสมัยอยุธยาตอนต้น ปรางค์สามยอดนี้แต่เดิมสันนิษฐานว่าเป็นเทวสถานของขอม ในพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นเทวสถานโดยมีฐานศิวลึงค์ปรากฏอยู่ในองค์ปรางค์ทั้งสามปรางค์ จนกระทั่งถึงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ จึงได้บูรณปฏิสังขรณ์พระปรางค์สามยอดเป็นวัดในพุทธศาสนาเถรวาทด้วย ส่วนด้านหน้าเป็นศาลที่สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2494 โดยสร้างทับบนรากฐานเดิมที่สร้างไว้ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ภายในวิหารประดิษฐานพระนารายณ์ยืน ทำด้วยศิลา 2 องค์ องค์เล็กเป็นแบบเทวรูปเก่าในประเทศไทย องค์ใหญ่เป็นประติมากรรมแบบลพบุรี แต่พระเศียรเดิมหายไป ภายหลังมีผู้นำเศียรพระพุทธรูปศิลาทรายสมัยอยุธยามาสวมต่อไว้ เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ตั้งอยู่ที่บ้านแก่งเสือเต้น ตำบลหนองบัว เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นชื่อที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานให้กับเขื่อนแห่งนี้ สร้างภายใต้โครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำป่าสัก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 เป็นเขื่อนแกนดินเหนียวที่ยาวที่สุดในประเทศไทย มีความยาว 4,860 เมตร ความสูงที่จุดสูงสุด 36.50 เมตร ปริมาณกักเก็บน้ำ 765 ล้านลูกบาศก์เมตร

เขาวงพระจันทร์ บริเวณเชิงเขาจะเป็นที่ตั้งของวัดเขาวงพระจันทร์ ยอดเขาวงพระจันทร์ สูงจากระดับน้ำทะเล 600 เมตร มีทางบันไดขึ้นสู่ยอดเขาจำนวน 3,790 ขั้น โดยแนวบันไดยาว 1,680 เมตร ใช้เวลาเดินทางจากเชิงเขาเพื่อขึ้นไปนมัสการรอยพระบาทจำลองประมาณ 2 ชั่วโมง สองข้างทางเป็นป่าไม้ ขึ้นสลับกับป่าไผ่บางแห่งเป็นที่ลาด บางแห่งมีความชัน ยอดเขาวงพระจันทร์สามารถมองเห็นทิวทัศน์เบื้องล่างได้ไกลสุดสายตา สร้างชื่อเสียงให้เมืองลพบุรีมาช้านาน นอกจากนั้น เขาวงพระจันทร์แห่งนี้ยังเป็นที่มาแห่งตำนานเมืองเรื่องท้าวภักขนาท และเรื่องพระเจ้ากรุงจีนด้วย

ทุ่งทานตะวัน จังหวัดลพบุรีมีการปลูกทานตะวันมากที่สุดในประเทศ คือประมาณ 200,000-300,000 ไร่ ดอกทานตะวันจะบานสะพรั่ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม โดยแหล่งปลูกทานตะวัน จะกระจายอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอพัฒนานิคม อำเภอชัยบาดาล

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ตั้งอยู่ที่บ้านลังกา เข้มตำบลลำสนธิ และตำบลกุดตาเพชร มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 96,875 ไร่ เป็นที่ราบอยู่ในหุบเขา ถูกกั้นด้วยเทือกเขาพังเหย ทิศตะวันตกเป็นเขาหลวง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 140-846 เมตร ความสำคัญของป่าซับลังกา คือ เป็นป่าต้นน้ำของแม่น้ำลำสนธิ และแหล่งอาหารของสัตว์ป่า ปัจจุบันยังมีเสียงผา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนอาศัยอยู่

พิพิธภัณฑสถานบ้านโป่งมะนาว อยู่ที่หมู่ 7 ตำบลห้วยขุนราม อยู่ห่างจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ประมาณ 26.5 กิโลเมตร เป็นแหล่งโบราณคดีมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ 2,500 - 3,000 ปี ประมาณยุค “บ้านเชียงตอนปลาย” มีการขุดพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณถึง 13 โครงกระดูก

หมู่บ้านวัฒนธรรมสร้างสรรคไทยพวนตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี

เป็นชุมชนวัฒนธรรมไทยพวน ตำบลบ้านทราย เป็นชุมชนที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่ สืบเชื้อสายมาจากชาวพวนเมืองเชียงขวาง ประเทศลาวอพยพมาอยู่ที่ตำบลบ้านทราย เมื่อปี พ.ศ.2399 ปัจจุบันชุมชนไทยพวนตำบลบ้านทราย ได้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ จัดแสดงสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชาวไทยพวน อาทิเครื่องปั้นดินเผา ใช้ในครัวเรือน การจำลองกองเฮือน (ห้องนอน) การทำผ้าทอมัดหมี่ เรือโบราณ นางกวัก ตู้จัดแสดงเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้ ยังมีการจัดแสดงวัตถุสิ่งของเครื่องใช้

ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ประชากรของไทยพวนบ้านทราย ยังมีการสืบทอดประเพณีที่ดั้งเดิมไว้ ได้แก่ ประเพณีเส่อกะจาดหลังเทศกาลออกพรรษา (ช่วงเดือนพฤศจิกายน) ซึ่งจัดก่อนวันเทศน์มหาชาติร่วมกันในวันรุ่งขึ้น ตามที่เชื่อกันว่าการได้ฟังเทศน์มหาชาติ จบทั้ง 13 กัณฑ์ ในวันเดียวจะทำให้ได้บุญกุศลมาก ประเพณีกำฟ้า ตรงกับวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์) ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับวิถีชีวิตของไทยพวนในด้านเกษตรกรรม เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล จะมีการทำบุญข้าวจี ข้าวหลาม ช่วงเย็นจะมีการละเล่น อาทิ การละเล่นนางกวัก การร้องหมอลำพวน การรำวง การเตะหม่าเบ๊ย เป็นต้น และในวันนี้จะเป็นวันหยุดงานของชาวไทยพวน

ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้านโคกสลุง ตำบลโคกสลุง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ตำบลโคกสลุงเป็นชุมชนเก่าแก่ มีข้อสันนิษฐานจากหลักฐานซากหินทรายและหินศิลาแลงจำนวนมากในบริเวณวัดโคกสำราญ และการศึกษาวิจัยสืบค้นจากวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มนักวิชาการอื่นๆ อีกหลายสถาบัน พบว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้น่าจะมีการรวมกันสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณชุมชนแห่งนี้ ไม่ต่ำกว่า 260 ปี ชาวไทยเบ็ญ โคกสลุง มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการดำรงชีวิตที่เรียกว่าเป็นกลุ่ม ลงท้ายด้วย “สลุง”

ชุมชนวัฒนธรรมไทยรามัญบ้านบางชันหมาก ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ชุมชนมอญบางชันหมาก (ไทยรามัญ) ตั้งอยู่ห่างจากเมืองลพบุรี ไปทางทิศตะวันตกเพียง 2-3 กิโลเมตร มีวัดสำคัญ ในหมู่บ้านสี่วัดคือ วัดอัมพวัน วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม (วัดทุ่ง) วัดกลาง และวัดโพธิ์ระหัด ตามประวัติศาสตร์กล่าว คนมอญ เริ่มอพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลายคราวด้วยกัน นับตั้งแต่สมัยพระมหาธรรมราชา พ.ศ.2112-2133 เป็นต้นมา สำหรับชาวมอญ ที่อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในจังหวัดลพบุรี น่าจะเป็นมอญที่อพยพมาจากชุมชนชาวมอญอื่นอีกทอดหนึ่ง เชื่อว่าน่าจะอพยพมาทางใต้ คือบ้านบางระกำ และทิศตะวันตก คือ บ้านโพธิ์ข้าวผอก ตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี

การแต่งกายของชาวมอญบางชันหมาก ชุมชนชาวมอญที่ตำบลบางชันหมาก ตั้งแต่รุ่นเล็กถึงรุ่นใหญ่ ยังคงแต่งกายแบบวิถีชีวิตชาวมอญดั้งเดิม ที่ต้องคล้องสไบ ที่เรียกว่า “หยาดโดัด” ประกอบพิธีกรรมที่วัดของชาวมอญ สามารถใช้ได้ทั้งชายหญิง

ตารางที่ 30 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม			
1	พระราชวังนารายณ์ราชนิเวศน์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ หรือ วังพระนารายณ์ ราชนิเวศน์	ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์	เป็นพระราชวังในสมัย อยุธยาและเป็นสถานที่ จัดงานแผ่นดินสมเด็จพระ นารายณ์มหาราช
2	พระที่นั่งไกรสรสีหราช (พระที่นั่งเย็น)	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	สถานที่ท่องเที่ยวในรัชสมัย ของสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช
3	พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ ธัญญมหาปราสาท	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นพระที่นั่งท้องพระโรง สำหรับเสด็จออกรับคณะ ราชทูตในสมัยสมเด็จพระ นารายณ์มหาราช
4	บ้านหลวงรับราชทูตหรือ บ้านวิชาเยนทร์	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	สถานที่ใช้รับรองราชทูต ชาวตะวันตกที่มาเฝ้าฯ สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ต่อมาสมเด็จพระ นารายณ์ได้ พระราชทานที่พักอาศัยนี้ ให้แก่เจ้าพระยาวิชาเยนทร์
5	พระปรางค์สามยอด	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์และ โบราณคดีที่สำคัญ แห่งหนึ่งของจังหวัดลพบุรี
6	พระปรางค์นางผมหอม	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นศาสนสถานที่ตั้งอยู่ บนเส้นทางโบราณที่ สำคัญ แสดงถึงการ แผ่ขยายอำนาจทางสังคม วัฒนธรรมจากอีสาน ลงมาสู่ลพบุรี
7	วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ลพบุรี	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นสถานที่ประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
8	วัดนครโกษา	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นศาสนสถานที่สร้างขึ้นทับกันหลายสมัย เดิมคงเป็นเทวสถานของขอม มีพระปรางค์แบบลพบุรีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 อยู่ด้านหน้า
9	วัดสันเปาโล หอดูดาวแห่งแรกของลพบุรี	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นหอดูดาวมาตรฐานสากลที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาดาราศาสตร์อย่างแท้จริงแห่งแรกในประเทศไทย อยู่ในจังหวัดลพบุรี สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
10	ศาลพระกาฬ	มูลนิธิ พลเอกหอม ให้อยอง	เป็นโบราณสถานและศาสนสถานที่ตั้งอยู่กลางวงเวียนศรีสุนทร
11	วัดตองปุ	วัดตองปุ / สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญวัดหนึ่ง สร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
12	วัดไธย	วัดไธย / สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นวัดเก่าตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น รัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศทรงปฏิสังขรณ์ และเป็นประดิษฐานของรูปหล่อพระศรีอารีย
13	วัดเขาสมคอน	วัดเขาสมคอน / สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นศาสนสถานที่สำคัญในจังหวัดลพบุรี และมีตำนานจากเรื่องรามเกียรติ์
14	วัดเขาวงพระจันทร์	วัดเขาวงพระจันทร์ / สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	มีบันไดขึ้นไปสู่ยอดเขา 3,790 ขั้น และเป็นประดิษฐานของ

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
			พระปรางค์เชียงใหม่
15	วัดเขาจีนแล	วัดเขาจีนแล / สำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	สถานที่สงบร่มรื่น ธรรมชาติสวยงามเพราะ ตั้งอยู่กลางหุบเขา ภูเขา ล้อมรอบทั้งสี่ด้าน พระพุทธรูปสำคัญ 2 องค์ คือ พระพุทธรูปใหญ่ ที่หลวงพ่อลี และ พระพุทธรูปที่ พระบาทสมเด็จพระ พระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชสร้าง
16	วัดพาศิขธรรมมิการาม (วัดหนองเต่า)	วัดพาศิขธรรมมิการาม / สำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นวัดที่มีโบสถ์มีความ สวยงามด้านบนเพดาน เป็นดวงดาวสีทอง แท่น พระประธานเป็นรูป ชุกชี มีบัวคว่ำบัวหงาย ทำสิงห์ กรุประดับด้วย กระจกสีกลีบลดหลาด สลัซซัซซัน ฐานกว้าง 8 ศอก สูง 8 ศอก และตั้งสถานบนหลังเต่า
17	วัดชีป่าสิตาราม (เจดีย์ทรงระฆังศิลปะ สมัยอยุธยา)	วัดชีป่าสิตาราม / สำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นวัดที่ไม่ปรากฏว่า สร้างในสมัยใด ภายในวัด มีเจดีย์ทรงระฆังศิลปะ สมัยอยุธยา และมีการ รักษาโรคด้วยการ อบสมุนไพร และนวด แผนโบราณ โดยชมรม สมุนไพร
18	หอไตรวัดท่าแค	วัดท่าแค / สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลพบุรี	เป็นวัดที่มีอาคารสำคัญ ทางสถาปัตยกรรมคือ "หอพระไตรปิฎก" หอพระไตรปิฎกนั้นเป็นที่ เก็บพระธรรม

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
19	วัดมณีชลขันธ์	วัดมณีชลขันธ์ / สำนักงานพุทธศาสนา จังหวัดลพบุรี	เป็นวัดสำคัญเก่าแก่ของ จังหวัดลพบุรี และมี ปูชนียวัตถุสถานที่สำคัญ ประการหนึ่ง คือ เจดีย์ หลวงพ่อบุญ
20	วัดยางราก(วัดสามัคคีประชาราม)	วัดยางราก / สำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของประชาชนชาวตำบล ยางรากและอำเภอ ไกล่เคียง
21	พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระ นารายณ์มหาราช	สำนักงานเทศบาลเมืองลพบุรี	ตั้งอยู่กลางวงเวียนเทพ สตรีไกล่ศาลากลางจังหวัด ลพบุรีบริเวณหัวถนน นารายณ์มหาราช ก่อนเข้าสู่ย่านตัวเมือง
22	เทวสถานปรางค์แขก	สำนักศิลปกรที่ 4 ลพบุรี	เป็นปราสาทขอมที่เก่าแก่ ที่สุดในจังหวัด
23	ศาลหลักเมืองหรือศาลลูกศร	มูลนิธิสามัคคีสงเคราะห์	เป็นศาลที่ประดิษฐานของ หลักเมือง ลักษณะเป็น แท่งหินโผล่ เหนือระดับ พื้นดินขึ้นมา ความสูง ประมาณ 1 เมตร และ แช่น้ำไว้ตลอดเวลา เชื่อกันว่าเมื่อใดที่น้ำ รอบแท่งหินแห้งไป จะเกิดไฟไหม้ในลพบุรี
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ			
1	ทุ่งทานตะวัน (เขาจีนแล)	หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ / เอกชน	ทุ่งทานตะวัน ที่มีพื้นที่ กว้างกว่า 355 ไร่ บรรยากาศของทุ่ง ทานตะวันสีเหลืองอร่าม

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
2	สวนรุกขชาติน้ำตกวังบ้านเหลือง	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	เป็นน้ำตกที่เกิดขึ้นมา โดยธรรมชาติสร้างสรรค์ จากตาน้ำใต้ดินจำนวน หลายจุดที่ผุดขึ้นมาจาก ลำห้วยเล็กๆ และมีบริการ จุดกางเต็นท์
3	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา	มีพื้นที่คาบเกี่ยว ตำบล ลำสนธิ และ ตำบล กุดตาเพชร อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี เป็นที่ราบ อยู่ในหุบเขา มีความสูง จากระดับน้ำทะเล 140 – 846 เมตร ล้อมรอบด้วยเทือกเขา ลักษณะคล้ายกำมปู ทางทิศตะวันออกถูกกั้น ด้วยเทือกเขาพังเหย
4	ป่าจำปาสรินธร	องค์การบริหารส่วนตำบลซับจำปา	ป่าจำปาสรินธรเป็นป่าที่อยู่ กับเมืองโบราณซับจำปา ซึ่งเป็นเมืองโบราณ ประมาณยุคทวารวดี โดยป่าจำปาสรินธรเป็น จำปาสายพันธุ์ใหม่ของโลก ที่พบเฉพาะในพื้นที่นี้ เท่านั้น

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น			
1	เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนสักชลสิทธิ์	เป็นเขื่อนกักเก็บน้ำที่ใหญ่ยาว ลึก ที่สุดในประเทศไทย ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในลุ่มแม่น้ำป่าสัก และลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา
2	พิพิธภัณฑ์หอโสภณศิลป์ วัดเชิงท่า	วัดเชิงท่า / สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี	เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวประวัติวัดเชิงท่า พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ สำคัญของการจัดแสดงเกี่ยวข้องกับความรู้ทางพุทธศาสนา อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระรัตนไตรอันเป็นแก้วสามประการ
3	พิพิธภัณฑ์เปิดบ้านโป่งมะนาว แหล่งโบราณคดีบ้านโป่งมะนาว	องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขุนราม	เป็นแหล่งโบราณคดีมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ อายุประมาณ 2,500-3,000 ปี ประมาณยุค "บ้านเชียงตอนปลาย" มีการขุดพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณถึง 13 โครงกระดูกภายในหลุมเดียวกัน และพบภาชนะดินเผา ขวานหินขัด ขวานสำริด แบบมีปล้อง
4	วัดยาง ณ รังสี (และพิพิธภัณฑ์เรือพื้นบ้าน)	วัดยาง ณ รังสี / ชุมชน	เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งแรกของประเทศไทยที่เก็บเรือพื้นบ้าน ที่เคยใช้เป็นพาหนะสัญจรทางน้ำในอดีตของคนลพบุรี ที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับ

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
			แม่น้ำและเรือพื้นบ้าน มาโดยตลอด
5	พิพิธภัณฑ์จอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใน	ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายภูมิพล	เป็นบ้านพักรับรองให้ จอมพล ป.ที่ไปตรวจ ราชการและเป็นศูนย์ บัญชาการของกองทัพ ภาคพายัพ จนกระทั่งถึง วันที่ 15 พฤษภาคม 2489 ปัจจุบันอยู่ในความ ดูแลของค่ายเม็งรายฯ ซึ่งจัดตั้งเป็นศูนย์การ เรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ อีกแห่งหนึ่ง
6	พิพิธภัณฑ์ทหารปืนใหญ่	ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายภูมิพล	เป็นเรียนรู้ทาง ประวัติศาสตร์ ทั้งด้าน การทหาร การปกครอง อื่นๆ อีกมากมาย
7	พิพิธภัณฑ์พลเอก พระยาพหลพล พยุหเสนา	ศูนย์การทหารปืนใหญ่ ค่ายภูมิพล	เป็นบ้านพักที่พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา มาพักอาศัยและเพื่อเก็บ รักษาไว้เป็นอนุสรณ์ ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จึงได้จัดอาคารเป็น พิพิธภัณฑ์ภายในได้ รวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ ส่วนตัวมาจัดวางให้ เหมือนกับในสมัยที่พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา ยังมีชีวิตอยู่

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
8	พิพิธภัณฑสถานอากาศยาน กองทัพบกไทย	ศูนย์การบินทหารบก ค่ายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	เป็นพิพิธภัณฑสถานรวบรวมและเก็บรักษาอากาศยาน อาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องมือสื่อสารที่เคยใช้ในกองทัพอากาศ ตลอดจนบริภัณฑ์ประจำตัวนักบิน เครื่องแบบ เอกสารและพัสดุสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบิน นำมาจัดแสดงให้ประชาชนทั่วไปเข้าชม
9	พิพิธภัณฑสถานทหารบกพิเศษ	กรมรบพิเศษที่ 1 ค่ายวชิราลงกรณ์ (ป่าหวาย)	เป็นแหล่งรวบรวมประวัติศาสตร์ทางทหาร และวีรกรรมของทหารบกพิเศษที่ได้เสียสละเลือดเนื้อและชีวิต เพื่อปกป้องเอกราชของชาติ
11	พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดไธส	วัดไธส / ชมรมรักษาวัดไธส	เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุของวัดและเป็นของเก่าแก่ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้นำมาถวายวัด ซึ่งได้มาจากมรดกตกทอดสืบกันมาจากบรรพบุรุษ
12	พิพิธภัณฑสถานวัดกวีศรารามราชวรวิหาร	วัดกวีศรารามราชวรวิหาร	เป็นวัดเก่าแก่อันมีความสำคัญมากแห่งหนึ่งของลพบุรี ตามตำนานพระอารามหลวงนั้น บอกประวัติไว้สั้นๆ แต่เพียงว่า วัดนี้เดิมชื่อวัดขวิด สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงสร้าง ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงสถาปนาใหม่ พระราชทานนามว่าวัดกวีศราราม

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
13	พิพิธภัณฑ์ไทยพวน วัดบ้านทราย	วัดบ้านทราย / ชุมชน	เป็นศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทย สายใยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของชาวไทยพวน โดยจัดเก็บเป็นไว้มรดกหมู่
14	ศูนย์วัฒนธรรมตำบลโพนทอง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี	ศูนย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ทั้งจากเอกสาร บุคคล ภูมิปัญญา รวบรวมมาเป็นผลงาน เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน
15	พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวนหลุมข้าว	วัดหลุมข้าว	ศูนย์รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ทั้งจากเอกสาร บุคคล ภูมิปัญญา รวบรวมมาเป็นผลงาน เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน
16	พิพิธภัณฑ์พระเครื่องวัดเขาวงพระจันทร์	วัดเขาวงพระจันทร์	เป็นอาคารไม้สัก 3 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่หนึ่ง จัดแสดงโบราณวัตถุที่มีอายุและสมัยต่างกัน จำพวกไหโบราณ ชามสังคโลก ถ้วยเบญจรงค์ ภาชนะต่าง ๆ ต้นไม้ประดับเป็นหิน พลอยสี แผ่นผาผนังไม้สัก แกะสลักความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จิตรกรรม หัตถกรรม เป็นต้น

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
17	แหล่งโบราณคดีบ้านพรหมหินใต้	วัดพรหมหินใต้	เป็นแหล่งโบราณคดีและแหล่งมรดกวัฒนธรรมโบราณสำคัญแห่งหนึ่งในประเทศไทย มีหลักฐานโบราณคดีที่บ่งชี้ถึงความเจริญและพัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต ความเชื่อ และเทคโนโลยีมายาวนานนับพันปี
18	พิพิธภัณฑลุ่มน้ำป่าสัก	โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์	เป็นพิพิธภัณฑ์เฉพาะเรื่องจัดแสดงมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่กักเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ซึ่งได้ขุดพบหลักฐานสำคัญในด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การดำรงชีวิต ตลอดจนความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนในบริเวณนี้
19	วิสาหกิจชุมชน บ้านดินมดแดง	นายประดิษฐ์ โจรนพร ประธานวิสาหกิจชุมชน	เป็นศูนย์การเรียนรู้การผลิตเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงการทำบ้านดินเผา และยังถือเป็นสถานที่แวะพักริมทาง ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเยือน
20	วิลลาฟาร์มสเตย์	นายศรารุธ คำชาย ประธานวิสาหกิจชุมชน	สถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ และมีกิจกรรมมากมายให้ท่านสามารถเลือกตามความสนใจ เช่น เรียนงูม้าขี่ม้า กิจกรรมอาซาฮาบัต บริการรถม้า รถอีแต่น ชมทุ่ง ทำไข่เค็มดินสอพอง ทดลองดำนาในแปลงนาสาธิต เรียนรู้เกี่ยวกับบ้านดินเผา และกิจกรรมอื่นๆ

ที่	ชื่อ	เจ้าของแหล่ง	หมายเหตุ
21	พิพิธภัณฑสถานบ้านไทยเบ็ญ บ้านโคกสลุ	นายประทีป อ่อนสลุ ประธานชุมชน ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยเบ็ญบ้าน โคกสลุ	พิพิธภัณฑสถานบ้านไทยเบ็ญ โคกสลุก่อตั้งขึ้นจาก แรงบันดาลใจของ ชาวบ้าน โดยผู้เฒ่าผู้แก่ ในหมู่บ้านได้ร่วมกันหา แนวทางในการฟื้นฟู ประเพณีและวัฒนธรรม พื้นบ้านของชาวไทยเบ็ญ ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ชาวบ้าน ได้ระลึกถึงวัฒนธรรม พื้นบ้านของบรรพบุรุษ ชาวไทยเบ็ญในตำบล โคกสลุ

ปี 2563 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากปี 2562 จาก 3,531,853 คน เหลือ 1,659,868 คน ลดลงมากถึง ร้อยละ 53 ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงตามไปด้วย โดยในปี 2563 รายได้จากการท่องเที่ยว 2,326.88 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 ซึ่งมีรายได้ 5,750.92 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.54 และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังคงมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ต่อเนื่องถึงปี 2564 โดยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั่วโลก ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีลดลงอย่างมากและต่อเนื่อง

ตารางที่ 31 แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว		รายได้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละการ เปลี่ยนแปลง	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละ การเปลี่ยนแปลง
2560	3,355,619	+ 5.99	5,304.47	+ 10.29
2561	3,454,627	+ 2.95	5,574.02	+ 5.08
2562	3,531,853	+ 2.24	5,750.92	+ 3.17
2563	1,659,868	- 53.00	2,326.88	- 59.54
2564(ม.ค.-ก.ค.)	412,256	- 19.51	530.74	- 39.20

ที่มา : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (ข้อมูล ณ สิงหาคม 2564)

(1) ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยว

สำหรับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจะมาจากชาวต่างชาติมากกว่าชาวไทย โดยในปี 2562 นักท่องเที่ยวชาวไทยจะใช้จ่ายอยู่ที่คนละ 814.95 - 1456.92 บาทต่อวัน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะใช้จ่ายอยู่ที่คนละ 1,195.93 - 1,861.78 บาทต่อวัน

แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีที่สำคัญ

- 1) การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เนื่องจากจังหวัดลพบุรีมีทุนทางประวัติศาสตร์ เช่น พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พระปรางค์สามยอด บ้านหลวงรับราชทูต (บ้านพระยาวิชาเยนทร์) วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ และกำแพงเมืองเก่าลพบุรี นอกจากนี้จังหวัดลพบุรียังมีทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเบิ้ง ไทยรามัญ และไทยพวน เป็นต้น
- 2) การท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและยังมีทุ่งทานตะวันที่มีทิวทัศน์สวยงาม
- 3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยจึงควรกำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี โดยการพัฒนาฟื้นฟูและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเป็นเมืองประวัติศาสตร์ เมืองเก่า และเมืองแห่งอารยธรรม ส่งเสริมการสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวสร้างโอกาสในการพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นด้านภาพลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพการรวมกลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

(2) ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)

จังหวัดลพบุรีมีกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ที่ลงทะเบียนผู้ประกอบการ OTOP ปี 2557 – 2564 จำนวนทั้งสิ้น 1,048 ราย 2,768 ผลิตภัณฑ์ แยกเป็น

- กลุ่มผู้ผลิตชุมชน จำนวน 459 ราย
- ผู้ประกอบการรายเดียว จำนวน 621 ราย
- SMEs จำนวน 15 ราย

ตารางที่ 32 จำนวนผู้ลงทะเบียน OTOP แยกตามประเภท

ที่	อำเภอ	จำนวนที่ลงทะเบียนทั้งสิ้น (ราย)	รวมผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น	กลุ่มผู้ผลิต (ราย)	ผู้ประกอบการรายเดียว (ราย)	SMEs(ราย)
1	อ.เมือง	314	813	66	244	4
2	อ.บ้านหมี่	137	372	86	46	5
3	อ.โคกสำโรง	54	240	28	25	1
4	อ.ชัยบาดาล	122	205	45	76	1
5	อ.พัฒนานิคม	109	266	25	82	2
6	อ.ท่าเรือ	84	297	37	47	0
7	อ.ท่าหลวง	51	90	37	14	0
8	อ.สระโบสถ์	46	107	26	20	0
9	อ.โคกเจริญ	35	104	28	7	0
10	อ.ลำสนธิ	55	136	32	21	2
11	อ.หนองม่วง	41	138	22	19	0
	รวม	1,048	2,768	432	601	15

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลพบุรี

ผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ผ่านการคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 227 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

ระดับ	5	ดาว	จำนวน	62	ผลิตภัณฑ์
ระดับ	4	ดาว	จำนวน	86	ผลิตภัณฑ์
ระดับ	3	ดาว	จำนวน	57	ผลิตภัณฑ์
ระดับ	2	ดาว	จำนวน	19	ผลิตภัณฑ์
ระดับ	1	ดาว	จำนวน	3	ผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เฉพาะกลุ่มตามศักยภาพด้านการผลิต (Market Segmentation) โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีความชัดเจนเฉพาะกลุ่ม จำแนกได้ 4 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ที่ขึ้นทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ ในปี 2557 – 2564 จำนวน 2,768 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้

- กลุ่ม A ดาวเด่นสู่สากล จำนวน 57 ผลิตภัณฑ์
- กลุ่ม B อนุรักษ์สร้างคุณค่า จำนวน 112 ผลิตภัณฑ์
- กลุ่ม C พัฒนาสู่การแข่งขัน จำนวน 387 ผลิตภัณฑ์
- กลุ่ม D ปรับตัวสู่การพัฒนา จำนวน 2,212 ผลิตภัณฑ์

สำหรับผลิตภัณฑ์เด่นจังหวัด :PSO (Provincial Star OTOP) ที่มีเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีคุณค่าเป็นที่นิยม มีศักยภาพด้านการผลิต มีความสามารถด้านการตลาด โดยพิจารณาจากผู้บริโภคและการส่งเสริมจากหน่วยงานที่ร่วมกันเป็นภาคีการทำงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัด ในการพัฒนาและส่งเสริมในด้านการผลิตการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน การตลาด และการท่องเที่ยว ประกอบด้วยผ้าทอมัดหมี่ ไข่เค็มดินสอพอง ปลาสามฝัก

ตารางที่ 33 รายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (OTOP)

ปี พ.ศ.	จำนวน (ล้านบาท)	ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
2560	1,552,368,998	18.41
2561	1,909,335,013	20.32
2562	2,349,212,616	23.04
2563	2,590,062,308	10.25

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลพบุรี

การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (OTOP) ในปี 2563 จำนวน 2,590,062,308 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 เนื่องจากมีการฟื้นตัวของผู้ประกอบการ OTOP ตลอดจนสถานะเศรษฐกิจดีขึ้นทำให้ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี นอกจากนี้ผู้ประกอบการมีการลงทะเบียนผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น หน่วยงานต่างๆ ได้สนับสนุนการตลาดออกร้านแสดงสินค้าต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (OTOP) เพิ่มขึ้นทุกปี

3.1.2.2 ด้านสังคม

1) สถานการณ์ด้านแรงงาน

ประชากรกำลังแรงงานของจังหวัดลพบุรี ณ ไตรมาส 1 ปี 2564 จำนวน 443,902 คน เป็นผู้มีงานทำ จำนวน 417,993 คน และว่างงาน จำนวน 22,366 คน เป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน

208,176 คน โดยเป็นผู้ทำงานบ้าน จำนวน 47,190 คน เป็นผู้อยู่ระหว่างเรียนหนังสือ จำนวน 51,884 คน และอื่นๆ จำนวน 109,102 คน

ตารางที่ 34 แสดงสถานภาพแรงงาน พ.ศ. 2564 (ไตรมาส 1)

สถานภาพแรงงาน	ชาย	หญิง	รวม
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	246,334	197,568	443,902
- ผู้มีงานทำ	230,618	187,375	417,993
- ผู้ว่างงาน	14,672	7,694	22,366
- กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	1,044	2,499	3,543
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	78,946	129,230	208,176
- ทำงานบ้าน	3,594	43,596	47,190
- เรียนหนังสือ	24,442	27,442	51,884
- อื่นๆ	50,910	58,192	109,102
ประชากรต่ำกว่า 15 ปี	45,877	44,973	90,850
อัตราการจ้างงานต่อกำลังแรงงาน (ร้อยละ)	93.62	94.84	94.16
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	5.95	3.89	5.04

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี

การมีงานทำ

ปี 2564 ถึงช่วงไตรมาส 1 มีผู้มีงานทำทั้งสิ้น 417,993 คน เป็นผู้ที่ทำงานในภาคการเกษตร 140,410 คน คิดเป็นร้อยละ 33.59 และผู้ที่ทำงานนอกภาคการเกษตร 277,583 คน คิดเป็นร้อยละ 66.41 ทั้งนี้ มีผู้ว่างงาน จำนวน 22,366 คน

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนผู้มีงานทำภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร พ.ศ. 2560 - 2564

ปี พ.ศ.	ภาคการเกษตร		นอกภาคการเกษตร		มีงานทำ (คน)	ว่างงาน (คน)	รอฤดูกาล (คน)
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ			
2560	183,774	43.15	242,105	56.61	425,879	4,715	3,618
2561	183,069	42.00	252,535	58.00	435,604	5,009	-
2562	173,567	40.10	259,253	59.90	432,820	4,869	-
2563	143,816	33.57	284,560	66.43	428,376	10,427	9,088
2564 ไตรมาส 1	140,410	33.59	277,583	66.41		22,366	3,543

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี

แรงงานไทยในต่างประเทศ

แรงงานไทยในจังหวัดลพบุรีที่ไปทำงานต่างประเทศ ณ ไตรมาส 2 ปี 2564 มีผู้ลงทะเบียนแจ้งความประสงค์เดินทางไปทำงานต่างประเทศ จำนวน 13 คน ได้รับอนุญาต จำนวน 9 คน โดยวิธี Re-Entry คือ กลับไปทำงานอีกครั้งหนึ่งโดยการต่อสัญญา จำนวน 8 คน (ร้อยละ 88.89) และโดยวิธีนายจ้างพาไปทำงาน จำนวน 1 คน (ร้อยละ 11.11) โดยอยู่ในกลุ่มประเทศเอเชียมากที่สุด จำนวน 5 คน

(ร้อยละ 55.56) รองลงมา คือ กลุ่มประเทศยุโรป จำนวน 3 คน (ร้อยละ 33.33) และกลุ่มประเทศแอฟริกา จำนวน 1 คน (ร้อยละ 11.11)

การพัฒนาศักยภาพแรงงาน

ปี 2564 พัฒนาศักยภาพโดยการยกระดับฝีมือแรงงาน ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการลดลงจากปีที่ผ่านมา สาเหตุเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้ต้องปฏิบัติตามมาตรการ ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคตามข้อกำหนด อย่างไรก็ตาม ในปี 2564 ถึง ไตรมาส 2 ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพแรงงานได้ในระดับหนึ่ง ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 116 คน ผ่านการฝึก จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 93.11 สำหรับการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานมีผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 36 คน ผ่านการทดสอบ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

ตารางที่ 36 แสดงการพัฒนาศักยภาพแรงงานจำแนกตามโครงการฝึกอบรม ปี 2559-2564

ปี พ.ศ.	การฝึกยกระดับฝีมือแรงงาน			การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน		
	จำนวน	ผู้ผ่าน	ร้อยละ	จำนวน	ผู้ผ่าน	ร้อยละ
2561	719	713	99.17	139	98	70.50
2562	605	595	98.35	478	332	69.46
2563	694	692	99.71	448	258	57.59
2564 (ไตรมาส 2)	116	108	93.11	36	27	75.0

ที่มา : สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานลพบุรี

การประสบอันตราย/เจ็บป่วยจากการทำงาน

ข้อมูลกองทุนเงินทดแทนจากสำนักงานประกันสังคมจังหวัดลพบุรี พบว่า การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ณ ไตรมาส 2 ปี โดยมีแรงงานประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำนวน 154 คน ส่วนใหญ่หยุดงานไม่เกิน 3 วัน จำนวน 105 คน (ร้อยละ 68.18) รองลงมาคือหยุดงานเกิน 3 วัน จำนวน 45 คน (ร้อยละ 29.22) มีผู้เสียชีวิต จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.60) จำนวนเงินที่จ่าย 3,995,680 บาท

ตารางที่ 37 แสดงการประสบอันตราย/เจ็บป่วยจากการทำงาน ปี 2560-2564

ปี พ.ศ.	หยุดไม่เกิน 3 วัน		หยุดเกิน 3 วัน		สูญเสียอวัยวะ		เสียชีวิต		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2560	125	70.22	50	28.09	-	-	3	1.69	178
2561	499	79.33	128	20.35	-	-	2	0.32	629
2562	536	75.71	162	22.88	5	0.71	5	0.71	708
2563	484	74.81	160	24.73	-	-	3	0.46	647
2564 (ไตรมาส 2)	105	68.18	45	29.22	-	-	4	2.6	154

ที่มา : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดลพบุรี

การประกันสังคม

สถานประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องกองทุนประกันสังคม ปี 2564 ไตรมาส 2 มีทั้งสิ้น 2,684 แห่ง ผู้ประกันตนทั้งสิ้น 140,313 ราย ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 สูงถึง 80,410 คน รองลงมาคือ ผู้ประกันตนมาตรา 40 และมาตรา 39 ตามลำดับ

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนที่อยู่ในกองทุนประกันสังคม ปี 2562-2564

ปี พ.ศ.	จำนวนสถานประกอบการ (แห่ง)		รวม	จำนวนผู้ประกันตน (ราย)			รวม
	สำนักงานใหญ่ฯ	สาขา		มาตรา 33	มาตรา 39	มาตรา 40	
2562	2,137	494	2,631	88,569	12,048	41,330	141,947
2563	2,171	508	2,679	86,553	12,798	43,320	142,671
2564 (ไตรมาส 2 ปี 2564)	2,188	496	2,684	80,410	13,602	46,301	140,313

ที่มา : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดลพบุรี

อัตราการบรรจุนาน

ปี 2564 ไตรมาส 2 ตำแหน่งงานว่าง 798 อัตรา มีผู้สมัครงาน 929 คน โดยมีการบรรจุนานได้ทั้งสิ้น 680 อัตรา คิดเป็นร้อยละ 85.21 และเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและผู้ประกอบการต่าง ๆ ทำให้มีตำแหน่งงานน้อยลง อัตราการบรรจุนานน้อยลง

ตารางที่ 39 แสดงอัตราการบรรจุนาน ปี 2560-2564

ปี พ.ศ.	ตำแหน่งงาน	จำนวนผู้สมัครงาน	อัตราบรรจุนาน	ร้อยละการบรรจุนานต่อตำแหน่ง
2560	5,314	5,728	4,307	81.05
2561	3,471	3,612	2,592	74.68
2562	3,224	3,290	2,745	85.14
2563	4,968	3,645	2,877	57.91
2564 (ไตรมาส 2)	798	929	680	85.21

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดลพบุรี

2) ด้านการศึกษา

ปีการศึกษา 2564 จังหวัดลพบุรีมีสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา จำนวน 598 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ที่มีสถานศึกษามากที่สุดมี จำนวน 312 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 52.17 รองลงมาสังกัดเอกชน จำนวน 41 แห่งคิดเป็นร้อยละ 6.85 สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.17 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 14 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.34 สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.50 และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 1 แห่ง จำนวนบุคลากรทางการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 9,036 คน และจำนวนนักเรียน/นักศึกษาทั้งสิ้น 149,370 คน

ตารางที่ 40 แสดงสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา ปี 2562 - 2564

สังกัด	ปี พ.ศ.								
	2562			2563			2564		
	สถานศึกษา	ผู้สอน	นักเรียน	สถานศึกษา	ผู้สอน	นักเรียน	สถานศึกษา	ผู้สอน	นักเรียน
1. กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	3	688	10,551	3	703	11,738	3	688	13,636
2. กระทรวงวัฒนธรรม	1	125	547	1	67	385	1	72	324
3. สนง.เขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาลพบุรี เขต 1	160	1,590	23,624	149	1,488	22,295	149	1,798	21,643
4. สนง.เขตพื้นที่การศึกษา ประถม ศึกษาลพบุรี เขต 2	139	1,368	22,752	138	1,687	21,082	138	1,680	20,734
5. สนง.เขตพื้นที่การศึกษาเขต 5	25	1,457	21,655	25	1,463	21,240	25	1,535	21,369
6. สำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษ	3	130	1,218	3	261	1,333	3	289	1,187
7. สำนักงานคณะ กรรมการ อาชีวศึกษา	13	830	16,580	14	533	17,743	14	760	17,080
8. สำนักงานคณะ กรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชน	37	1,914	30,499	39	1,502	29,073	41	1,896	28,541
9. สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ	1	19	84	1	16	67	1	16	67
10. ศูนย์การศึกษาพิเศษ	1	-	492	1	71	341	1	71	362
11. สำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	11	255	2,097	11	235	10,844	11	231	10,795
12. กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น	19	-	8,476	19	-	2,288	19	-	8,180
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	-	-	-	199	-	5,789	192	-	5,452
รวม	413	8,376	148,575	603	8,026	144,218	598	9,036	149,370

3) ด้านสาธารณสุข

ในปี 2564 จังหวัดลพบุรี มีสถานบริการสาธารณสุขครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 11 อำเภอ โดยมีสถานพยาบาลทั้งสิ้น 152 แห่ง จำนวนเตียง 1,925 เตียง ประกอบด้วยสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐ คือ โรงพยาบาลทั่วไป 2 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 9 แห่ง โรงพยาบาลเฉพาะทาง 1 แห่ง โรงพยาบาลสังกัด กระทรวงอื่น 2 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 136 แห่งและมีสถานบริการสาธารณสุขภาคเอกชน คือ โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ 186 คน ทันตแพทย์ 61 คน เภสัชกร 104 คน และพยาบาล 1,166 คน โดยโรงพยาบาลศูนย์พระนารายณ์มหาราช เป็นโรงพยาบาล ประจำจังหวัด มีบุคลากรทางการแพทย์ มากที่สุด มีแพทย์ 90 คน ทันตแพทย์ 18 คน เภสัชกร 33 คน และ พยาบาล 467 คน อัตราส่วนแพทย์ ต่อประชากรเฉลี่ย 1 : 4,046 คน อัตราส่วนพยาบาลต่อประชากรเฉลี่ย

1 : 638 คน อำเภอพัฒนานิคม อัตราแพทย์ต่อประชากรสูงสุด คือ 1 : 11,379 คน รองลงมาอำเภอโคกเจริญ 1 : 8,112 คน และอำเภอสระโบสถ์ 1 : 7,102 คน และในปี 2563/2564 มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 บุคลากรทางการแพทย์มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน ทำให้บุคลากรทางแพทย์ต้องทำงานหนัก การบริการประชาชนไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร

ตารางที่ 41 แสดงสถานบริการสาธารณสุขและเตียงจำแนกตามอำเภอและสัดส่วน

อำเภอ	จำนวนประชากรและพื้นที่		ลักษณะทั่วไปของสถานพยาบาล			
	ตำบล(แห่ง)	ประชากร (คน)	โรงพยาบาล (แห่ง)	อื่น ๆ ได้แก่ รพ.สต.	เตียง (จำนวนเตียง)	จำนวนประชากร ต่อ 1 เตียง
เมืองลพบุรี	22	244,872	6	29	1,112	220
โคกเจริญ	5	24,338	1	5	30	812
โคกสำโรง	13	81,969	1	13	123	671
ชัยบาดาล	17	89,270	1	19	144	580
ท่าม่วง	11	48,316	1	11	60	814
ท่าหลวง	6	29,620	1	5	30	984
บ้านหมี่	21	72,435	1	24	258	285
พัฒนานิคม	9	68,279	1	11	66	1,020
ลำสนธิ	6	27,273	1	7	30	901
สระโบสถ์	5	21,307	1	5	37	582
หนองม่วง	6	32,808	1	7	35	937
รวม	121	740,487	16	136	1,925	385

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี,2564

ตารางที่ 42 จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ จำแนกตามสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐ

สถานบริการสาธารณสุข	แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาล
สสจ.ลพบุรี	3	0	8	7
รพช.พระนารายณ์มหาราช	90	18	33	467
รพช.บ้านหมี่	28	6	17	202
รพช.โคกเจริญ	3	4	3	28
รพช.โคกสำโรง	12	7	9	86
รพช.ชัยบาดาล	21	8	10	135
รพช.ท่าม่วง	7	4	5	49
รพช.ท่าหลวง	5	2	3	41
รพช.พัฒนานิคม	6	4	6	60
รพช.ลำสนธิ	4	3	4	30
รพช.สระโบสถ์	3	2	2	26
รพช.หนองม่วง	4	3	4	35
รวม	186	61	104	1,166

ที่มา : โปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการบุคลากรสาธารณสุข,สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี,2564

ตารางที่ 43 จำนวนประชากร บุคลากรในสายงานสาธารณสุขจำแนกตามอำเภอและสัดส่วน

อำเภอ	จำนวน			อัตราส่วน	
	ประชากร	แพทย์	พยาบาล	แพทย์:ประชากร	พยาบาล:ประชากร
เมืองลพบุรี	244,872	90	467	1 : 2,720	1 : 524
โคกเจริญ	24,338	3	28	1 : 8,112	1 : 869
โคกสำโรง	81,969	12	86	1 : 6,830	1 : 953
ชัยบาดาล	89,270	21	135	1 : 4,250	1 : 661
ท่าม่วง	48,316	7	49	1 : 6,902	1 : 986
ท่าหลวง	29,620	5	41	1 : 5,924	1 : 722
บ้านหมี่	72,435	28	202	1 : 2,586	1 : 358
พัฒนานิคม	68,279	6	60	1 : 11,379	1 : 1,137
ลำสนธิ	27,273	4	30	1 : 6,818	1 : 909
สระโบสถ์	21,307	3	26	1 : 7,102	1 : 819
หนองม่วง	32,808	4	35	1 : 8,202	1 : 937
รวม	740,487	183	1,159	1 : 4,043	1 : 638

ที่มา : โปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการบุคลากรสาธารณสุข,สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี,2564

สถิติชีพ

อัตราเกิดมีชีพลดลงจาก 7.22 ในปี 2562 เป็น 7.08 ต่อประชากร 1,000 คน อัตราตายลดลงจาก 9.12 ในปี 2562 เป็น 9.08 ต่อประชากร 1,000 คน ในปี 2563 อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ ในปี 2563 ร้อยละ - 0.20 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 เล็กน้อย อัตราทารกตายลดลงจาก 9.19 ในปี 2562 เป็น 7.86 ต่อเด็กเกิดมีชีพ 1,000 คน ในปี 2563 และอัตรามารดาที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตร 19.17 ต่อประชากร 100,000 คน ในปี 2563 อัตราเจริญพันธุ์รวมยอด (TFR) เท่ากับ 1.07 ต่อสตรีวัยเจริญพันธุ์ 1 คน เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ของแผนปฏิบัติการ 4 ปี กระทรวงสาธารณสุข ที่กำหนดให้อัตราทารกตายไม่เกิน 16.7 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีพ และอัตรามารดาตายไม่เกิน 18 ต่อแสนการเกิดมีชีพ จะพบว่า จังหวัดลพบุรี มีอัตราทารกตายไม่เกินเป้าหมายของแผนฯ แต่มีอัตรามารดาตายเกินเป้าหมาย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติชีพรายอำเภอ พบว่า มี 2 อำเภอที่มีอัตราเกิดมีชีพของประชากรเพิ่มขึ้นจากปี 2560 เล็กน้อย ได้แก่ อำเภอพัฒนานิคมและอำเภอโคกสำโรง และมี 4 อำเภอที่มีอัตราตายลดลง ได้แก่ อำเภอท่าม่วง, อำเภอบ้านหมี่, อำเภอโคกเจริญ และอำเภอลำสนธิ นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้ง 11 อำเภอที่มีอัตราตายของประชากรมากขึ้น และ อัตราเกิดมีชีพแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 44 สถิติชีพจังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ.2559 - 2563

ปีพ.ศ.	จำนวนเกิด			อัตราเกิด	จำนวนตาย			อัตราตาย	จำนวนทารกตาย			อัตราทารกตาย	จำนวนมารดาตาย		อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ		อัตราเจริญพันธุ์รวม (TFR)
	รวม	ชาย	หญิง		รวม	ชาย	หญิง		รวม	ชาย	หญิง		รวม	อัตรามารดาตาย	รวม	อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ	
2559	6,395	3,341	3,054	8.63	6,634	3,723	2,911	8.95	43	23	20	6.72	1	15.64	-239	-0.03	1.28
2560	6,154	3,123	3,031	8.31	6,220	3,546	2,674	8.39	58	35	23	9.42	-	-	-66	-0.01	1.24
2561	5,794	2,925	2,869	7.82	6,325	3,555	2,770	8.54	46	28	18	7.94	2	34.52	-5.31	-0.07	1.19
2562	5,331	2,734	2,597	7.22	6,736	3,715	3,021	9.12	49	28	21	9.19	-	-	-1,405	-0.19	1.10
2563	5,217	2,656	2,561	7.08	6,693	3,770	2,923	9.08	41	21	20	7.86	1	19.17	-1,476	-0.20	1.07

หมายเหตุ: อัตราเกิดมีชีพ และอัตราตาย ต่อประชากร 1,000 คน,อัตราทารกตาย ต่อการเกิดมีชีพ 1,000 คน
อัตรามารดาตาย ต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน,อัตราเพิ่มตามธรรมชาติ ต่อประชากร 100 คน

ตารางที่ 45 จำนวนและร้อยละของมารดาที่คลอดบุตรจำแนกตามกลุ่มอายุ จังหวัดลพบุรี ปี พ.ศ.2559 - 2563

อายุมารดา	2559		2560		2561		2562		2563	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า15 ปี	46	0.72	47	0.76	26	0.45	32	0.60	30	0.58
15-19 ปี	1,146	17.92	983	15.97	838	14.46	664	12.46	674	12.92
20-24 ปี	1,623	25.38	1,557	25.30	1,508	26.03	1,367	25.6	1,301	24.94
25-29 ปี	1,536	24.02	1,575	25.59	1,443	24.91	1,418	26.60	1,400	26.84
30-34 ปี	1,264	19.77	1,224	19.89	1,163	20.07	1,068	20.03	1,042	19.97
35-39 ปี	627	9.80	595	9.67	642	11.08	636	11.93	621	11.90
40-44 ปี	138	2.16	153	2.49	160	2.76	131	2.46	138	2.65
45-49 ปี	7	0.11	6	0.10	8	0.14	9	0.17	8	0.15
50 ปีขึ้นไป	-	-	1	0.02	-	-	-	-	-	-
ไม่ทราบอายุ	8	0.13	13	0.21	6	0.10	6	0.11	3	0.06
รวม	6,395	100	6,154	100	5,794	100	5,331	100	3,917	100

ภาวะการณ้ตาย

สาเหตุการตายของประชากรจังหวัดลพบุรี ในปี พ.ศ. 2563 พบว่า ประชากรเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งมากที่สุด (พบมากที่สุดมะเร็งหลอดลมและปอด รองลงมาได้แก่ มะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก) รองลงมาคือ โรคปอดบวม ความดันโลหิตสูง และโลหิตเป็นพิษ

ตารางที่ 46 อัตราตายต่อประชากร 100,000 คนจำแนกตามสาเหตุการตาย ปี พ.ศ. 25560-2563

สาเหตุการตาย	ปี 2560		ปี 2561		ปี 2562		ปี 2563	
	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา	จำนวน	อัตรา
1. มะเร็งทุกชนิด	919	124.04	978	131.82	981	132.79	1,004	136.08
- มะเร็งที่ริมฝีปาก ช่องปากและคอหอย	32	4.32	38	5.12	36	4.87	49	6.64
- มะเร็งที่ตับและท่อน้ำดีในตับ	173	23.35	180	24.26	149	20.17	51	6.91
- มะเร็งที่หลอดคอ หลอดลมใหญ่และปอด	141	19.03	158	21.30	157	21.25	160	21.69
- มะเร็งลำไส้ใหญ่	44	5.94	47	6.34	46	6.23	27	7.28
- ลิ่วคีเมีย	29	3.91	38	5.12	41	5.55	25	3.39
- มะเร็งเต้านมหญิง (อัตราต่อ ปชก.หญิง)	51	13.71	62	16.67	60	16.17	154	20.87
- มะเร็งปากมดลูก (อัตราต่อ ปชก.หญิง)	25	6.72	28	7.53	26	7.01	60	16.19
- มะเร็งอวัยวะอื่นๆ	317	42.79	340	45.83	335	45.34	361	48.93
2. โรคปอดบวม	613	82.74	589	79.39	624	84.46	643	87.15
3. โรคหลอดเลือดในสมอง	440	59.39	465	62.68	434	58.75	106	14.37
4. โรคความดันโลหิตสูง	58	7.83	85	11.46	102	13.81	465	63.02
5. โลหิตเป็นพิษ	389	52.50	359	48.39	424	57.39	385	52.18
6. โรคหัวใจขาดเลือด	298	40.22	284	38.28	322	43.59	302	40.93
7. โรคถุงลมโป่งพอง	42	5.67	30	4.04	24	3.25	26	3.52
7.โรคไตเรื้อรัง	193	26.25	237	31.94	102	13.81	101	13.69
8. โรคไตวายเฉียบพลัน	31	4.18	33	4.45	43	5.82	32	4.34
9. เบาหวาน	87	11.74	112	15.10	99	13.40	97	13.15
10. ตับแข็ง	77	10.39	87	11.73	99	13.40	76	10.30
11. วัณโรคทางเดินหายใจ	56	7.56	64	8.63	60	8.12	68	9.22
12. ภูมิคุ้มกันบกพร่องจากเชื้อไวรัส	62	8.37	55	7.41	46	6.23	26	3.52
13.โรคหัวใจอื่น	43	5.80	52	7.01	49	6.63	73	9.89
14.โรคต่อมไทรอยด์ โภชนาการและเมตาบอลิซึม	107	14.44	132	17.79	120	16.24	119	16.13
15.โรคระบบประสาท	270	36.44	359	48.39	318	43.04	89	12.06
16.โรคระบบกล้ามเนื้อกระดูกและเนื้อเยื่อประสาน	249	33.61	244	32.89	308	41.69	258	34.97
17.การตั้งครรภ์ การคลอด และระยะหลังคลอด	235	31.72	285	38.41	276	37.36	244	33.07
18.ผิปกติ พิการแต่กำเนิดและโครโมโซมผิดปกติ	77	10.39	87	11.73	99	13.40	76	10.30
19. ชราภาพ	99	13.36	137	18.47	102	13.81	101	13.69
20. อุบัติเหตุจากการขนส่ง	177	23.89	207	27.90	176	23.82	173	23.45
21. อุบัติเหตุการตกน้ำ และการจมน้ำ	54	7.29	47	6.34	36	4.87	26	3.52
22. การมีเจตนาทำร้ายตนเอง	72	9.72	75	10.11	64	8.66	63	8.54

ที่มา: ข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี ณ กรกฎาคม 2562

สถานการณ์ด้านผู้สูงอายุ

จังหวัดลพบุรีมีประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้น โดยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561 -2564 พบว่าประชากรมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุมีเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาจเนื่องจากคนให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางการแพทย์ จึงทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น โดยผู้สูงอายุมีมากที่สุดที่อำเภอเมืองลพบุรี รองลงมา ได้แก่ อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอโคกสำโรง ตามลำดับ

ตารางที่ 47 แสดงจำนวนและร้อยละประชากรผู้สูงอายุ จังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	ประชากรทั้งหมด (คน)	ผู้สูงอายุ (คน)	ร้อยละ
2561	758,733	128,755	19.39
2562	755,556	139,585	20.20
2563	742,928	140,748	21.05
2564	740,487	150,997	20.39

ที่มา จำนวนประชากร ทั้งหมด จาก สำนักงานสถิติจังหวัดลพบุรี

หมายเหตุ ประชากรวัยอายุ คือ จำนวนประชากรเฉพาะผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน เท่านั้น

ตารางที่ 48 แสดงประชากรจังหวัดลพบุรี และประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี 2564

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เมืองลพบุรี	244,872	50,542	20.64
พัฒนานิคม	68,279	12,231	17.91
โคกสำโรง	81,969	17,025	20.77
ชัยบาดาล	89,270	16,580	18.57
ท่าม่วง	48,316	11,426	23.64
บ้านหมี่	72,435	17,833	24.61
ท่าหลวง	29,620	5,261	17.76
สระโบสถ์	21,307	4,406	20.67
โคกเจริญ	24,338	4,163	17.10
ลำสนธิ	27,273	4,601	16.87
หนองม่วง	32,808	6,929	21.12
รวม	740,487	150,997	20.39

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงานลดลง การออมลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง สิ่งตามมาจากการเปลี่ยนแปลงคือ ผู้สูงอายุจะมีปัญหาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจและอารมณ์ ด้านที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาในการปรับตัว ผลกระทบอีกประการหนึ่งจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรภาวะพึ่งพิงมากขึ้น โดยจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้ดี (ติดสังคม) กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่พอช่วยเหลือตนเองได้บ้าง (ติดบ้าน) กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ (ติดเตียง)

ตารางที่ 49 แสดงผู้สูงอายุที่ได้รับการประเมิน ADL จังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด	จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรอง					ยังไม่ได้รับการคัดกรอง
		ติดสังคม	ติดบ้าน	ติดเตียง	รวม	ร้อยละ	
2562	139,585	127,666	3,592	823	132,081	86.19	7,504
2563	140,748	130,068	3,142	842	134,052	78.45	6,696
2564 (รอบ 8 เดือน)	146,807	136,536	4,002	1,036	141,574	85.44	5,233

ที่มา : รายงานระบบสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี HDC ณ วันที่ 23 มิถุนายน 2564

*หมายเหตุ : ในปี 2563 เนื่องจากมีสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เป็นอุปสรรค ไม่สามารถดำเนินการคัดกรอง ADL ในผู้สูงอายุได้ตามเป้าหมาย

จากข้อมูล ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2564 มีจำนวนผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง (กลุ่มติดบ้านและติดเตียง) คิดเป็นร้อยละ 3.11, 3.00 และ 3.33 ตามลำดับ จากจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรอง ADL อย่างไรก็ตาม ปี 2564 พบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนจำนวน ผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง (กลุ่มติดบ้านและติดเตียง) เพิ่มขึ้นกว่าในปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 50 แสดงจำนวนผู้สูงอายุตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน ปี 2564

อำเภอ	จำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด	คัดกรองแล้ว	จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรอง				
			ติดสังคม (ADL 12-20)	ติดบ้าน (ADL 5-11)	ติดเตียง (ADL 0-4)	ติดบ้าน+ ติดเตียง (พึ่งพิง)	ติดบ้าน+ ติดเตียง (พึ่งพิง)ร้อยละ
เมืองลพบุรี	46,391	26,118	23,460	1,066	263	1,329	5.5
พัฒนานิคม	6,597	6,144	5,895	187	62	249	4.0
ท่าม่วง	11,035	9,142	8,770	296	76	372	4.0
บ้านหมี่	11,737	10,482	10,200	230	52	282	2.6
โคกสำโรง	14,471	13,579	13,287	223	69	292	2.1
หนองม่วง	6,005	5,662	5,347	256	59	315	3.3
สระโบสถ์	17,885	13,454	13,084	293	77	370	2.7
โคกเจริญ	12,056	11,615	11,268	272	75	347	2.9
ชัยบาดาล	11,239	9,874	9,649	190	35	225	2.2
ท่าหลวง	10,843	9,831	9,308	414	109	523	5.3
ลำสนธิ	10,285	8,822	7,907	704	107	104	2.2
รวม	146,807	124,723	118,175	4,131	984	4,408	3.3

ที่มา : รายงาน HDC สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี ณ วันที่ 23 มิ.ย.2564

จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับการคัดกรอง ADL ในปี 2564 พบว่า พื้นที่ที่มีผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง (ติดบ้านและติดเตียง) สูงสุดอยู่ในพื้นที่ อำเภอเมือง ร้อยละ 5.5 รองลงมาเป็นพื้นที่อำเภอท่าหลวง ร้อยละ 5.3 อำเภอพัฒนานิคมและอำเภอดำรง ร้อยละ 4.0 ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตามสภาพของจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ควรให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมในการดูแล ช่วยเหลือ ผู้สูงอายุ รวมถึงผู้ดูแล ครอบครัว โดยส่งเสริมโอกาสการจ้างงานและเพิ่มความยืดหยุ่นในการจ้างงาน ซึ่งจากรายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย สาเหตุหลักที่ผู้สูงอายุไม่ทำงานคือ "สุขภาพ" สังเกตได้ว่า ส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ผู้สูงอายุไม่ทำงานอาจเกิดจากค่านิยมในสังคมไทยที่เมื่อสุขภาพแล้ว ต้องหยุดทำงาน บุตรหลานต้องเลี้ยงดู ประกอบกับโครงสร้างการทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สนับสนุนการจ้างงาน ในผู้สูงอายุอย่างแพร่หลาย ในจังหวัดลพบุรีมีจำนวนกลุ่มผู้สูงอายุติดสังคมจำนวนมาก ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ ถือว่ามีศักยภาพที่จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดและเป็นกลุ่มที่มีภูมิความรู้ ที่จะช่วยพัฒนาสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับจังหวัดได้

4) สถานการณ์ด้านความยากจน

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. พบว่า มีครัวเรือนที่ตกเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาท ต่อคนต่อปี จำนวน 118 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.07 โดยมีอำเภอที่ไม่ผ่านเกณฑ์มากที่สุด 3 อันดับแรกคือ อำเภอดำรง 65 ครัวเรือน อำเภอชัยบาดาล 39 ครัวเรือน และอำเภอบ้านหมี่ 11 ครัวเรือน

ตารางที่ 51 แสดงจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์รายได้เฉลี่ยคนละ 38,000 บาทต่อคนต่อปี

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน ที่สำรวจทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์		ไม่ผ่านเกณฑ์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เมืองลพบุรี	47,287	47,287	100	0	0
พัฒนานิคม	18,116	18,116	100	0	0
โคกสำโรง	20,191	20,116	100	0	0
ชัยบาดาล	20,690	20,651	99.81	39	0.19
ท่าวัง	12,860	12,795	99.49	65	0.51
บ้านหมี่	20,546	20,535	99.95	11	0.05
ท่าหลวง	7,310	7,309	99.99	1	0.01
สระโบสถ์	5,471	5,471	100	0	0
โคกเจริญ	5,279	5,279	100	0	0
ลำสนธิ	6,128	6,128	100	0	0
หนองม่วง	8,018	8,016	99.98	2	0.02
รวม	172,166	172,048	99.93	118	0.07

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลพบุรี ณ ปี 2562

3.1.2.3 ด้านความมั่นคง

1) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

คดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ฐานความผิดคดีอาชญากรรม (คดี 4 กลุ่ม) ในปี 2564 สถิติคดีเกิดลดลงจากปี พ.ศ. 2563 ทั้ง 4 กลุ่มประเภทความผิด อาจเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และรัฐบาลมีมาตรการควบคุมป้องกันการห้ามออกนอกบ้าน รวมทั้งการควบคุมการเดินทางข้ามเขตพื้นที่จังหวัด ส่งผลให้การกระทำความผิดลดลง โดยในปี 2564 เกิดคดีทั้งหมด 4,577 คดี โดยมีคดีความผิดประเภทความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย จำนวน 4,098 คดี ผู้กระทำผิดจำนวน 4,589 คน เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อาวุธปืน และการพนัน ประเภทความผิดคดีอาชญากรรม ได้แก่ ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ รับแจ้ง 348 คดี จับกุมได้ 301 คดี ผู้กระทำผิด 347 ราย และฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ รับแจ้ง 132 คดี จับกุมได้ 127 คดี ผู้กระทำผิด 162 ราย

ตารางที่ 52 สถิติฐานความผิดคดีอาชญากรรม (คดี 4 กลุ่ม)

ประเภทความผิด	2561		2562		2563		2564	
	คดี	คน	คดี	คน	คดี	คน	คดี	คน
1. ฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ	203	247	164	193	185	234	127	162
2. ฐานความผิดเกี่ยวกับ ทรัพย์	496	592	369	424	417	506	301	309
3. ฐานความผิดพิเศษ	137	149	100	104	168	197	51	57
4. คดีความผิดที่รัฐเป็น ผู้เสียหาย	5,691	6,460	5,906	6,778	5,559	6,244	4,098	4,589
รวม	6,527	7,448	6,539	7,499	6,329	7,187	4,577	5,177

ที่มา : ตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี ณ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2) ยาเสพติด

สถานการณ์ด้านยาเสพติดจากการจับกุมคดียาเสพติด พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 (1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563) มีคดีเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดมากที่สุด จำนวน 1,462 ราย รองลงมาเป็นคดีเกี่ยวกับการครอบครอง จำนวน 1,191 ราย และการจำหน่าย 208 ราย จากคดีที่เกิดขึ้นปี 2563 ทั้งหมดโดยภาพรวม มีคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 53 สรุปผลการปราบปรามยาเสพติดเปรียบเทียบ ปี 2560 - 2563 ของตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี

ปี	จำหน่าย (ราย)		ครอบครอง (ราย)		เสพ (ราย)		รวม	
	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน
2560	366	423	945	954	597	597	1,908	1,974
2561	317	364	1,339	1,357	1,605	1,605	3,261	3,326
2562	203	236	1,048	1,085	2,184	2,184	3,435	3,505
2563	208	233	1,191	1,202	1,462	1,462	2,861	2,897
รวม	1,089	1,256	4,523	4,598	5,848	5,848	11,465	11,1702

ที่มา : ตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี ณ ปี 2563

3) อุบัติเหตุ

สถิติการเกิดอุบัติเหตุ ร้อยละ 90 เกิดจากอุบัติเหตุทางถนน โดยมีสาเหตุจากพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน การทำผิดกฎจราจร และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี ไม่สวมหมวกนิรภัย อีกทั้ง ยานพาหนะ สภาพถนน และสิ่งแวดลอมที่ไม่ปลอดภัย โดยสถิติการเกิดภัยจากคมนาคมในจังหวัดลพบุรี ในปี 2563 มีแนวโน้มลดลงจากจาก ปี 2562 โดยปี 2563 เกิดจำนวน 1,382 ครั้ง ผู้บาดเจ็บ 1,246 คน เสียชีวิต 261 คน สาเหตุอาจเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในปี 2563 ซึ่งรัฐบาล มีมาตรการในการห้ามออกนอกบ้าน รวมถึงการเดินทางข้ามเขตพื้นที่จังหวัดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จึงทำให้สถิติการเกิดอุบัติเหตุลดน้อยลง

ตารางที่ 54 สถิติสถานการณ์ภัยจากคมนาคม ระหว่างปี พ.ศ.2559-2563 ของจังหวัดลพบุรี

ปี พ.ศ.	จำนวนของการเกิดอุบัติเหตุ (ครั้ง)	ความเสียหาย		
		มูลค่า(บาท)	บาดเจ็บ(คน)	เสียชีวิต(คน)
2559	357	363,944,300	-	-
2560	452	14,176,000	-	-
2561	1,121	28,272,300	-	-
2562	1,633	20,072,505	1,521	310
2563	1,382	24,250,720	1,246	261

ที่มา : สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดลพบุรี

3.1.2.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรน้ำ

(1) น้ำใต้ดิน จำนวนบ่อน้ำบาดาล และปริมาณน้ำบาดาลที่ได้รับอนุญาตของภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ณ ปี 2563 พบว่ามีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,279 บ่อ เป็นบ่อน้ำในภาคเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคธุรกิจ และการอุปโภคบริโภค ตามลำดับ โดยอำเภอที่มีบ่อน้ำบาดาลมากที่สุดได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม รองลงมาคือ อำเภอเมืองลพบุรี อำเภอชัยบาดาล และอำเภอโคกเจริญ ตามลำดับ

ตารางที่ 55 จำนวนบ่อน้ำบาดาลและปริมาณน้ำบาดาลที่ได้รับอนุญาตในพื้นที่จังหวัดลพบุรี

อำเภอ	ใบอนุญาตใช้ (บ่อ)				ปริมาณน้ำ (ลบ.ม./วัน)			
	อุปโภค บริโภค	ธุรกิจ	เกษตรกรรม	รวม	อุปโภค บริโภค	ธุรกิจ	เกษตรกรรม	รวม
1) โคกเจริญ	13	1	95	109	1,180	30	7,700	8,910
2) โคกสำโรง	17	27	62	106	1,701	1,398	8,126	11,225
3) ชัยบาดาล	33	52	122	207	2,710	5,444	22,183	30,337
4) ท่าม่วง	3	26	7	36	72	6,060	560	6,692
5) ท่าหลวง	3	2	43	48	63	56	342	461
6) บ้านหมี่	4	5	15	24	89	265	1,430	1,784
7) พัฒนานิคม	45	136	178	359	3,002	37,179	25,044	65,225
8) เมืองลพบุรี	100	82	91	273	7,803	9,441	6,998	24,242
9) ลำสนธิ	-	2	6	8	-	45	570	615
10) สระโบสถ์	9	7	3	19	919	650	440	2,009
11) หนองม่วง	5	12	73	90	578	496	6,129	7,203
รวม	232	352	695	1,279	18,117	61,064	79,522	158,703

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563)

(2) น้ำผิวดิน

แหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดลพบุรี โดยมี **แม่น้ำลพบุรี** เป็นแม่น้ำที่แยกสาขาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดลพบุรีมีความยาว 45 กิโลเมตร ลำน้ำค่อนข้างแคบ มีตลิ่งสูงชัน ความกว้างประมาณ 40-60 เมตร ลึกประมาณ 6-10 เมตร บริเวณตลิ่งสองฝั่งลำน้ำ มีชุมชนและราษฎรตั้งบ้านเรือนอยู่ตลอดแนว โดยเฉพาะช่วงที่แม่น้ำไหลผ่านเขตเทศบาล มีอาคารบ้านเรือนตั้งอยู่อย่างหนาแน่น ดังนั้น แม่น้ำลพบุรี จึงเปรียบเสมือนเส้นเลือดสำคัญที่หล่อเลี้ยงชุมชน **แม่น้ำป่าสัก** มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาในจังหวัดเลยและจังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วไหลผ่านจังหวัดลพบุรีในเขต อำเภอชัยบาดาล อำเภอลำหลวย และอำเภอลำสนธิ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรด้านตะวันออกของจังหวัดลพบุรี **แม่น้ำบางขาม** เป็นลำน้ำสายหลักของเกษตรกร ในการทำการเกษตร ในเขตอำเภอบ้านหมี่ อำเภอลำหลวย และอำเภอลพบุรี ความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำที่รองรับน้ำจากคลองอนุศาสนนันท์ (คลองชลประทาน) ทางประตูน้ำหนองเมือง ประตูน้ำบ้านกล้วย และคลองสายอื่นๆ จุดเริ่มต้นจากตำบลสนามแจง อำเภอบ้านหมี่ ไหลผ่านตำบลมหาสอน ตำบลบางพัง ตำบลบางขาม ตำบลบ้านชี ตำบลเขาสมคอน ตำบลโคกสลด ตำบลมจรินทร์ ตำบลบางลี่ มาบรรจบกับแม่น้ำลพบุรี ที่ปากคลองบางคู ที่วัดมณีชลขันธ์ อำเภอลพบุรี ซึ่งความกว้างของแม่น้ำบางขาม ในจุดที่กว้างที่สุดอยู่ในตำบลบางพังและตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี กว้างประมาณ 50 เมตร **คลองชลประทานชัยนาท-ป่าสัก** เป็นคลองที่รับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านประตูระบายน้ำมโนรมย์ อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท แล้วส่งน้ำให้แก่โครงการตอนบน ได้แก่ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษามโนรมย์ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาช่องแค โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา โคกกระเทียม และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเริงราง และไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักที่บริเวณหน้าเขื่อนพระราม 6 อำเภอลำเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยให้บริการน้ำในเขตอำเภอลพบุรี อำเภอบ้านหมี่ และอำเภอลำหลวย เป็นแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภค - บริโภค และการเกษตรกรรม **ลำธารลำสนธิ** เป็นลำธารไหลผ่านเขตอำเภอลำสนธิและไหลลงสู่แม่น้ำป่าสักในเขตอำเภอชัยบาดาล **เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์** เป็นเขื่อนดินถมแกนดินเหนียวแบบ Zoned Type (Zoned Type Earthfill Dam) สูง 36.5 เมตร ยาว 4,860 เมตร ขนาดความจุอ่าง 785 ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่การเกษตรอยู่ในเขตชลประทาน 135,500 ไร่ โดยเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์เป็นแหล่งน้ำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องกันการเกิดอุทกภัยของกลุ่มแม่น้ำป่าสักจังหวัดลพบุรี

นอกจากนี้ ยังมีแหล่งน้ำผิวดินที่เป็นระบบชลประทาน โดยจังหวัดลพบุรี มีพื้นที่การเกษตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ชลประทานรับน้ำจากคลองชัยนาท-ป่าสัก โดยพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตโครงการชลประทานย่อยในโครงการเจ้าพระยาใหญ่ 3 โครงการ ได้แก่ โครงการชลประทานช่องแค โครงการชลประทานโคกกระเทียม และโครงการชลประทานมหาสารคาม ส่วนพื้นที่นอกเขตชลประทานอยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ปริมาณน้ำท่าในพื้นที่ส่วนใหญ่มาจากคลองชัยนาท-ป่าสัก และลำน้ำธรรมชาติสายอื่นๆ ในเขตอำเภอโคกเจริญ อำเภอสระโบสถ์ อำเภอโคกสำโรง และอำเภอหนองม่วง และมีอ่างเก็บน้ำ จำนวน 11 แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ

ตารางที่ 56 แหล่งน้ำจากโครงการชลประทานต่างๆ ในจังหวัดลพบุรี

ชื่อโครงการชลประทาน	ที่ตั้ง		ปริมาณน้ำเก็บกัก (ล้านลบ.ม.)	พื้นที่ผิวน้ำ (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
	ตำบล	อำเภอ			
1.อ่างเก็บน้ำห้วยสีดา	กุดตาเพชร	ลำสนธิ	0.989	40	1,750
2.อ่างเก็บน้ำซับประดู่	กุดตาเพชร	ลำสนธิ	0.983	40	1,700
3.อ่างเก็บน้ำห้วยโป่ง	ห้วยโป่ง	โคกสำโรง	2.07	70	1,050

4.อ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่ (วังแหม)	มหาโพธิ์	สระโบสถ์	12	1,990	23,730
5.อ่างเก็บน้ำซับตะเคียน	เขาแหลม	ชัยบาดาล	8.42	600	7,830
6.อ่างเก็บน้ำห้วยหิน	เขาแหลม	ชัยบาดาล	2.25	138	1,400
7.อ่างเก็บน้ำห้วยกุดตาเพชร	กุดตาเพชร	ลำสนธิ	43	4,875	48,487
8.อ่างเก็บน้ำพิบูลสงคราม	เขาพระงาม	เมืองลพบุรี	2.6	-	1,000
9.อ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่	เขาพระงาม	เมืองลพบุรี	7.6	-	4,500
10.อ่างเก็บน้ำห้วยซับเหล็ก	โคกตูม	เมืองลพบุรี	9.037	-	12,000
11. อ่างเก็บน้ำห้วยส้ม	โคกตูม	เมืองลพบุรี	12.50	-	8,000
รวม 11 แห่ง			101.459	7,753	111,447

ที่มา : โครงการชลประทาน สำนักงานชลประทานที่ 10 (<http://ridceo.rid.go.th/lopburi/lopburi.html>)
(ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563)

จากข้อมูลแหล่งน้ำทั้งน้ำใต้ดิน น้ำผิวดิน และน้ำจากระบบชลประทาน ที่มีอยู่หลากหลาย ด้วยศักยภาพของจังหวัดลพบุรี ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้น้ำเพื่อการเกษตร และการอุปโภค บริโภค จำนวนมาก ในช่วงฤดูฝน ปริมาณน้ำฝนมากแต่ก็ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ เมื่อถึงช่วงฤดูแล้ง จะทำให้ขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะในเขตเมือง ขาดแคลนน้ำดิบเพื่อผลิตน้ำประปา ซึ่งต้องมีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ ทั้งน้ำใต้ดิน น้ำผิวดิน เพื่อเพิ่มความจุน้ำ รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำสำรองเพื่อใช้สำหรับการผลิตน้ำประปาเพื่อการอุปโภค บริโภค ให้ประชาชนได้ใช้อย่างเพียงพอ อีกทั้ง เพื่อให้มีน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับเกษตรกรได้ปลูกพืชผัก ผลไม้ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรจังหวัดลพบุรี

2) ทรัพยากรแร่

จังหวัดลพบุรีมีทรัพยากรแร่และหินอุตสาหกรรมที่สำคัญหลายชนิด โดยเฉพาะแร่และหินที่เป็นวัตถุดิบต้นน้ำของอุตสาหกรรมก่อสร้างพื้นฐาน และอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตอาหารสัตว์ บางชนิดพบที่จังหวัดลพบุรี แห่งเดียวของประเทศ เช่น หินเพอร์ไรต์ สำหรับทรัพยากรแร่ที่พบในจังหวัดลพบุรีมีดังนี้

(1) หินปูน พบในเขตอำเภอเมืองลพบุรี ตอนใต้ของอำเภอพัฒนานิคม และอำเภอท่าหลวง เขตติดต่อระหว่างอำเภอชัยบาดาลกับอำเภอลำสนธิ และอำเภอท่าม่วงกับอำเภอบ้านหมี่ ฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ ของอำเภอหนองม่วง แต่ที่มีคุณภาพดี คือที่ตำบลโคกตูม อำเภอเมืองลพบุรี เป็นแร่ที่ตกผลึกใหม่ แร่แคลไซต์

(2) แร่เหล็ก พบบริเวณเขาทับควาย ในเขตอำเภอโคกสำโรง เป็นแร่เหล็กชนิดฮีมาไทต์และแมกนีไทต์ เกิดแบบแปรสมัผัสแบบแทนที่ (contact metasomatic deposit) ปัจจุบันแหล่งแร่นี้มีการทำเหมืองอยู่ในรูปเหมืองเปิด เพราะชั้นปรากฏที่ระดับผิวดิน

(3) ดินมาร์ลหรือดินสอพอง เป็นดินที่ประกอบด้วยแคลเซียมคาร์บอเนต ที่มาจากการผุสลายตัวของหินปูนผสมผสานกับแร่ดินเหนียวใช้เป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตปูนซีเมนต์ในจังหวัดลพบุรี แหล่งแร่ดังกล่าวกระจายอยู่ในบริเวณทางด้านเหนือของตัวเมืองลพบุรี แต่มีปริมาณไม่มากนัก ชาวบ้านบริเวณแหล่งแร่จะนำแร่ดังกล่าวมาผลิตเป็นดินสอพอง จนกลายเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลพบุรีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

(4) แร่เบนโทไนต์ พบในเขตอำเภอชัยบาดาล อำเภอโคกสำโรง และอำเภอสระโบสถ์

(5) หินเพอร์ไรต์ พบในเขตอำเภอสระโบสถ์ อำเภอชัยบาดาล และอำเภอโคกเจริญ

(6) แร่เฟลด์สปาร์ พบในเขตอำเภอชัยบาดาล

(7) แร่ตระกูลควอตซ์ บางบริเวณของจังหวัดพบผลึกของแร่ควอตซ์ ทั้งที่มีสีและไม่มีสีต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาทำเครื่องประดับได้อย่างสวยงามเหมือนกับแร่ธรรมชาติที่มีค่าอื่นๆ มีความคงทนต่อการสึกกร่อนได้ดี และบางครั้งเกิดในสภาพที่มีแร่อื่นเจือปนทำให้เกิดสีลวดลายสวยงาม แร่ตระกูลควอตซ์ที่มีคุณสมบัติเป็นรัตนชาติมีที่พบในจังหวัดลพบุรีมีอยู่ 3 แห่ง ได้แก่

- บริเวณบ้านโป่งหัวแหวน และบ้านห้วยดีเลิศ ในเขตอำเภอชัยบาดาล แร่ตระกูลควอตซ์จากแหล่งนี้รู้จักในนาม “เพชรโมกุล” หรือโมกุล

- บริเวณเขาแหลม อำเภอโคกสำโรง สมญานามของแร่ตระกูลควอตซ์จากแหล่งนี้ ชาวบ้านเรียกว่า “เพชรเขาแหลม”

- บริเวณเขาพระงาม ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองลพบุรีไปทางทิศเหนือประมาณ 10 กม. แร่ตระกูลควอตซ์จากแหล่งนี้ ชาวบ้านเรียกกันว่า “เพชรเขาพระงาม”

(8) แร่อื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีการพบแร่อื่นๆ ในจังหวัดลพบุรีอีกหลายชนิด แต่ยังขาดการสำรวจขั้นรายละเอียดเพื่อหาปริมาณแร่ในเชิงพาณิชย์ การนำมาใช้จึงเป็นเพียงการขุดค้นเพื่อแสวงหารายได้ในกรวยยังชีพของชาวบ้านในบริเวณแหล่งแร่ดังกล่าวเหล่านี้ ได้แก่

- ทองคำ พบที่บริเวณตำบลบ่อทอง อำเภอโคกสำโรง และที่บ้านท่าจโก ในเขตตำบลหนองรี อำเภอชัยบาดาล

- ทองแดง พบที่บริเวณเขาพระบาทน้อย ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมืองลพบุรี และบริเวณเขาพระจันทร์ อำเภอโคกสำโรง

- ฟอสเฟต พบที่บริเวณตำบลบ้านชี อำเภอบ้านหมี่

ตารางที่ 57 ทรัพยากรแร่ที่พบในจังหวัดลพบุรี จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	ประเภทแร่	ที่ตั้ง
เมืองลพบุรี	- เหล็ก	บ้านเขาวง
	- ดินมาร์ล (ดินสอพอง)	ตำบลท่าศาลา
	- หินปูน หินอ่อน และแร่แคลไซต์	ตำบลนิคมสร้างตนเอง ตำบลโคกตูม
	- แร่ตระกูลควอตซ์	เขาพระงาม ตำบลเขาพระงาม
โคกสำโรง	- เหล็ก	ตำบลเขาทับควาย
	- หินทราย	เขาเพนียด บ้านเพนียด
โคกเจริญ	- หินเพอร์ไลต์	ตำบลโคกแสมสาร
ท่าม่วง	- หินปูน และแคลไซต์	เขาสมอคอน
ชัยบาดาล	- เบนโทไนต์	ตำบลหินเพลิง ตำบลชัยบาดาล ตำบลชัยนารายณ์
	- โมกุล คาสซิโดนี	เขาภู ตำบลลำนารายณ์
	- หินปูน หินอ่อน	แหล่งเขาน้อย ตำบลชัยตะเคียน ตำบลท่าหลวง นิคมสร้างตนเอง ชัยบาดาล เขาดำบล
	- หินเพอร์ไลต์	เขาภู ตำบลลำนารายณ์
สระโบสถ์	- คาสซิโดนี และโอปอ, ไม้	บ้านวังไทร

อำเภอ	ประเภทแร่	ที่ตั้ง
	กลายเป็นหิน	
บ้านหมี่	- ฟอสเฟต	บ้านขุดงาม ตำบลคอนดิ่ง
พัฒนานิคม	- หินปูน	แหล่งเขาถ้ำพระ ตำบลหนองบัว
หนองม่วง	- หินปูน - ยิปซัม , ทองคำ	เขาคอก ตำบลดงดินแดง ตำบลบ่อทอง

ปัจจุบันการนำทรัพยากรแร่ในพื้นที่จังหวัดลพบุรีไปใช้ในกิจการต่างๆ มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน และหินอุตสาหกรรมชนิดหินบะซอลต์

ตารางที่ 58 จำนวนเหมืองแร่ จำนวนคนงาน และปริมาณแร่ที่ผลิตได้ จำแนกตามชนิดแร่ พ.ศ.2561-2563

รายการ	2561	2562	2563
จำนวนเหมืองแร่	24	30	25
จำนวนคนงาน	445	515	485
ปริมาณแร่ที่ผลิตได้ (เมตริกตัน)	3,495,111.08	3,911,162.96	4,585,496.32
หินปูน (เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง)	873,461.08	631,043.51	1,339,216.47
หินอุตสาหกรรมชนิดหินบะซอลต์	60,000.00	125,000.00	279,000.00
แคลไซต์	1,540,790.00	1,498,959.45	1,406,879.85
หินเพอร์ไลต์	5,500.00	5,200.00	3,000.00
หินอุตสาหกรรมชนิดดินเหนียวสี	37,300.00	114,960.00	136,900.00
หินอุตสาหกรรมชนิดดินซีเมนต์	978,060.00	1,536,000.00	1,420,500.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลพบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2563)

3) สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

(1) คุณภาพน้ำ

ผลการตรวจวัดคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 แหล่ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 7 พบว่า คุณภาพน้ำแม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำบางขาม อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม (WQI เท่ากับ 56 และ 57 ตามลำดับ) แม่น้ำป่าสัก อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (WQI เท่ากับ 65) และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี (WQI เท่ากับ 76) โดยค่าคะแนนดัชนีคุณภาพน้ำ (Water Quality Index : WQI) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

- ระดับดีมาก	คือ	มีคะแนน WQI = 91 - 100 คะแนน
- ระดับดี	คือ	มีคะแนน WQI = 71 - 90 คะแนน
- ระดับพอใช้	คือ	มีคะแนน WQI = 61 - 70 คะแนน
- ระดับเสื่อมโทรม	คือ	มีคะแนน WQI = 31 - 60 คะแนน
- ระดับเสื่อมโทรมมาก	คือ	มีคะแนน WQI = 0 - 30 คะแนน

และเมื่อพิจารณาผลการตรวจวัดคุณภาพแหล่งน้ำผิวดินในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เปรียบเทียบรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 พบว่า

- (1) แม่น้ำลพบุรี คุณภาพน้ำมีแนวโน้มคงที่ คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม (WQI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 เท่ากับ 57, 56, 55 และ 56 ตามลำดับ)
- (2) แม่น้ำบางขาม คุณภาพน้ำมีแนวโน้มคงที่ คุณภาพน้ำโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม (WQI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 เท่ากับ 54, 56, 61 และ 57 ตามลำดับ)
- (3) แม่น้ำป่าสัก คุณภาพน้ำมีแนวโน้มลดลง คุณภาพน้ำโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (WQI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 เท่ากับ 67, 77, 71 และ 65 ตามลำดับ)
- (4) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ คุณภาพน้ำมีแนวโน้มที่จะดีขึ้น คุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (WQI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 – 2563 เท่ากับ 70, 72, 69 และ 76 ตามลำดับ)

สภาพปัญหามลพิษทางน้ำของจังหวัดลพบุรีเกิดจากกิจกรรมของชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม การปศุสัตว์ และการเกษตรกรรม โดยเฉพาะสถานที่ที่ตั้งอยู่บริเวณริมน้ำไม่บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และในเมืองใหญ่ๆ ยังไม่มีการดำเนินการจัดการในเรื่องระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย มีเพียงชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี เทศบาลเมืองบ้านหมี่ เทศบาลตำบลหนองม่วง และเทศบาลตำบลท่าวัง ที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งบางแห่งไม่สามารถเปิดระบบดำเนินการได้ในบางช่วงเวลา เนื่องจากเครื่องจักรขัดข้อง งบประมาณไม่เพียงพอในการซ่อมบำรุง และความเชี่ยวชาญของผู้ดูแลระบบ

(2) คุณภาพอากาศ

สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 จังหวัดลพบุรี ในช่วงเดือนธันวาคม 2563 ถึงเดือนมีนาคม 2564 พบว่า ในช่วงเดือน มกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝุ่นละอองเกินเกณฑ์มาตรฐาน เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ จำนวน 11 วัน และ 14 วัน ตามลำดับ โดยในเดือนมกราคม ปริมาณฝุ่นละอองเกินเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ จำนวน 1 วัน

ตารางที่ 59 สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 จังหวัดลพบุรี

เดือน	สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ตามเกณฑ์คุณภาพอากาศ (จำนวนวัน)				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ	มีผลกระทบต่อสุขภาพ
ธันวาคม 2563	14	10	4	3	-
มกราคม 2564	7	5	7	11	1
กุมภาพันธ์ 2564	1	6	7	14	-
มีนาคม 2564	3	8	13	5	-

คุณภาพอากาศ	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ	มีผลกระทบต่อสุขภาพ
PM _{2.5} (มคก./ลบ.ม.)	0-25	26-37	38-50	51-90	91 ขึ้นไป
AQI	0-25	26-50	51-100	101-200	200 ขึ้นไป

สำหรับวันที่คุณภาพอากาศเริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ นั้น เนื่องจากมวลอากาศอ่อนกำลังลง ทำให้ความเร็วลมลดลงกลายเป็นลมอ่อน เพดานการลอยตัวของฝุ่นลดลง โดยเฉพาะเวลา กลางคืน (อุณหภูมิต่ำ ความเร็วลมต่ำ ค่าฝุ่นสูง) ส่งผลให้เกิดการสะสมตัวของฝุ่นในอากาศสูง

4) ด้านพลังงานทดแทน

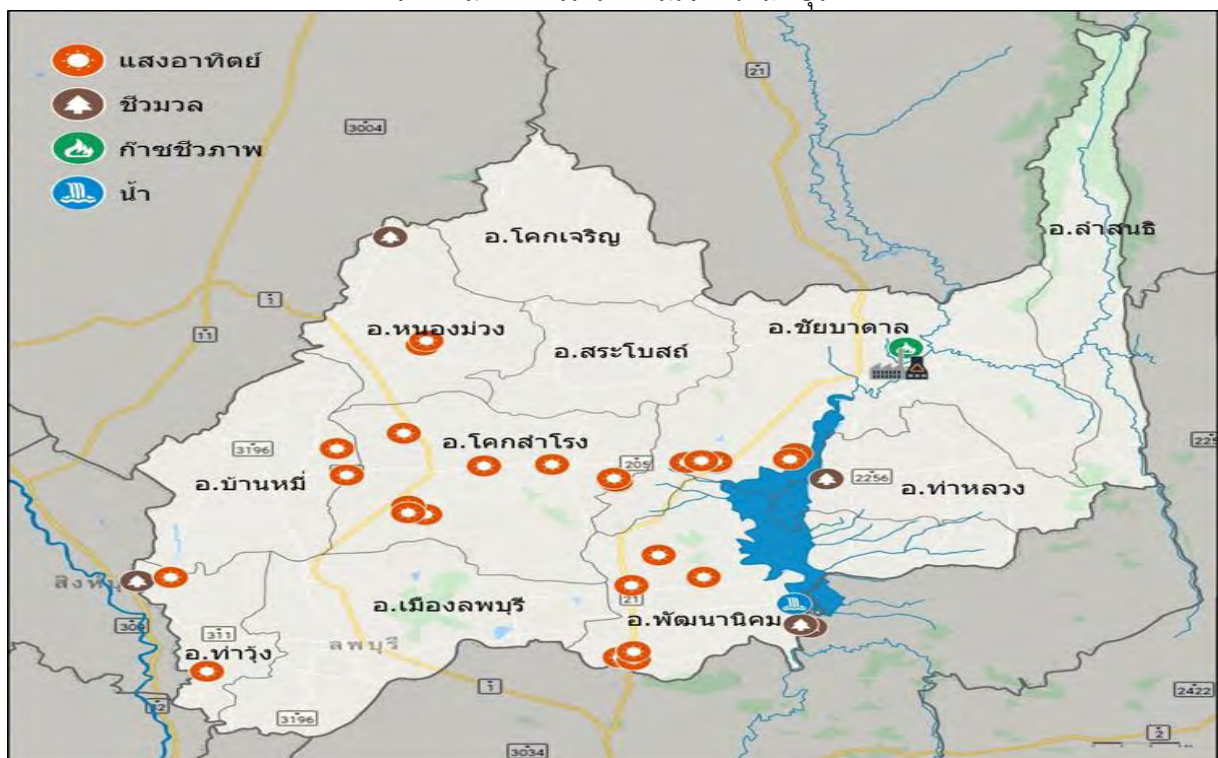
จังหวัดลพบุรีมีแหล่งผลิตพลังงานทดแทนหลายรูปแบบโดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ ก๊าซชีวภาพ เอทานอล ชีวมวล และพลังงานน้ำ มีต้นแบบด้านการผลิตพลังงานทดแทน เหมาะที่จะเป็น แหล่งเรียนรู้ในการลดต้นทุนด้านพลังงานของภาคธุรกิจ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้

การผลิตพลังงานของจังหวัดลพบุรี ไม่มีการผลิตพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล แต่พลังงานที่ผลิตได้ทั้งหมดเป็นพลังงานทดแทน โดยจังหวัดลพบุรี มีโรงไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน จำนวนทั้งสิ้น 32 แห่ง แบ่งเป็น โรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน 25 แห่ง โรงไฟฟ้าชีวมวล จำนวน 5 แห่ง โรงไฟฟ้า ก๊าซชีวภาพ จำนวน 1 แห่ง และโรงไฟฟ้าพลังน้ำ จำนวน 1 แห่ง กำลังการผลิตติดตั้งรวม 319.594 MW ดังนี้

ตารางที่ 60 แสดงข้อมูลด้านพลังงานทดแทน จังหวัดลพบุรี

แหล่งผลิตพลังงาน (ข้อมูล ปี 2564)	จำนวน (แห่ง)	กำลังการผลิต (MW)
โรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์	25	243.5940
โรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ	1	6.7000
โรงไฟฟ้าก๊าซชีวภาพ	1	4.8000
โรงไฟฟ้าชีวมวล	5	64.5000
รวม	32	319.5940

ภาพแสดงที่ตั้งโรงไฟฟ้าในจังหวัดลพบุรี

พลังงานแสงอาทิตย์

จังหวัดลพบุรีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ จากฐานข้อมูลในปี 2562 พบว่าจังหวัดลพบุรี มีความเข้มรังสีอาทิตย์ เฉลี่ยต่อพื้นที่ 18.4 เมกะจูล/ตารางเมตร.วัน (MJ/m²-day) และมีศักยภาพเชิงพลังงานแสงอาทิตย์สูง 5,420.04 ktoe

ทั้งนี้ จังหวัดลพบุรี มีโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ จำนวน 25 แห่ง มีกำลังการผลิตติดตั้งรวม 243.594 เมกะวัตต์ โดยมีจำนวนโรงไฟฟ้าคงที่ ตั้งแต่ปี 2559 เนื่องจากนโยบายการหยุดรับคำขอใบอนุญาตประกอบกิจการพลังงานแสงอาทิตย์ที่จำหน่ายเข้าสู่ระบบ และนโยบายสนับสนุนการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคา หรือ โซลาร์รูฟท็อป (Rooftop PV System)

ตารางที่ 61 แสดงข้อมูลพลังงานแสงอาทิตย์ จังหวัดลพบุรี

ที่	ประเภท	โรงไฟฟ้า	อำเภอ	กำลังการผลิตติดตั้ง (MW)	ปริมาณขายตามสัญญา (MW)
1	SPP	บริษัท พัฒนาพลังงานธรรมชาติ จำกัด	อ.โคกสำโรง	73	55
2	SPP	บริษัท เสริมสร้างพลังงาน จำกัด	อ.โคกสำโรง	52	40
3	SPP	บริษัท เอสพีพี ซิค จำกัด	อ.โคกสำโรง	41	41
4	VSPP	บจก. กสิกรรมจักรกลลพบุรี	อ.ท่าม่วง	5	5
5	VSPP	บจก. โซลาร์พาร์ค	อ.โคกสำโรง	1.5	1.5
6	VSPP	บจก. ทิพนารายณ์	อ.ชัยบาดาล	3.564	3
7	VSPP	บจก. บางกอก โซลาร์ พาวเวอร์	อ.พัฒนานิคม	2	2
8	VSPP	บจก. บางกอก โซลาร์ พาวเวอร์	อ.พัฒนานิคม	4.444	4
9	VSPP	บจก. บางกอก โซลาร์ พาวเวอร์ (โครงการลพบุรี 4)	อ.พัฒนานิคม	2.109	2
10	VSPP	บจก. บางกอก โซลาร์ พาวเวอร์ (โครงการลพบุรี 5)	อ.พัฒนานิคม	4.468	4
11	VSPP	บจก. พัฒนาพลังงานธรรมชาติ	อ.โคกสำโรง	8.6	8
12	VSPP	บจก. มีเดียมาร์ค	อ.โคกสำโรง	5.9	5.9
13	VSPP	บจก. มีเดียมาร์ค	อ.บ้านหมี่	5.9	5.9
14	VSPP	บจก. ลพบุรี โซล่า (อะควาติส เอ็นเนอร์จี้)	อ.โคกสำโรง	5	5
15	VSPP	บจก. สแกน อินเตอร์ พาร์อีสต์ เอ็นเนอร์ยี	อ.หนองม่วง	1.26	1.25
16	VSPP	บจก. สแกน อินเตอร์ พาร์อีสต์ เอ็นเนอร์ยี	อ.หนองม่วง	1.26	1.25
17	VSPP	บจก. อินโดรามา โอลดิงส์	อ.ท่าม่วง	2.025	2
18	VSPP	บจก. อีเนอร์คิว	อ.ชัยบาดาล	1.25	1.24
19	VSPP	บจก. อีเนอร์คิว	อ.ชัยบาดาล	1.25	1.24
20	VSPP	บจก. อีเนอร์คิว	อ.ชัยบาดาล	1.25	1.24

ที่	ประเภท	โรงไฟฟ้า	อำเภอ	กำลังการผลิต ติดตั้ง (MW)	ปริมาณขายตาม สัญญา (MW)
21	VSPP	บจก. อีเอ โซล่า	อ.พัฒนานิคม	8	8
22	VSPP	บจก. เอเจ เทคโนโลยี	อ.ชัยบาดาล	3.564	3
23	VSPP	บจก. เอ็น.พี.เอส. สตาร์กรุป	อ.บ้านหมี่	6	6
24	VSPP	บจก. เอส อี ซี เอ็นเนอร์ยี่	อ.โคกสำโรง	1.25	0.99
25	VSPP	บจก. เอสเอเอ็ม โซลาร์ พาวเวอร์ วัน	อ.พัฒนานิคม	2	2
รวม				243.594	210.510

ชีวมวล

จังหวัดลพบุรีมีโรงไฟฟ้าชีวมวล จำนวน 5 แห่ง มีกำลังการผลิตรวม 64.50 เมกะวัตต์ โดยวัตถุดิบส่วนใหญ่เป็นไม้สับ เศษไม้ ชี้อยู่ แกลบ รวมไปถึงวัสดุเหลือใช้จากการผลิตน้ำตาล เช่น ใบอ้อย กากอ้อย เป็นต้น ช่วงที่ผ่านมาไม่มีโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวลเพิ่มขึ้น อาจเป็นสาเหตุมาจากความกังวลของประชาชนในพื้นที่ เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาการบริหารจัดการวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอ ปี 2564 รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุน "โครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก" ซึ่งเป็นการจัดตั้งโรงไฟฟ้าขนาดเล็กมาก ที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล หรือ ก๊าซชีวภาพ (พืชพลังงาน) โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและให้ผลประโยชน์กลับคืนสู่ชุมชน จากการจำหน่ายไฟฟ้าร่วมกับภาคเอกชน

ตารางที่ 62 แสดงข้อมูลโรงไฟฟ้าชีวมวล จังหวัดลพบุรี

ที่	ประเภท	โรงไฟฟ้า	อำเภอ	กำลังการผลิต ติดตั้ง (MW)	ปริมาณขาย ตามสัญญา (MW)
1	VSPP	บจก. ทูเอ็นเนอร์จี เพาเวอร์ ลพบุรี	อ.พัฒนานิคม	7.5	6.8
2	VSPP	บจก. อุตสาหกรรมน้ำตาล ที.เอ็น.	อ.ท่าหลวง	36	8
3	VSPP	บจก. เอฟลัส พาวเวอร์	อ.หนองม่วง	1.8	1.5
4	VSPP	บจก. เอเวอร์กรีน พลัส	อ.พัฒนานิคม	9.8	8
5	VSPP	บจก. เอสเอ็มที ไบโอบีโอส	อ.ท่าเรือ	9.4	8
รวม				64.5	32.3

ก๊าซชีวภาพ

จังหวัดลพบุรีมีโรงไฟฟ้าก๊าซชีวภาพ โดยใช้น้ำเสียจากการผลิตแป้งมันสำปะหลัง จำนวน 1 แห่ง อยู่ในพื้นที่อำเภอชัยบาดาล กำลังการผลิตติดตั้ง 4.80 เมกะวัตต์ หรือเทียบเท่า 2.89 ktoe ต่อปี

นอกจากนี้ ในฟาร์มปศุสัตว์ หรือในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีน้ำเสีย สามารถผลิตก๊าซชีวภาพ นำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเป็นแหล่งเชื้อเพลิงเพื่อผลิตพลังงานความร้อน หรือใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้า นำมาใช้ในกิจการหรือครัวเรือนตนเอง และยังสามารถรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อร่วมลงทุนกับภาคเอกชน ในโครงการโรงไฟฟ้าชุมชนเพื่อเศรษฐกิจฐานราก ตามนโยบายของรัฐบาลได้

พลังงานน้ำ

จังหวัดลพบุรีมีโรงไฟฟ้าพลังน้ำ จำนวน 1 แห่ง คือ โรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มีกำลังการผลิตติดตั้ง 6.70 เมกะวัตต์ คาดว่า จะสามารถผลิตไฟฟ้าได้เฉลี่ยปีละ 34.80 ล้านหน่วยกิโลวัตต์-ชั่วโมง หรือเทียบเท่า 2.99 ktoe ต่อปี

เอทานอล

พลังงานทดแทนที่ผลิตได้ จะอยู่ในรูปของเชื้อเพลิงชีวภาพ ได้แก่ เอทานอล ซึ่งนำไปเป็นส่วนผสมในน้ำมันเชื้อเพลิง โดยจังหวัดลพบุรี มีโรงงานผลิตเอทานอล จากมันสำปะหลัง จำนวน 1 แห่ง คือ บริษัท ทรัพย์ทิพย์ จำกัด ตั้งอยู่ที่อำเภอชัยบาดาล มีกำลังการผลิตเฉลี่ย 66 ล้านลิตรต่อปี นอกจากนี้ ยังสามารถนำก๊าซชีวภาพที่เกิดจากน้ำเสียของกระบวนการผลิตเอทานอล มาผลิตไฟฟ้าเพื่อส่งกลับไปใช้ในกระบวนการผลิตเอทานอลหรือจำหน่ายให้การไฟฟ้าได้อีกด้วย

พืชพลังงาน

จังหวัดลพบุรีมีการทำเกษตรกรรมกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งนอกจากผลผลิตทางการเกษตรที่ได้แล้ว ยังมีผลพลอยได้เกิดขึ้นคือเศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรหรือชีวมวลซึ่งจากการเกษตรที่สามารถนำไปใช้เป็นพลังงานทดแทนได้ โดยศักยภาพเชิงพลังงานจากชีวมวลแข็งของจังหวัดลพบุรี รวมเท่ากับ 1,354.54 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) ประเภทชีวมวลที่มากที่สุดคือ ยอดและใบอ้อยโรงงาน มีศักยภาพเท่ากับ 537.17 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) รองลงมาคือกากอ้อย และฟางข้าว มีศักยภาพเท่ากับ 372.00 และ 232.88 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าพืชที่มีศักยภาพเชิงพลังงานส่วนใหญ่ ได้มาจากอ้อยโรงงาน และข้าว ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดลพบุรี โดยมีศักยภาพเชิงพลังงานลดลงจากปี 2561 ร้อยละ 6.21 เนื่องจากปัญหายากแล้ง โดยมีปริมาณพืชพลังงานอยู่ในลำดับที่ 10 ของประเทศ

ขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นทุกปีโดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง และชุมชนขนาดใหญ่ เนื่องจากการขยายตัวของภาคธุรกิจต่างๆ การจัดการขยะมูลฝอยมีปัญหาในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคัดแยกจากแหล่งกำเนิด การเก็บรวบรวม การเก็บขนที่มีรถเก็บขนไม่เพียงพอ ทำให้เกิดมูลฝอยตกค้างตามแหล่งต่างๆ และการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการกำจัดแบบเทกองกับพื้น ผสมไปกับการไถกลบ เมื่อเวลาขยะมูลฝอยที่เทกองมีปริมาณมาก สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังไม่มีการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอย ประชาชนจะกำจัดขยะเอง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการกองสุมแล้วเผา องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดกับเทศบาล บางแห่งจ้างเทศบาลเก็บขนไปกำจัด ซึ่งการกำจัดขยะแบบไม่ถูกหลักสุขาภิบาลก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ดินและอากาศ รวมไปถึงเหตุรำคาญ ส่วนเทศบาลที่มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลก็ยังประสบปัญหาด้านงบประมาณในการดำเนินการทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางในการควบคุมระบบทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอนและมีประสิทธิภาพ ตามที่ได้ศึกษาออกแบบไว้ก่อนการก่อสร้าง

จังหวัดลพบุรี มีนโยบายที่มุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทางเป็นหลัก เพื่อใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย และลดภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะ รวมทั้ง อบรมให้ความรู้และปลูกสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนและเยาวชน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในอนาคต ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรีมีการจัดการขยะอย่างถูกหลักวิชาการ ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง จนถึงปลายทาง

ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรีจากการคำนวณอัตราการเกิดขยะ และจำนวนประชากรตามขนาดของชุมชน ณ ปี พ.ศ. 2563 มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งจังหวัดลพบุรี 709.25 ตัน/วัน โดยพบว่า อำเภอเมืองลพบุรี มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมากที่สุด จำนวน 247.60 ตันต่อวัน รองลงมาคือ อำเภอชัยบาดาล 83.18 ตันต่อวัน อำเภอโคกสำโรง 75.52 ตันต่อวัน และอำเภอสระโบสถ์ มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันน้อยที่สุด 20.26 ตันต่อวัน

ตารางที่ 63 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในจังหวัดลพบุรีจากการคำนวณอัตราการเกิดขยะและจำนวนประชากรตามขนาดของชุมชน

อำเภอ	ประเภท อปท.						ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)			
	เทศบาลเมือง		เทศบาลตำบล		อบต.		เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.	รวม
	แห่ง	คน	แห่ง	คน	แห่ง	คน				
เมืองลพบุรี	2	51,385	6	104,045	14	90,630	59.09	106.13	82.38	247.60
โคกสำโรง	-	-	1	5,845	13	76,432	-	5.96	69.55	75.52
ชัยบาดาล	-	-	1	15,883	16	73,605	-	16.20	66.98	83.18
บ้านหมี่	1	3,230	-	-	20	69,719	3.71	-	63.44	67.16
พัฒนานิคม	-	-	4	24,848	7	43,191	-	25.34	39.30	64.65
ท่าหลวง	-	-	1	3,885	5	25,785	-	3.96	23.46	27.43
ท่าม่วง	-	-	5	15,731	7	32,844	-	16.05	29.89	45.93
สระโบสถ์	-	-	1	7,274	3	14,110	-	7.42	12.84	20.26
โคกเจริญ	-	-	-	-	5	24,384	-	-	22.19	22.19
ลำสนธิ	-	-	-	-	6	27,251	-	-	24.80	24.80
หนองม่วง	-	-	1	5,042	6	27,909	-	5.14	25.40	30.54
รวม	3	54,615	20	182,553	102	505,760	62.80	186.20	460.23	709.26

ที่มา : ข้อมูลประชากรจากระบบสถิติทางการทะเบียน ปี พ.ศ. 2563 ของกระทรวงมหาดไทย

(http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php) และข้อมูลปริมาณขยะจากการคำนวณ

- การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

จังหวัดลพบุรี มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด 125 แห่ง มีจำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 1,122 แห่ง มีหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีการดำเนินกิจกรรมการคัดแยกขยะครัวเรือนแล้วครบทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งหมด (ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแยกเป็น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขนขยะมูลฝอย ทั้งสิ้นจำนวน 70 แห่ง (ร้อยละ 56)

- สถานที่กำจัดแบบถูกหลักวิชาการ จำนวน 2 แห่ง (ทม.บ้านหมี่ : Engineered Landfill และ ทต.โคกสำโรง : Engineered Landfill)

- สถานที่กำจัดแบบไม่ถูกหลักวิชาการ (การเทกอง (Open Dump)) จำนวน 34 แห่ง

- นำขยะมูลฝอยไปทิ้งร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น จำนวน 34 แห่ง

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีการเก็บขนขยะมูลฝอย มีจำนวน 55 แห่ง (ร้อยละ 44)

- การจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการ

จังหวัดลพบุรี มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักวิชาการ จำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองบ้านหมี่ และเทศบาลตำบลโคกสำโรง ปัจจุบันเทศบาลเมืองบ้านหมี่ดำเนินการบริหารจัดการสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย โดยวิธีการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineered Landfill) ซึ่งเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการบดอัดและฝังกลบด้วยดินเป็นประจำทุกวัน และมีหน่วยงานอื่นนำขยะมูลฝอยมากำจัดร่วมด้วยอีกจำนวน 10 แห่ง สำหรับเทศบาลตำบลโคกสำโรง บริหารจัดการสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการฝังกลบเชิงวิศวกรรม (Engineered Landfill) เช่นกัน เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีการบดอัดและฝังกลบด้วยดินเป็นประจำทุกวัน ไม่มีหน่วยงานอื่นนำขยะมูลฝอยมากำจัดร่วม

- ขยะมูลฝอยติดเชื้อ

ขยะมูลฝอยติดเชื้อ แหล่งกำเนิดจากสถานพยาบาล พบว่าการจัดการขยะมูลฝอย เหล่านี้ยังถูกทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป ทำให้เป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อโรค ซึ่งมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะสุขภาพอนามัยของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเก็บขนหรือผู้ทำงานในสถานที่กำจัดซึ่งได้เกิดการเจ็บป่วย รวมทั้งการเกิดความเสี่ยงของการแพร่กระจายเชื้อโรคทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในเขตเมืองทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลพบุรี มีการติดตามและประเมินคุณภาพการจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข กับสถานพยาบาลต่างๆ ได้แก่ โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 12 แห่ง โรงพยาบาลนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 4 แห่ง (สังกัดกระทรวงกลาโหม 2 แห่ง และเอกชน 2 แห่ง) พบว่า ทุกแห่งผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินการจัดการขยะมูลฝอยติดเชื้อ โดยสถานพยาบาลทุกแห่งมีการจ้างบริษัทเอกชนขนส่งนำไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ นอกจากนี้ คลินิกหรือสถานพยาบาลเอกชน และสถานพยาบาลสัตว์ จำนวน 291 แห่ง ได้มีการนำส่งขยะมูลฝอยติดเชื้อไปกำจัดยังโรงพยาบาลในพื้นที่ ครบถ้วนทุกแห่ง

- ขยะอันตรายชุมชน

จังหวัดลพบุรี ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี วางรูปแบบการจัดการขยะอันตรายชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี โดยมีการกำหนดศูนย์รวบรวมขยะอันตรายชุมชน อำเภอละ 1 แห่ง รวม 11 ศูนย์เพื่อนัดหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งในแต่ละอำเภอ นำขยะอันตรายชุมชนมาส่งให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี ณ ศูนย์รวบรวมขยะอันตรายชุมชนแต่ละอำเภอ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี จะนำไปรวบรวม และว่าจ้างบริษัทเอกชน ที่ได้รับอนุญาตกำจัดขยะอันตรายนำไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการตามเทคโนโลยีของบริษัทต่อไป

สภาพปัญหาด้านขยะมูลฝอย ปัจจุบันมีขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยปริมาณมาก การกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมของจังหวัดไม่เพียงพอ ติดปัญหาข้อระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งข้อบัญญัติท้องถิ่นไม่ครอบคลุมการคัดแยกและกำจัดขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และประชาชนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึก และวินัยในการลดและคัดแยกขยะ